

บทบาทขององค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษ
เพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน)

ทศิตา ยันตะนุชย์

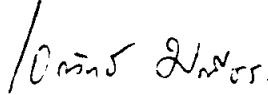
งานนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การเมืองและการบริหารจัดการ
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

พฤษภาคม 2549

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

อาจารย์ผู้ควบคุมงานนิพนธ์และคณะกรรมการสอบปากเปล่างานนิพนธ์ ได้พิจารณา
งานนิพนธ์ของ ทศิกา ชันตะบุษย์ ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การเมืองและการบริหารจัดการ
ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

อาจารย์ผู้ควบคุมงานนิพนธ์

..... ประธาน

(ดร.เอกวิทย์ มณีธร)

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

..... ประธาน

(ดร.เอกวิทย์ มณีธร)

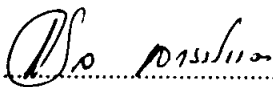
..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สัมฤทธิ์ บสสมศักดิ์)

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เรวัต แสงสุริยงค์)

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ อนุมัติให้รับงานนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาดำเนินการตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การเมือง
และการบริหารจัดการ ของมหาวิทยาลัยบูรพา

..... คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จรัส ฉกรรจ์แดง)

วันที่... 3 ...เดือน ... พฤษภาคม ... พ.ศ. 2549

ประกาศคุณูปการ

งานนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาสูงสุดจาก คร.เอกวิทย์ มณีธร ประธานกรรมการ
ที่ปรึกษางานนิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นพรัฐพล ศรีบุญนาถ กรรมการที่ปรึกษา ที่กรุณา
ให้คำปรึกษาและคำแนะนำแนวทางที่ถูกต้อง ตลอดจนตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ
ด้วยความละเอียดถี่ถ้วน และเอาใจใส่ด้วยดีเสมอมา จนงานนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยรู้สึก
ซาบซึ้งเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณอาจารย์ทุกท่านของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ภาควิชารัฐศาสตร์
ที่ได้สั่งสอนถ่ายทอดวิชาความรู้ให้กับศิษย์ และขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ของคณะมนุษยศาสตร์และ
สังคมศาสตร์ภาควิชารัฐศาสตร์ทุกท่าน ที่ให้ความช่วยเหลือ ติดต่อประสานงาน ด้วยอัธยาศัยไมตรี
ที่ดียิ่ง

ขอบคุณเป็นพิเศษสำหรับผู้ให้ข้อมูลทุกท่าน โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของสำนักงานพื้นที่
พิเศษ 1 (ส.พท.1) ชุมชนและกลุ่มพันธมิตรเกาะช้างและพื้นที่เชื่อมโยง จ.ตราดที่ให้ความอนุเคราะห์
ช่วยเหลือ ตลอดจนอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ระหว่างทำการศึกษา

สุดท้ายขอขอบคุณสำหรับกำลังใจและความห่วงใย ของทุกคนในครอบครัว ที่เป็นเสมือน
แรงผลักดันให้ทุกอย่างสำเร็จด้วยดีเสมอมา

ทศิตา ยันตะบุษย์

47922435: สาขาวิชา: เศรษฐศาสตร์การเมืองและการบริหารจัดการ; ร.ม. (รัฐศาสตรมหาบัณฑิต)
 คำสำคัญ: ความสัมพันธ์/ ความฉลาดทางอารมณ์/ การพัฒนาทีมงาน/ ผู้ปฏิบัติงานด้านการฝึกอบรม
 ทศิตา ชันตะบุษย์: บทบาทขององค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่าง
 ยั่งยืน (องค์การมหาชน) (ROLES OF DESIGNATED AREAS OF SUSTAINABLE TOURISM
 ADMINISTRATION. (PUBLIC ORGANIZATION) อาจารย์ผู้ควบคุมงานนิพนธ์: เอกวิทย์ มณีธร. ร.ด..
 สัมฤทธิ์ ยศสมศักดิ์, Ph.D., เรวัต แสงสุริยงค์. ร.ด. 116 หน้า. ปี พ.ศ. 2549.

การศึกษาวิจัยบทบาทขององค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
 (องค์การมหาชน) อพท. ของพื้นที่พิเศษหมู่เกาะช้างและพื้นที่เชื่อมโยง เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพและ
 เอกสาร ผลการศึกษาพบว่า บทบาทขององค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยว
 อย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) ไม่สอดคล้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยการที่รัฐบาลมี
 นโยบายในการพัฒนาพื้นที่หมู่เกาะช้างและพื้นที่เชื่อมโยงให้เป็นพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่าง
 ยั่งยืนแห่งแรกของประเทศไทย และได้ทุ่มงบประมาณจำนวนมากกว่าพันล้านบาท ในการพัฒนา
 เกาะช้าง มีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานอย่างเร่งด่วน โดยแนวคิดเป็นการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิง
 อนุรักษ์ เป็นการพัฒนาเพื่อสร้างความสมดุลระหว่างเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกิดความ
 ยั่งยืนของพื้นที่ที่ต้องการพัฒนา แต่ในทางปฏิบัติไม่สามารถดำเนินการตามแนวคิดได้ ทั้งนี้ด้วย
 ความเร่งรีบในการดำเนินการ ทำให้ขาดการเตรียมความพร้อมในประเด็นต่าง ๆ โดยเฉพาะเป็นการ
 พัฒนาที่ขาดการมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งมีวิเคราะห์องค์ประกอบทุก ๆ ด้าน ได้แก่ ด้านพื้นที่
 ด้านกิจกรรมและกระบวนการ ด้านการจัดการ และด้านการมีส่วนร่วม ซึ่งประโยชน์ที่จะได้รับนั้น
 พบว่าไม่คุ้มค่า เพราะเป็นการพัฒนาโดยขาดผังเมืองและกฎหมายบังคับตั้งแต่ต้น ส่งผลกระทบลบ
 ลบทางกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม ของชุมชนอย่างมาก และพบว่าบทบาทขององค์การบริหารการ
 พัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) อพท. สอดคล้องกับภารกิจกำหนดไว้ใน
 ในมาตรา 20 และมาตรา 21 แห่งพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งอพท. โดยองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่
 พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) หรือ อพท. คือ มีภารกิจหลักในการบูรณาการ
 การพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่พิเศษฯ สอดคล้องตามบทบาทที่กำหนดไว้ในมาตรา 20 และมาตรา 2
 แห่งพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งอพท. ซึ่งกำหนดว่า อพท. จะต้องกำหนดแผนปฏิบัติการ เพื่อให้นโยบาย
 และแผนบรรลุผล และการจัดทำนโยบายและแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยว
 อย่างยั่งยืนได้ดำเนินถึงหลักการผังเมืองและสิ่งแวดล้อม

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ง
สารบัญ	จ
สารบัญภาพ	ช
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
กรอบแนวคิดการวิจัย	4
สมมติฐานการวิจัย.....	4
ขอบเขตการศึกษา.....	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
2 แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
แนวคิดและทฤษฎี.....	7
แนวความคิดที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาที่ยั่งยืน	7
แนวคิดเกี่ยวกับบทบาท	30
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	36
3 ระเบียบวิธีวิจัย	41
การศึกษาข้อมูลเอกสาร	41
การสัมภาษณ์.....	41
การสังเกตการณ์.....	42
การตรวจสอบข้อมูลเชิงคุณภาพจะใช้หลักการสามเส้า	42
การวิเคราะห์ข้อมูล	42

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการศึกษา.....	43
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปขององค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษ เพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	43
ตอนที่ 2 การศึกษาบทบาทของอพท. กับการพัฒนาพื้นที่พิเศษ เพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	49
ตอนที่ 3 ศึกษาบทบาทของ อพท.กับการกิจที่กำหนดไว้ในมาตรา 20 และมาตรา 21 แห่งพระราชกฤษฎีกาจัดตั้ง อพท.	62
5 สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ	75
สรุปผลการศึกษา	75
อภิปรายผล	78
ข้อเสนอแนะ	81
บรรณานุกรม	83
ภาคผนวก	86
ภาคผนวก ก	87
ภาคผนวก ข	102
ภาคผนวก ค	108
ประวัติย่อของผู้วิจัย	116

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	4
2 แสดงโครงสร้างการบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน.....	44
3 แสดงโครงสร้างสำนักงานพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน.....	46
4 แสดงการแบ่งเขตรูปแบบการพัฒนาพื้นที่.....	69
5 แสดงทิศทางการนำแผนแม่บทไปสู่การปฏิบัติ.....	70
6 แผนภูมิวงกลมแสดงการจำแนกรูปแบบโครงการลงทุนตามหน่วยงาน โครงการ ระยะเร่งด่วน ปี พ.ศ. 2549-2550.....	71
7 แผนภูมิวงกลมแสดงการจำแนกรูปแบบโครงการลงทุนตามหน่วยงาน โครงการ ระยะปานกลาง ปี พ.ศ. 2551-2555.....	71
8 แผนภูมิวงกลมแสดงการจำแนกรูปแบบโครงการลงทุนตามหน่วยงาน โครงการ ตามแผนแม่บท.....	72
9 แผนภูมิวงกลมแสดงการจำแนกรูปแบบโครงการลงทุน แยกตามพื้นที่โครงการ ระยะเร่งด่วน ปี พ.ศ. 2549-2550.....	72
10 แผนภูมิวงกลมแสดงการจำแนกรูปแบบโครงการลงทุน แยกตามแผนงาน โครงการระยะเร่งด่วน ปี พ.ศ. 2549-2550.....	72
11 แผนภูมิวงกลมแสดงการจำแนกรูปแบบโครงการลงทุน แยกตามแผนงาน โครงการระยะปานกลาง ปี พ.ศ. 2551-2555.....	73
12 แผนภูมิวงกลมแสดงการจำแนกรูปแบบโครงการลงทุน แยกตามแผนงาน โครงการตามแผนแม่บท.....	74

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

หมู่เกาะช้างและพื้นที่เชื่อมโยงนับว่าเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ธรรมชาติและประวัติศาสตร์ศิลปวัฒนธรรมที่ทรงคุณค่าแห่งหนึ่งของประเทศ ซึ่งประกอบด้วยป่าดงดิบชื้น ป่าชายเลน และทะเลซึ่งมีความหลากหลายทางชีวภาพ สามารถที่จะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณภาพมาตรฐานระดับสากล (สำนักงานพื้นที่พิเศษหมู่เกาะช้างและพื้นที่เชื่อมโยง, 2548, หน้า 1)

รัฐบาลได้เล็งเห็นศักยภาพของหมู่เกาะช้างและพื้นที่เชื่อมโยงดังกล่าวข้างต้น จึงได้ให้การสนับสนุนงบประมาณการพัฒนาในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2545-2546 ในวงเงิน 573 ล้านบาท เพื่อเร่งรัดการพัฒนาหมู่เกาะช้างเบื้องต้น โดยเฉพาะ โครงข่ายถนน การรักษาสัตว์เลื้อยคลาน การพัฒนาชุมชน การพัฒนาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว การวางแผนผังพัฒนาพื้นที่ ฯลฯ ในการนี้ กรมการผังเมือง กระทรวงมหาดไทย (ณ เวลานั้น) ได้รับงบประมาณดำเนินการจัดทำแผนผังแม่บทเพื่อการพัฒนาหมู่เกาะช้างและพื้นที่เชื่อมโยง ครอบคลุมหมู่เกาะช้างรวม 52 เกาะ และพื้นที่เชื่อมโยงฝั่งเมืองตราด ซึ่งได้ดำเนินการในช่วงปี พ.ศ. 2546-2547

องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) หรือ อพท. ได้จัดตั้งขึ้น เมื่อวันที่ 2 มิถุนายน 2546 และเริ่มดำเนินงานเมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2546 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 24 กันยายน พ.ศ. 2547 และเมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2547 คณะรัฐมนตรีได้ให้ความเห็นชอบนโยบายและแผนยุทธศาสตร์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน พ.ศ. 2547-2548 ตามที่คณะกรรมการบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (กพท.) โดย อพท. เสนอ ซึ่งกำหนดพื้นที่เป้าหมายการบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน คือ หมู่เกาะช้างและพื้นที่เชื่อมโยง จ.ตราด เชียงใหม่ไนท์ซาฟารี จ.เชียงใหม่ หมู่เกาะเสม็ดและพื้นที่เชื่อมโยง จ.ระยอง แหลมถั่วฉกและพื้นที่เชื่อมโยง จ.กาญจนบุรี หมู่เกาะพีพี จ.กระบี่ หมู่เกาะตะรุเตาและพื้นที่เชื่อมโยง จ.สตูล หาดเจ้าไหมและหมู่เกาะทะเลตรัง จ.ตรัง และภูหลวง ภูเรือ ภูกระดึง จ.เลย (องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษ, 2547, หน้า 1)

หมู่เกาะช้างและพื้นที่เชื่อมโยง จ.ตราด เข้าสู่ความเปลี่ยนแปลงอย่างชัดเจนในปี 2544 จากนโยบายรัฐบาลที่ต้องการการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทย ด้วยแนวคิดที่ว่าหากมียุทธศาสตร์และแนวทางที่ชัดเจนจะช่วยเป็นแรงขับเคลื่อนที่สำคัญของระบบเศรษฐกิจของประเทศ

ไทยโคโยได้จัดทำกรอบการพัฒนาเกาะช้างและพื้นที่ใกล้เคียงจังหวัดตราดขึ้นและในวันที่ 24 กันยายน 2547 คณะรัฐมนตรีได้ให้ความเห็นชอบและได้ประกาศเป็นพื้นที่พิเศษกำหนดแนวเขตพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เพื่อกำกับการบริหารพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยกำหนดให้หมู่เกาะช้างและพื้นที่เชื่อมโยงเป็นพื้นที่พิเศษแห่งแรกของประเทศไทย ครอบคลุมพื้นที่ 4 อำเภอ 2 กิ่งอำเภอ รวมทั้งสิ้น 15 ตำบลของจังหวัดตราด เนื้อที่ประมาณ 4,280 ตารางกิโลเมตร หรือ 2,675,000 ไร่

องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) หรือ อพท. ได้จัดตั้งพันธมิตรพัฒนาพื้นที่หมู่เกาะช้างและพื้นที่เชื่อมโยง เพื่อเป็นแนวร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวแบบบูรณาการ ในพื้นที่พิเศษหมู่เกาะช้างและพื้นที่เชื่อมโยง จังหวัดตราด ไปสู่ความยั่งยืน เมื่อวันที่ 28 กันยายน 2547 ประกอบด้วย 8 กลุ่มดังนี้

1. กลุ่มท่องเที่ยว
2. กลุ่มโรงแรม ที่พัก รีสอร์ท และบ้านพักที่เป็นเอกลักษณ์ของวิถีชีวิตชาวบ้าน (Home Stay)
3. กลุ่มภัตตาคาร ร้านอาหาร และของที่ระลึก
4. กลุ่มคมนาคมขนส่ง
5. กลุ่มอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
6. กลุ่มหน่วยงานราชการ
7. กลุ่มองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
8. กลุ่มประชาคม ชุมชนท้องถิ่น

การศึกษาเกี่ยวกับบทบาทขององค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) หรือ อพท. จะใช้กรณีศึกษาพื้นที่พิเศษหมู่เกาะช้างและพื้นที่เชื่อมโยง จังหวัดตราด เนื่องจากสภาพพื้นที่ดังกล่าว มีลักษณะเป็นพื้นที่ที่มีความโดดเด่นและความบริสุทธิ์ทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พื้นที่ที่มีความสำคัญทางอารยธรรม และวัฒนธรรม พื้นที่ที่มีเอกลักษณ์พิเศษ พื้นที่ที่รัฐบาลมีนโยบายจะพัฒนาเป็นการเฉพาะให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวและเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพทางการแข่งขันสังคมอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว มีประชากรจากถิ่นอื่น ย้ายถิ่นฐานมาอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก ทำให้เกิดปัญหา อุปสรรคมากมาย จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) หรือ อพท. เพราะเป็นกลุ่มองค์กรที่มีบทบาทสำคัญในการบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

เนื่องจากพื้นที่พิเศษหมู่เกาะช้างและพื้นที่เชื่อมโยงจังหวัดตราด อดีตได้รับการพัฒนาจากหลายหน่วยงานต่างคนต่างทำขาดการประสานงานทั้งแผน งบประมาณ และการปฏิบัติจึงทำให้การดำเนินงานพัฒนาการท่องเที่ยวหมู่เกาะช้างและพื้นที่เชื่อมโยงพื้นที่เชื่อมโยงไม่เป็นการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเท่าที่เท่าที่ควร ดังนั้นเมื่อมีการก่อตั้งองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) หรือ อพท. ขึ้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาบทบาทของอพท. ในการพัฒนาเขตพื้นที่พิเศษหมู่เกาะช้างและพื้นที่เชื่อมโยงพื้นที่เชื่อมโยงเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนว่าจะสอดคล้องกับภารกิจที่กำหนดไว้ในมาตรา 20 และมาตรา 21 แห่งพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งอพท. ซึ่งกำหนดว่า อพท. จะต้องกำหนดแผนปฏิบัติการ เพื่อให้มีนโยบายและแผนบรรลุมูลและการจัดทำนโยบายและแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนหรือไม่และคำนึงถึงหลักการผังเมืองและสิ่งแวดล้อมโดยมีรายละเอียดในเรื่องดังต่อไปนี้หรือไม่

1. การใช้ประโยชน์ที่ดินและพัฒนาชุมชน
2. โครงสร้างพื้นฐาน
3. ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
4. อุตสาหกรรมครัวเรือนและการมีส่วนร่วม
5. แหล่งท่องเที่ยว

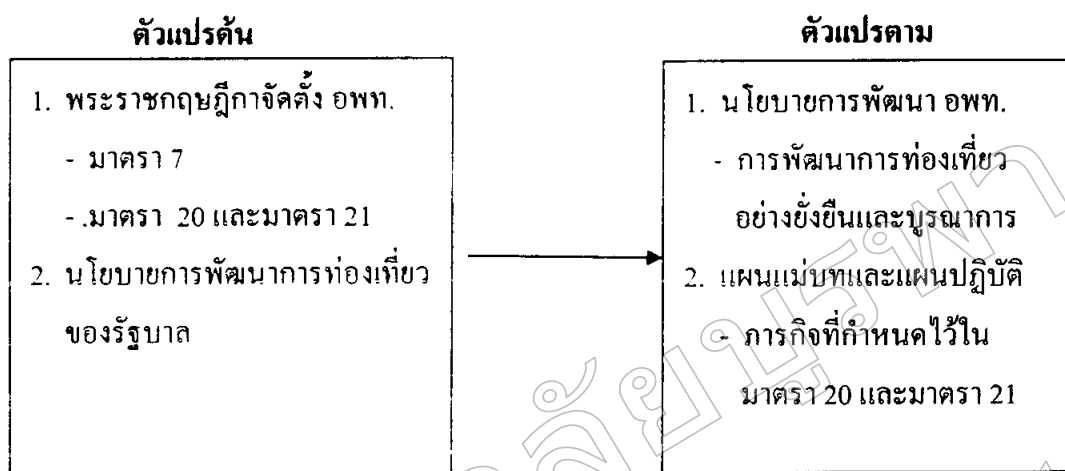
โดยในการศึกษาครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อที่จะศึกษาบทบาทขององค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ในเขตพื้นที่พิเศษหมู่เกาะช้างและพื้นที่เชื่อมโยงจังหวัดตราดและนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาไปใช้ประโยชน์ในการการบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในพื้นที่พิเศษหมู่เกาะช้างและพื้นที่เชื่อมโยงจังหวัดตราดในพื้นที่พิเศษแห่งอื่นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาว่าองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) อพท. มีบทบาทสอดคล้องกับการจัดทำนโยบายและแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนตามภารกิจที่กำหนดไว้ในมาตรา 20 และมาตรา 21 แห่งพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งอพท. หรือไม่

2. เพื่อศึกษาว่า บทบาทขององค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) อพท. กับการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน สอดคล้องหรือไม่

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

1. บทบาทของอพท. สอดคล้องกับการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
2. บทบาทของอพท. สอดคล้องตามภารกิจที่กำหนดไว้ในมาตรา 20 และมาตรา 21 แห่งพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งอพท. ซึ่งกำหนดว่า อพท. จะต้องกำหนดแผนปฏิบัติการ เพื่อให้นโยบายและแผนบรรลุผล และการจัดทำนโยบายและแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยคำนึงถึงหลักการผังเมืองและสิ่งแวดล้อม

ขอบเขตของการศึกษา

1. การศึกษาครั้งนี้ ศึกษาเฉพาะพื้นที่พิเศษหมู่เกาะช้างและพื้นที่เชื่อมโยงเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้ให้ความเห็นชอบและได้ประกาศเป็นพื้นที่พิเศษเมื่อวันที่ 24 กันยายน 2547 ประกอบด้วย เกาะช้าง เกาะหมาก เกาะกูด และหมู่เกาะใกล้เคียง รวมทั้งพื้นที่ทะเลในท้องที่กิ่งอำเภอเกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะกูด พื้นที่ในท้องที่ตำบลท่าโสม อำเภอเขาสมิง ตำบลบางปิด ตำบลคลองใหญ่ ตำบลน้ำเชี่ยว ตำบลแหลมงอบ อำเภอแหลมงอบ ตำบลห้วงน้ำขาว ตำบลอ่าวใหญ่ ตำบลแหลมกัต อำเภอเมืองตราด ตำบลไม้รุุด ตำบลคลองใหญ่ ตำบลหาดเล็ก อำเภอกลองใหญ่ จังหวัดตราด เนื่องจากพื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่เป้าหมายการพัฒนาพื้นที่พิเศษ (พพ.) แห่งแรกของประเทศไทย

2. ระยะเวลาในการศึกษา เดือน กันยายน พ.ศ.2547 - เดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2549

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. คาดว่าประโยชน์ที่จะได้รับในเชิงวิชาการคือ ได้ทราบถึงบทบาทของอพท.ในแต่ละคู่ที่สอดคล้องหรือมีความขัดแย้งกันในการพัฒนาในเขตพื้นที่พิเศษหมู่เกาะช้างและพื้นที่เชื่อมโยงพื้นที่เชื่อมโยงเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

2. คาดว่าประโยชน์ที่จะได้รับในเชิงนโยบายคือ เป็นข้อมูลในการนำไปพิจารณาปรับปรุงแผนแม่บทการพัฒนาพื้นที่พิเศษหมู่เกาะช้างและพื้นที่เชื่อมโยงในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

นิยามศัพท์เฉพาะ

การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน หมายถึง การพัฒนาที่ต้องคำนึงถึงความเป็นองค์รวมของทุก ๆ ด้านอย่างสมดุล บนพื้นฐานของทรัพยากรธรรมชาติ ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทยด้วยการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกกลุ่ม ด้วยความเอื้ออาทร เคารพซึ่งกันและกัน เพื่อความสามารถในการพึ่งตนเอง และคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างยั่งยืน

การบริหารการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน หมายถึง การบริหาร การพัฒนา และการจัดรูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อตอบสนองความจำเป็นทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสุนทรียภาพ โดยคำนึงถึงการอนุรักษ์ การรักษาทรัพยากรธรรมชาติ และการใช้ทรัพยากรที่มีคุณค่าอย่างสมเหตุสมผล สามารถรักษาธรรมชาติและเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม ตลอดจนปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ของชุมชนท้องถิ่น เพื่อการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนและมีบูรณาการ

บูรณาการ หมายถึง การประสาน สนับสนุน และส่งเสริมการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ เอกชน องค์กร ประชาชนให้ทำงานร่วมกันอย่างมีเอกภาพในทิศทางเดียวกัน

พื้นที่พิเศษ หมายถึง พื้นที่ที่มีความโดดเด่นและความบริสุทธิ์ทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พื้นที่ที่มีความสำคัญทางอารยธรรม และวัฒนธรรม พื้นที่ที่มีเอกลักษณ์พิเศษ พื้นที่ที่รัฐบาลมีนโยบายจะพัฒนาเป็นการเฉพาะให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวและ เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพทางการแข่งขัน ได้แก่ พื้นที่พิเศษหมู่เกาะช้างและพื้นที่เชื่อมโยง

การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษ หมายถึง การบริหารการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ในพื้นที่ เขต หรือแหล่งท่องเที่ยวที่คณะกรรมการบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษ

เพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนกำหนดและประกาศให้เป็นพื้นที่พิเศษ โดยความเห็นชอบของ คณะรัฐมนตรี

กลุ่มพันธมิตร หมายถึง กลุ่มท่องเที่ยว กลุ่มโรงแรม ที่พัก รีสอร์ท และ บ้านพักที่เป็นเอกลักษณ์ของวิถีชีวิตชาวบ้าน (Home Stay) กลุ่มภัตตาคาร ร้านอาหาร และของที่ระลึก กลุ่มคมนาคมขนส่ง กลุ่มอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม กลุ่มหน่วยงานราชการ กลุ่มองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กลุ่มประชาคม ชุมชนท้องถิ่นที่ตั้งขึ้นตามคำสั่งจังหวัดตราดที่ 998/2548

องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) หรือ อพท. หมายถึง องค์กรที่มีภารกิจหลักในการบูรณาการการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่พิเศษเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เรียกโดยย่อว่า “อพท.”

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและทฤษฎี

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาบทบาท ขององค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อ การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) อพท. ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษา ดังนี้

1. แนวความคิดที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาที่ยั่งยืน
2. นโยบายและแผนยุทธศาสตร์การพัฒนการท่องเที่ยว
3. แนวคิดเกี่ยวกับบทบาท
4. แนวคิดเกี่ยวกับการรับรู้บทบาท

แนวความคิดที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาที่ยั่งยืน

1. แนวความคิดที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาที่ยั่งยืน

1.1 กระแสการพัฒนาที่ยั่งยืนของสังคมโลก แนวความคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนเริ่มเข้า มามีบทบาทในกระแสการพัฒนาของสังคมโลกนับตั้งแต่ปี พ.ศ.2515 เริ่มตั้งแต่องค์การ สหประชาชาติ ได้จัดให้มีการประชุมสุดยอดว่าด้วยสิ่งแวดล้อมมนุษย์ (Human Environment) ณ กรุงสต็อกโฮล์ม ประเทศสวีเดน ซึ่งเรียกร้องให้ทั่วโลกได้คำนึงถึงการใช้ทรัพยากรอย่าง พุ่มเพื่อขจัดความขัดแย้งของทรัพยากรโลก ผลจากการประชุมดังกล่าว ทำให้ทั่วโลกหันมาให้ความสนใจเรื่องสิ่งแวดล้อมกันอย่างกว้างขวาง ต่อมาในปี พ.ศ.2526 สหประชาชาติได้จัดตั้ง สมัชชาโลกว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา (World Commission on Environment and Development หรือเป็นที่รู้จักกัน โดยทั่วไปว่า Brundtland Commission) เพื่อศึกษาในเรื่องการสร้าง ความสมดุลระหว่างสิ่งแวดล้อมกับการพัฒนา ซึ่งได้เผยแพร่เอกสารชื่อ Our Common Future ที่ได้ เรียกร้องให้ชาวโลกเปลี่ยนแปลงวิธีการดำเนินชีวิตที่พุ่มเพื่อและเปลี่ยนวิถีทางในการพัฒนา เสียบใหม่ ในลักษณะที่ปลอดภัยต่อสิ่งแวดล้อมและให้สอดคล้องกับข้อจำกัดของธรรมชาติ มากยิ่งขึ้น รวมทั้งได้เสนอว่ามนุษยชาติสามารถที่จะทำให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนขึ้นมาได้

การพัฒนาที่ยั่งยืนได้รับความสำคัญมากยิ่งขึ้น เมื่อสหประชาชาติได้จัดให้มีการประชุมสุดยอดระดับโลกว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา (UN Conference on Environment and Development: UNCED) หรือการประชุม Earth Summit ที่กรุงริโอ เดอ จานเนโร ประเทศ

บราซิล เมื่อปี พ.ศ. 2535 ผลการประชุมนี้ผู้แทนของ 178 ประเทศรวมทั้งประเทศไทย ได้ร่วมลงนามรับรองแผนปฏิบัติการ 21 (Agenda 21) ซึ่งถือเป็นแผนแม่บทของโลกที่ประเทศสมาชิกต้องตระหนักถึงปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม และเห็น ความสำคัญที่จะต้องร่วมกันพิทักษ์สิ่งแวดล้อมเพื่อสร้างการพัฒนาที่ยั่งยืนให้เกิดขึ้นในโลก โดยกำหนดกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาในมิติด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลพร้อมทั้งกระตุ้นให้รัฐบาลประเทศต่าง ๆ สร้างกลยุทธ์การพัฒนาที่ยั่งยืน โดยมุ่งเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจที่รับผิดชอบต่อสังคม ในขณะที่เดียวกันก็ให้การคุ้มครองฐานทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เพื่อผลประโยชน์ของคนในรุ่นต่อไป ทั้งนี้ ควรเปิดโอกาสให้กลุ่มต่าง ๆ ในสังคมเข้ามามีส่วนร่วมอย่างกว้างขวางที่สุด ซึ่งจะทำให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนร่วมกันต่อไปได้

ต่อมาสหประชาชาติได้จัดให้มีการประชุมสุดยอดระดับโลก ว่าด้วยการพัฒนาที่ยั่งยืน (World Summit on Sustainable Development: WSSD) ขึ้นอีกครั้งหนึ่ง ที่นคร โจฮันเนสเบิร์ก ประเทศสาธารณรัฐแอฟริกาใต้ ระหว่างวันที่ 26 สิงหาคม - 4 กันยายน 2545 ซึ่งได้นำไปสู่พันธกรณีของประเทศสมาชิกประมาณ 180 ประเทศรวมทั้งประเทศไทยที่จะต้องสานต่อแผนปฏิบัติการ 21 เพื่อดำเนินงานการพัฒนาที่ยั่งยืนให้กว้าง ขวางและมีผลในทางปฏิบัติมากยิ่งขึ้นที่สำคัญ คือ

1.1.1 กำหนดให้ประเทศสมาชิกจะต้องบรรลุข้อตกลงในการจัดทำเป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ (Millennium Development Goals: MDGS) ร่วมกันให้สำเร็จ ภายในปี พ.ศ.2558 (ค.ศ.2015) เพื่อผลของการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการดำเนินงานในด้านต่าง ๆ เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตและขจัดปัญหาความยากจนของคนในประเทศ

1.1.2 ประเทศสมาชิกควรมุ่งส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ (Human Capacity Building) ซึ่งรวมถึงการพัฒนาด้านการศึกษาและการจัดหาบริการด้านสุขภาพอนามัยให้ประชาชนอย่างทั่วถึง

1.1.3 เสริมสร้างจิตสำนึกเพื่อกระตุ้นให้ประชากรทั่วโลกตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมของแต่ละประเทศ ต้องร่วมกันเป็นหุ้นส่วนเพื่อการพัฒนาและร่วมกันพิทักษ์สิ่งแวดล้อมเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไปทั้งนี้ ความเคลื่อนไหวในกระแสโลกดังกล่าวถือเป็นความพยายามที่ท้าทายของมวลมนุษยชาติ ในอันที่จะบรรลุเป้าหมายของการพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืนไปได้ภายในศตวรรษที่ 21 โดยจะต้องพยายามหาแนวทางความร่วมมือระหว่างกันมากขึ้นรวมทั้งเชื่อมโยงผลประโยชน์ในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศเข้าด้วยกันเพื่อลดช่องว่างระหว่างประเทศร่ำรวยและประเทศยากจนอันจะนำไปสู่การมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของคนรุ่นต่อไปในอนาคต

การพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นแนวคิดแบบ “องค์รวม”

นับเป็นเวลากว่าสองทศวรรษแล้วที่คำว่า “การพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development)” ถูกนำมาใช้อย่างกว้างขวาง เพื่ออธิบายความหมายเกี่ยวกับอนาคตของสังคมมนุษย์ และโลกที่มนุษย์อาศัยอยู่ แต่ก็ไม่ใช่เป็นที่กระจ่างชัดนักกว่าความหมายของคำว่า “การพัฒนาที่ยั่งยืน” นั้นคืออะไรและจะสามารถนำไปสู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมได้อย่างไร สาเหตุสำคัญประการหนึ่ง อาจเป็นเพราะผู้นำหรือผู้ที่มีอำนาจตัดสินใจในสังคมไม่สามารถสลัดคตินแนวคิดดังกล่าวไปสู่การปฏิบัติให้ได้ผล หรือกำหนดดัชนีชี้มาวัดผลการพัฒนาที่ยั่งยืน ได้อย่างชัดเจน ทำให้ไม่สามารถติดตามตรวจสอบได้ว่ากิจกรรมใดเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืนและกิจกรรมใดเป็นการพัฒนาที่ไม่ยั่งยืน

แนวคิดเรื่องการพัฒนาที่ยั่งยืนที่แท้จริงแล้วได้แปรเปลี่ยนมาจากคำนิยามของ World Commission on Environment and Development (2526) ซึ่งได้เสนอแนะว่า “การพัฒนาที่ยั่งยืน คือ รูปแบบของการพัฒนาที่ตอบสนองต่อความต้องการของคนในรุ่นปัจจุบัน โดยไม่ทำให้คนรุ่นต่อไปในอนาคตต้องประนีประนอมยอมลดทอนความสามารถในการที่จะตอบสนองความต้องการของตนเอง (Sustainable Development is development that meets the needs of the present without compromising the ability of future generations to meet their own needs)”

สำหรับประเทศไทยได้มีนักวิชาการหลายท่านพยายามอธิบายแนวคิดของการพัฒนาที่ยั่งยืนให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ที่สำคัญคือ แนวคิดของพระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต, 2541) ได้อธิบายการพัฒนาที่ยั่งยืนว่า “การพัฒนาที่ยั่งยืนมีลักษณะที่เป็นบูรณาการ (Integrated) คือ ทำให้เกิดเป็นองค์รวม (Holistic) หมายความว่า องค์ประกอบทั้งหลายที่เกี่ยวข้องจะต้องมาประสานกันครบองค์ และมีลักษณะอีกอย่างหนึ่ง คือ มีดุลยภาพ (Balance) หรือพูดอีกนัยหนึ่ง คือ การทำให้กิจกรรมของมนุษย์สองคล้องกับกฎเกณฑ์ของธรรมชาติ”

นอกจากนี้ ในการจัดทำข้อเสนอของประเทศไทยในการประชุมสุดยอดของโลกว่าด้วยการพัฒนาที่ยั่งยืน ณ นครโจฮันเนสเบิร์ก ประเทศแอฟริกาใต้ เมื่อเดือนกันยายน 2545 คณะอนุกรรมการกำกับการอนุวัติตามแผนปฏิบัติการ 21 และการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งมีหน้าที่เป็นคณะกรรมการเตรียมการประชุมสุดยอดฯ ของประเทศได้ร่วมกับสถาบันสิ่งแวดล้อมไทย จัดระดมความคิดเห็นจากภาคีต่าง ๆ ได้ข้อยุติด้านคำนิยามของการพัฒนาที่ยั่งยืนว่า “การพัฒนาที่ยั่งยืนในบริบทไทย เป็นการพัฒนาที่ต้องคำนึงถึงความเป็นองค์รวมของทุก ๆ ด้านอย่างสมดุล บนพื้นฐานของทรัพยากรธรรมชาติ ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทยด้วยการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกกลุ่ม ด้วยความเอื้ออาทร เคารพซึ่งกันและกัน เพื่อความสามารถในการพึ่งตนเอง และคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างเท่าเทียม”

กล่าวโดยสรุปแม้ว่าความหมายของคำว่า“การพัฒนาที่ยั่งยืน” จะปรากฏแตกต่างกันไปหลากหลายรูปแบบ แต่ก็มีหลักการที่เหมือนกัน คือ

1. การพัฒนาที่ดำเนินไปโดยคำนึงถึงขีดจำกัดของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและสนองความต้องการในปัจจุบัน โดยไม่ส่งผลเสียต่อความต้องการในอนาคต
2. การพัฒนาที่คำนึงถึงความเป็น “องค์รวม” คือ มองว่าการจะทำสิ่งใดต้องคำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับสิ่งอื่น ๆ ดังนั้น การพัฒนาแนวนี้จึงยึดหลักความรอบคอบและค่อยเป็นค่อยไป
3. การพัฒนาที่ยั่งยืนไม่ได้ระบุว่าต้องปฏิเสศ “ระบบเทคโนโลยี” เพียง แต่ต้องคำนึงว่าเทคโนโลยีที่นำมาใช้นั้น เป็นไปในทาง “สร้างสรรค์” หรือ “ทำลาย”

ฉะนั้นหากยึดแนวทางการพัฒนาดังกล่าวข้างต้นสังคมโลกก็จะดำเนินไปด้วยกันได้ระหว่างมนุษย์และสรรพสิ่งที่เกี่ยวข้องรอบตัวมนุษย์ได้อย่างยั่งยืนและยาวนานพัฒนาการของประเทศที่ผ่านมา ไม่สมดุลและไม่ยั่งยืนความไม่สมดุลของการพัฒนาซึ่งเกิดขึ้นในหลายประเทศทั่วโลก ก็เป็นปัญหาที่ประเทศไทยได้ประสบเช่นเดียวกัน โดยผลการพัฒนาประเทศในระยะเวลากว่า 4 ทศวรรษที่ผ่านมาชี้ให้เห็นว่า มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติไปในกระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างขาดความระมัดระวังและไม่ประหยัด รวมทั้งขาดการวางระบบการบริหารจัดการที่สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาประเทศ จึงส่งผลกระทบต่อความมาทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมอย่างมากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งทำให้ปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้รุนแรงขึ้น จำนวนคนยากจนเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 11.4 ของประชากรทั้งประเทศหรือจำนวน 6.8 ล้านคนในปีพ.ศ. 2539 เป็นร้อยละ 15.9 หรือ 9.9 ล้านคนในปีพ.ศ. 2542 ขณะที่ทรัพยากรธรรมชาติได้ร่อยหรอลงมาก พื้นที่ป่าลดลงเฉลี่ยปีละ 2.4 ล้านไร่ หรือเหลือเพียงร้อยละ 25.3 ของพื้นที่ประเทศ พื้นที่ประสบภัยแล้งมีปีละ 1 - 1.5 ล้านไร่ และเกิดอุทกภัยในหน้าฝนทุกปี นอกจากนี้ ปริมาณมลพิษในอากาศจากของเสียอันตราย และการใช้สารเคมีเพิ่มสูงขึ้นอย่างมากส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนทั้งในเขตเมืองและชนบทที่เรียนจากการพัฒนาที่ผ่านมาดังกล่าวได้สะท้อนให้เห็นสาเหตุปัจจัยหลักของความผิดพลาดในทิศทางการพัฒนาประเทศที่สำคัญพิจารณาได้ดังนี้

1. อิทธิพลของโลกาภิวัตน์และการเปิดเสรีการค้าระหว่างประเทศ ส่งผลทั้งทางบวกและทางลบต่อระบบเศรษฐกิจสังคมและสิ่งแวดล้อมของประเทศโดยการเปิดรับการลงทุนจากต่างประเทศในอุตสาหกรรมการผลิตจำนวนมากและไม่มีการตรวจสอบผลกระทบของอุตสาหกรรมเหล่านั้นอย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรมอย่างรวดเร็ว เช่นเดียวกับการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่ โดยขาดการวิเคราะห์ผลกระทบต่อ

สิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสม มีการใช้ทรัพยากรเป็นฐานการผลิตอย่างฟุ่มเฟือย เกินอัตราการฟื้นตัวของระบบธรรมชาติ นำมาซึ่งผลกระทบต่อความยั่งยืนของระบบนิเวศ

2. กระแสวัตถุนิยมและบริโภคนิยม ซึ่งคนไทยได้รับมาจากวัฒนธรรมต่างชาติอย่างขาดการถ่วงถ่วงและเลือกใช้ประโยชน์อย่างเหมาะสมส่งผลให้สภาพวิถีชีวิตในสังคมไทยเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว มีการนำทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ในการผลิตและบริโภคอย่างฟุ่มเฟือยเกินพอดี เกิดปัญหามลพิษในสิ่งแวดล้อม เป็นเหตุให้คุณภาพทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม และขาดสมดุล ส่งผลต่อความขัดแย้งทางสังคมตามมา

3. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมยังเกิดขึ้นไม่มากเท่าที่ควร แม้ว่าชุมชนจะตื่นตัวเข้ามามีส่วนร่วมบริหารจัดการ แต่ยังคงขาดความพร้อมและประสบการณ์ ประกอบกับยังไม่มีความรู้หรือข้อมูลของชุมชนในการดูแลทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ ทำให้เกิดข้อจำกัดของการเข้ามามีส่วนร่วม ซึ่งได้นำไปสู่ปัญหาความขัดแย้งระหว่างชุมชน ท้องถิ่น และภาครัฐอย่างต่อเนื่อง กระบวนทัศน์ใหม่ของการพัฒนาประเทศสู่ความพอเพียงและยั่งยืน

ประเทศไทยได้รับอิทธิพลจากแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนในกระแสโลก มาปรับใช้ในกระบวนการวางแผนพัฒนาประเทศด้วยเช่นกัน โดยแนวทางการพัฒนาประเทศในระยะ 10 ปีที่ผ่านมาได้ปรับเปลี่ยนแนวคิดการพัฒนาสู่ความยั่งยืนมากขึ้น จากที่เน้นการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเพียงด้านเดียวเป็นหลัก ก็ได้ให้ความสำคัญกับเป้าหมายด้านอื่น ๆ อาทิ ด้านสังคมและด้านสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540 - 2544) นับเป็นจุดเริ่มต้นของแนวคิดที่มุ่งเน้น “คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา” โดยใช้เศรษฐกิจเป็นเครื่องมือพัฒนาคนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และเปลี่ยนวิธีการพัฒนาเป็นองค์รวม พร้อมทั้งมีกระบวนการพัฒนาที่เชื่อมโยงมิติด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมเข้าด้วยกันอย่างสมดุล

สำหรับแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545 - 2549) ซึ่งใช้เป็นกรอบทิศทางการพัฒนาประเทศในปัจจุบัน ได้ให้ความสำคัญหลัก “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มาเป็นปรัชญาในการพัฒนาและบริหารประเทศ โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาที่สมดุล ทั้งด้านคน สังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งยึดหลักทางสายกลาง เพื่อให้ประเทศรอดพ้นจากวิกฤตสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและนำไปสู่การพัฒนาที่สมดุล มีคุณภาพและยั่งยืนการดำเนินงานตามแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 และแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 ดังกล่าวนับเป็นตัวอย่างของการดำเนินงานพัฒนาประเทศอย่างเป็นองค์รวม โดยคนไทยทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมมุ่งสู่เป้าหมายและจุดมุ่งหมายเดียวกันคือการพัฒนาที่ยั่งยืนและความอยู่ดีมีสุขของคนไทยทุกคน

นอกจากนี้ยังมีการจัดทำวาระแห่งชาติและยุทธศาสตร์สำคัญตามนโยบายของรัฐบาลชุดปัจจุบันซึ่งได้กำหนดให้การแก้ไขปัญหาความยากจนการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศการพัฒนาทุนทางสังคมและการพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นเรื่องเร่งด่วนที่ประเทศชาติจะต้องดำเนินการให้บรรลุผลสำเร็จ ซึ่งกรอบแนวคิดและการดำเนินงานต่าง ๆ เหล่านี้ ล้วนมีบริบทของการพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นแกนกลางของความคิดทั้งสิ้น ความท้าทายของประเทศสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

ในการพัฒนาประเทศไทยสู่ความยั่งยืนระยะต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น ประเทศไทยจำเป็นต้องเผชิญกับสถานการณ์ที่ท้าทายต่อการพัฒนาอย่างหลีกเลี่ยงไม่พื้นที่สำคัญ ดังนี้

1. ความขัดแย้งในการแข่งขันทรัพยากรจะรุนแรงขึ้น โดยวิกฤตเศรษฐกิจได้ส่งผลให้ปัญหาความยากจนเพิ่มสูงขึ้น แนวโน้มของการบุกรุกพื้นที่ป่าและพื้นที่สาธารณะประโยชน์มีมากขึ้น ซึ่งจะทำให้ข้อเรียกร้องต่อภาครัฐเพื่อจัดหาที่ดินทำกินรุนแรงขึ้นดังนั้นการให้ความสำคัญกับนโยบายการจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่มีประสิทธิภาพและเอื้อประโยชน์ต่อคนจน จึงเป็นประเด็นสำคัญที่ต้องจัดการเพื่อลดความขัดแย้งที่จะเกิดขึ้น โดยเร่งด่วน

2. พันธกิจด้านสิ่งแวดล้อมจะเป็นภาระต่อต้นทุนการผลิต โดยการเปิดเสรีทางการค้าได้นำไปสู่การกำหนดข้อตกลงกติกการค้า และการลงทุนระหว่างประเทศใหม่ ๆ ตลอดจนมีการกีดกันการค้าด้วยมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีมากขึ้น โดยเฉพาะการนำประเด็นด้านสิ่งแวดล้อมมาเป็นเงื่อนไขทางการค้า ซึ่งส่งผลกระทบต่อกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ประเทศไทยจึงต้องเตรียม พร้อมและสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อให้ประเทศอยู่รอดได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน

3. กระแสประชาธิปไตยในประชาคมโลกมีอิทธิพลต่อแนวคิดและค่านิยมในการพัฒนาของประเทศต่าง ๆ ซึ่งได้ให้ความสำคัญกับกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน การพิทักษ์สิทธิมนุษยชนการคุ้มครองกลุ่มผู้ด้อย โอกาสรวมถึงการอนุรักษ์ทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นโอกาสดีที่ประเทศไทยต้องปรับตัวและทบทวนกระบวนการพัฒนาใหม่ในทิศทางที่พึ่งตนเองและสอดคล้องทันกับกระแสหลักของโลก โดยจัดให้มีระบบบริหารจัดการที่ดีให้เกิดขึ้นในสังคมไทยอย่างเร่งด่วนและต่อเนื่อง เพื่อสนับสนุน การวางรากฐานการพัฒนาประเทศให้เข้มแข็ง มีคุณภาพและยั่งยืน

4. กระแสการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นภาระที่ภาครัฐต้องสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องเพื่อลดปัญหาความขัดแย้งในสังคม โดยความตื่นตัวของประชาชนภายใต้บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 จะกดดันให้ภาคชุมชนท้องถิ่น มีบทบาทในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นมากขึ้น โดย

ไม่อาจอาศัยการดำเนินงานของภาครัฐในส่วนกลางเพียงฝ่ายเดียวดังเช่นที่ผ่านมาได้อีกต่อไป ดังนั้น ความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ อย่างเป็นทางการและเป็นระบบที่เข้มแข็ง จึงเป็นประเด็นที่ต้องให้ความสำคัญและต้องประสานเชื่อมโยงให้เครือข่ายที่มีอยู่แล้วในปัจจุบันมีความเข้มแข็งมากยิ่งขึ้น

แนวทางการปรับตัวของประเทศไทยสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

เนื่องจากการพัฒนาที่ยั่งยืนของแต่ละกลุ่มคนหรือแต่ละประเทศต่างมีวิถีและบริบทที่แตกต่างกันออกไป ขึ้นอยู่กับพื้นฐานของทุนที่มีอยู่สำหรับประเทศไทยมีทุนทรัพยากรที่มีคุณค่า ทั้งทรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากรมนุษย์ ขณะเดียวกันยังมีทุนทางปัญญา รวมทั้งทุนทางวัฒนธรรมและจารีตประเพณีที่ค้ำจุนอีกด้วย ฉะนั้น ทิศทางการพัฒนาประเทศสู่ความยั่งยืนในอนาคตจะต้องสำรวจเพื่อรู้ทุนของตัวเองได้มากขึ้น และเปลี่ยนเป้าหมายการพัฒนาประเทศให้มุ่งสู่ความมั่นคงและยั่งยืน ดังนี้

“การพัฒนาที่ยั่งยืนในบริบทไทย จะต้องเป็นการพัฒนาที่คำนึงถึงความเป็นองค์รวมของทุก ๆ ด้านอย่างสมดุล บนพื้นฐานของทรัพยากรธรรมชาติ ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทยด้วยการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกกลุ่มด้วยความเอื้ออาทรเคารพซึ่งกันและกัน เพื่อความสามารถในการพึ่งตนเองและคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างเท่าเทียม” โดยมีแนวทางการดำเนินงานที่สำคัญ ดังนี้

1. การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน โดยให้ความสำคัญกับการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในระดับที่สามารถพลิกฟื้นให้กลับคืนสู่สภาพใกล้เคียงกับสภาพเดิมให้มากที่สุด เพื่อให้มนุษย์ในรุ่นหลังได้มีโอกาสและมีปัจจัยในการดำรงชีพ ซึ่งจะต้องปรับเปลี่ยนทัศนคติในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ ที่มุ่งจัดการให้เกิดสมดุลระหว่างการใช้อย่างประโยชน์กับการอนุรักษ์ ฟื้นฟู เพื่อให้คนอยู่ร่วมกับธรรมชาติได้อย่างเกื้อกูลรวมถึงการชะลอการใช้และการนำเทคโนโลยีสะอาด (Clean Technology) มาใช้ให้มากที่สุด โดยมีแนวทางที่สำคัญได้แก่

1.1 ปรับกระบวนทัศน์การจัดการด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยคำนึงถึงความหลากหลายตามวัตถุประสงค์ อาทิ สิ่งแวดล้อมชีวภาพหรือทรัพยากร ธรรมชาติ จะต้องยึดหลักการนำมาหมุนเวียนใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด สิ่งแวดล้อมกายภาพหรือมลพิษที่เกิดจากการใช้ทรัพยากร จะต้องยึดหลักการป้องกันมากกว่าแก้ไข และสิ่งแวดล้อมทางมนุษย์และสังคม ควรได้รับการอนุรักษ์ให้คงอยู่

1.2 อาศัยกลยุทธ์เชิงรุกในการดำเนินการป้องกันทรัพยากร อาทิ การมีนโยบายการใช้ทรัพยากรที่ชัดเจน การสร้างจิตสำนึกและจริยธรรมด้านสิ่งแวดล้อม และกำหนดให้มีการจัดสรรงบประมาณเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อมเป็นเงื่อนไขของการลงทุน

1.3 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากร โดยสนับสนุนการรวมตัวเป็นเครือข่ายของภาคส่วนต่าง ๆ ในสังคม มีการแก้ไขกฎระเบียบด้านสิ่งแวดล้อม และการสร้างองค์ความรู้ด้านการบริหารจัดการเทคโนโลยีที่เหมาะสม

2. การพัฒนาเศรษฐกิจที่ยั่งยืน ซึ่งจะเกิดขึ้น ได้ก็ต่อเมื่อ 1) ระบบเศรษฐกิจมีเสถียรภาพอย่างต่อเนื่องในระยะยาว 2) การขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างมีคุณภาพและสมดุล 3) การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเอื้อประโยชน์ต่อส่วนใหญ่ และ 4) เป็นการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจจากระบวนการผลิตที่ใช้เทคโนโลยีสะอาด ลดปริมาณของเสีย ไม่ทำลายสภาพแวดล้อมและไม่สร้างมลพิษที่จะกลายมาเป็นต้นทุนทางการผลิตในระยะต่อไป รวมทั้ง เป็นข้อจำกัดของการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างมีประสิทธิภาพในระยะยาว โดยมีแนวทางที่สำคัญ ได้แก่

2.1 การบริหารเศรษฐกิจส่วนรวมอย่างมีประสิทธิภาพ โดยการสร้างภูมิคุ้มกันด้านการเงินเพื่อกระจายความเจริญและความเป็นธรรมให้ทั่วถึงคนทุกกลุ่ม การสร้างความมั่นคงของฐานะการคลังเพื่อความมั่นคงในการดำรงชีวิตของประชาชนและการเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจโลกอย่างรู้เท่าทัน

2.2 เสริมสร้างกระบวนการผลิตและการบริโภคที่มีประสิทธิภาพ โดยต้องมีกลไกทางภาษีที่เหมาะสม และกลไกของตลาดที่สามารถสะท้อนต้นทุนการผลิตที่แท้จริง ซึ่งจำเป็นต้องสร้างจิตสำนึกของคนในสังคมเพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการบริโภคไปสู่รูปแบบที่ยั่งยืนและส่งผลกระทบท่อสิ่งแวดล้อมน้อยลง

3. การพัฒนาทุนทางสังคมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนจะต้องนำความเข้มแข็งของชุมชนทางสังคมที่มีอยู่มาสนับสนุนแบบแผนการผลิตและการบริโภคที่เหมาะสมกับความต้องการของสังคมและศักยภาพการผลิต โดยอยู่ในระดับธรรมชาติแบกรับได้ และให้ลูกหลานมีโอกาสได้ใช้ทุนทางนิเวศได้อย่างต่อเนื่องประชาชนในแต่ละกลุ่มจะต้องร่วมกันสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในหน่วยการผลิตแต่ละหน่วย เพื่อก่อให้เกิดการกระจายผลผลิตอย่างเป็นธรรมและนำไปสู่การผลิตสินค้าที่ปลอดภัยต่อผู้บริโภคและคุ้มครองสิ่งแวดล้อม โดยมีแนวทางที่สำคัญ ดังนี้

3.1 การรักษาฟื้นฟูและเสริมสร้างทุนทางสังคมขึ้นใหม่ ได้แก่ การกระตุ้น/ สร้างค่านิยมให้สนับสนุนผู้นำท้องถิ่น ครูอาจารย์ และผู้นำศาสนาการเสริมสร้างให้เด็กไทย-คนไทยรักการอ่าน-คิด-แสดงความเห็นและรักการเรียนรู้ตลอดชีวิตรวมทั้งเร่งฟื้นฟูวัฒนธรรมที่ดิงามในท้องถิ่นและชุมชนโดยผสมผสานเทคโนโลยีใหม่ที่เหมาะสม

3.2 การหาทางลด ทำลายค่านิยม-พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ได้แก่ การหาอุตสาหกรรมที่เหมาะสมกับแต่ละกลุ่มเป้าหมาย เพื่อลดพฤติกรรมฟุ้งเฟ้อ - ฟุ่มเฟือย ตกเป็นทาสวัตถุนิยม

ขณะเดียวกันมุ่งสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและสร้างความร่วมมือจากภาคส่วนต่าง ๆ อย่างเป็นเครือข่าย เพื่อมีส่วนร่วมในการดูแลทรัพยากรในท้องถิ่นมากขึ้น

1.2 การมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนในระดับโลก การมีส่วนร่วมระดับนานาชาติของประชาชนได้เริ่มมีอิทธิพลต่อกระแสการพัฒนาประเทศอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมเมื่อทศวรรษที่ผ่านมา โดยได้มีการผลักดันแนวคิดนี้เข้าไปในการประชุมระดับโลกที่สำคัญ ได้แก่ “การประชุมสุดยอดระดับโลกว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา” หรือ Earth Summit เมื่อปี พ.ศ.2535 ที่กรุงริโอ เดอ จาเนโร ประเทศบราซิล จากผลของการประชุมประเทศต่าง ๆ ได้ลงนามรับรองแผนปฏิบัติการ 21 (Agenda 21) ซึ่งเป็นเสมือนพันธกรณีระหว่างนานาชาติ ที่ต้องดำเนินการพัฒนาตามแนวทางที่กำหนดไว้ หลังจากนั้น 10 ปี ได้มีการทบทวนความก้าวหน้าในการประชุม World Summit on Sustainable Development เมื่อเดือนกันยายน 2545 ณ กรุงโยฮันเนสเบิร์ก ประเทศแอฟริกาใต้ หรือ Rio + 10 พบว่า ประเทศสมาชิกหลายประเทศยังได้มีการดำเนินการตามพันธกรณีอย่างจริงจัง ที่ประชุมจึงได้หาแนวทางและกลไกต่าง ๆ จนเกิดแนวคิดการพัฒนาท้องถิ่น เพื่อให้ประเทศสมาชิกสหประชาชาติได้มีส่วนร่วมในการแปลงแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืนสู่การปฏิบัติอย่างจริงจัง ทั้งนี้ กลุ่มผู้เชี่ยวชาญองค์การสหประชาชาติมีความเห็นว่าการมีส่วนร่วมของประชาชน ควรมีขอบเขตจำกัดเฉพาะในระบบเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองหนึ่ง ๆ เท่านั้น และครอบคลุมประเด็น ดังนี้

1. เอื้อให้สมาชิกทุกคนของชุมชนและสังคมได้ร่วมกิจกรรมนำไปสู่การพัฒนา และรับประโยชน์จากการพัฒนาที่เท่าเทียมกัน
2. กระบวนการเป็นไปอย่างสมัครใจ โดยร่วมกันตัดสินใจกำหนดเป้าหมาย นโยบาย การวางแผน
3. การมีส่วนร่วมในทุกระดับก่อให้เกิดการเชื่อมโยงด้านความคิด โดยที่นิยามของการมีส่วนร่วมคือ “กระบวนการแลกเปลี่ยนข้อมูลและความคิด เพื่อแสวงหาทางเลือก และการตัดสินใจต่าง ๆ เกี่ยวกับโครงการที่เหมาะสมและเป็นที่ยอมรับร่วมกันของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง” ดังนั้นทุกฝ่ายจึงควรเข้าร่วมในกระบวนการนี้ตั้งแต่เริ่มแรกจนถึงการติดตามประเมินผลเพื่อให้เกิดความเข้าใจและรับรู้-เรียนรู้การปรับเปลี่ยนโครงการร่วมกันซึ่งจะเป็นประโยชน์กับทุกฝ่าย

ประเทศไทยกับกระแสการมีส่วนร่วมของประชาชน

ในทศวรรษที่ผ่านมาเมื่อรัฐดำเนินโครงการขนาดใหญ่มักเกิดปัญหาความขัดแย้งทางสังคม โดยเฉพาะในเรื่องของการจัดการทรัพยากรธรรมชาติให้เป็นที่พอใจของทุกฝ่ายจนเกิดเป็นอุปสรรคในการพัฒนาและเป็นปัญหาเรื้อรังมาหลายรัฐบาล อาทิ ปัญหาด้านที่ดินทำกิน การใช้ประโยชน์พื้นที่ป่าไม้ การจัดการลุ่มน้ำ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเขื่อนปากมูล เขื่อนแก่งเสือเต้น โรงไฟฟ้า

บ่อนอก - หินกรุด แนวการวางท่อก๊าซธรรมชาติในภาคใต้ โดยปัญหาดังกล่าวล้วนมีสาเหตุมาจากกรณีทรัพยากรมีจำกัด ไม่เพียงพอกับจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้น ซึ่งแตกต่างจากในอดีตที่ผ่านมาที่ทรัพยากรธรรมชาติมีอยู่อุดมสมบูรณ์ และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรก็นับว่ามีอย่างเหลือเฟือ แต่ในภาวะปัจจุบันหากขาดกระบวนการมีส่วนร่วมเข้ามาบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติแล้ว ปัญหาความขัดแย้งในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติก็จะเกิดขึ้นต่อไป นับวันก็จะสะสมจนเป็นอุปสรรคในการพัฒนาประเทศจนไม่สามารถก้าวทันโลกไปได้

ปัจจุบันประชาชนในประเทศได้รับสิทธิให้มีบทบาทในการจัดการสิ่งแวดล้อมมากขึ้น โดย รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 จุดประกายแนวคิดการมีส่วนร่วม ทั้งนี้ ในหมุดนักวิชาการด้านการอนุรักษ์และนักสิ่งแวดล้อม ชานานามรัฐธรรมนูญฉบับนี้ว่า “รัฐธรรมนูญฉบับสีเขียว” ซึ่งไม่ได้หมายความว่ามิปกสีเขียวหรือใช้กระดาษสีเขียว เนื่องจากรัฐธรรมนูญฉบับต่าง ๆ ทำเป็นเล่มแบบสมุดไทย ทับซ้อนเป็นตั้งและปิดทอง เหตุที่เรียกอย่างนี้เนื่องจากได้มีบทบัญญัติในเรื่องที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม โดยปรับเปลี่ยนจากเดิมให้รัฐต้องมีหน้าที่ดูแลโดยตรง เป็นรัฐมีหน้าที่ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการดูแลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ภายใต้หลักการพื้นฐาน 3 ประการ คือ

1. การสงวนบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์ จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพ ตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืนและสมดุล
 2. การควบคุมและกำจัดภาวะมลพิษที่มีต่อสุขภาพ อนามัย สวัสดิภาพ และคุณภาพชีวิต
 3. การใช้ประโยชน์และมีส่วนร่วมในการดูแลสิ่งแวดล้อมร่วมกับรัฐ
- ขณะเดียวกัน รัฐธรรมนูญได้บัญญัติให้กลุ่มเป้าหมาย 5 กลุ่ม ต้องร่วมกันในการดูแลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย
1. ชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม (มาตรา 46) นอกจากจะมีสิทธิอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และศิลปวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นแล้วยังมีส่วนร่วมในการจัดการบำรุงรักษาการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืนตามที่กฎหมายบัญญัติ
 2. องค์กรอิสระ (มาตรา 56) มีสิทธิที่จะมีส่วนร่วมกับรัฐและชุมชนในการบำรุงรักษาการได้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและ ความหลากหลายทางชีวภาพ การคุ้มครอง ส่งเสริม และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมเพื่อให้ดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างปกติ ไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพ อนามัย สวัสดิภาพ หรือคุณภาพชีวิตของคน ย่อมได้รับความคุ้มครองทั้งนี้ตามกฎหมายบัญญัติ
 3. ประชาชนหรือบุคคลทั่วไป (มาตรา 59) มีสิทธิได้รับข้อมูล คำชี้แจงและเหตุผลจากหน่วยงานราชการหรือหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่นก่อนการอนุญาตหรือ

การดำเนินโครงการหรือกิจกรรมใดที่อาจมีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพอนามัย คุณภาพชีวิต และมีสิทธิแสดงความคิดเห็นของคนในเรื่องดังกล่าว ทั้งนี้ ตามกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนที่กฎหมายบัญญัติ

4. รัฐ (มาตรา 79) ต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการสงวน บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุล รวมทั้งมีส่วนร่วมในการส่งเสริม บำรุงรักษาและคุ้มครองคุณภาพสิ่งแวดล้อมตามหลักการพัฒนาที่ยั่งยืน ตลอดจนการควบคุมและกำจัดภาวะมลพิษที่มีผลต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพ และคุณภาพชีวิตของประชาชน

5. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (มาตรา 290) มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายบัญญัติเพื่อส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ดังนี้

5.1 การจัดการการบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่อยู่ในเขตพื้นที่

5.2 การเข้าไปมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่อยู่นอกเขตพื้นที่เฉพาะในกรณีที่มีผลกระทบต่อดำรงชีวิตของประชาชนในพื้นที่ของตน

5.3 การมีส่วนร่วมในการพิจารณาเพื่อริเริ่มโครงการ หรือกิจกรรมใดนอกเขตพื้นที่ ซึ่งอาจมีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม หรือสุขภาพอนามัยของประชาชนในพื้นที่

การสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมจากรัฐธรรมนูญ สู่แผนชาติ และการออกกฎหมาย แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540 - 2544) ต่อเนื่องจนถึงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545 - 2549) ซึ่งนอกจากจะให้ความสำคัญกับกลไกการบริหารจัดการที่ดี คือ ยึดถือหลักการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคมในกระบวนการพัฒนาประเทศแล้ว ในยุทธศาสตร์ด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้ความสำคัญกับการกำกับควบคุมชี้แนะการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพควบคู่ไปกับการฟื้นฟูอนุรักษ์โดยมีการสร้างจิตสำนึกให้แก่สาธารณชนทุกระดับให้ทำงานร่วมกับภาครัฐผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างโอกาสให้ชุมชน และประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยสนับสนุนให้ออกพระราชบัญญัติป่าชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีสิทธิตามกฎหมายในการดูแลรักษาและใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน

พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 เป็นกฎหมายสำคัญในการกระจายอำนาจภาครัฐไปสู่การปฏิบัติใน 2 ระดับ คือ 1) การกระจายอำนาจสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และ 2) การกระจายอำนาจสู่องค์กรประชาชนหรือประชาสังคม จึงถือได้ว่าเป็นกฎหมายขั้นพื้นฐานที่ให้อำนาจประชาชนในการมีส่วนร่วมกับ

ภาครัฐเพื่อการพัฒนาประเทศ ขณะเดียวกัน กฎหมายฉบับนี้มีสาระสำคัญเกี่ยวกับการกำหนดอำนาจหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะ และการจัดสรรสัดส่วนภาษีอากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยในทางปฏิบัติได้กำหนดให้ใช้แผนปฏิบัติการกำหนดขึ้นคอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2545 เป็นแผนกำหนดรายละเอียดภารกิจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จะได้รับการถ่ายโอนภารกิจ 6 ด้าน รวมเป็นภารกิจทั้งสิ้น 245 เรื่อง จากส่วนราชการ 50 กรม ใน 11 กระทรวง

ทั้งนี้ภารกิจด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับการถ่ายโอนจากหน่วยงานต่าง ๆ ได้แก่ งานพัฒนาป่าชุมชน การควบคุมไฟฟ้า การอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์น้ำ การดูแลรักษาที่สาธารณะ การฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ และการบำบัดน้ำเสีย การกำจัดขยะมูลฝอย การสร้างจิตสำนึกและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นต้น

โครงสร้างและรูปแบบการมีส่วนร่วมของกระบวนการ

กระบวนการมีส่วนร่วม อาจแบ่งได้เป็น

1. การร่วมในการวางแผน คือ เริ่มจากวิเคราะห์ปัญหา กำหนดลำดับความสำคัญตั้งเป้าหมาย กำหนดแนวทางดำเนินการ ติดตามประเมินผล และตัดสินใจ
 2. การร่วมในการดำเนินกิจกรรม
 3. การร่วมกันใช้ประโยชน์ เป็นการเพิ่มระดับการพึ่งพาตนเองและควบคุมทางสังคม
 4. การร่วมกันใช้ประโยชน์ โดยมีการแจกจ่ายผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม
 5. ร่วมกันประเมินผล เพื่อให้ทุกคนในชุมชนทราบปัญหาอุปสรรคและร่วมกันแก้ไข
- รูปแบบการมีส่วนร่วม ได้แก่

1. การรับรู้ข่าวสาร
2. การปรึกษาหารือ
3. การประชุมรับฟังความคิดเห็น
4. ร่วมกันตัดสินใจ
5. ใช้กลไกกฎหมาย

ในกรณีของประเทศไทยอาจกล่าวได้ว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการพัฒนากระบวนการกระจายอำนาจเพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนเนื่องจากเป็นกลไกหนึ่งในการสร้างความโปร่งใสต่อการดำเนินงานพัฒนาต่าง ๆ อันจะส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม อย่างไรก็ตามการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประชาชนชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในระยะที่ผ่านมายังเกิดขึ้นไม่มากเท่าที่ควร แม้ว่าองค์กรชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีความตื่นตัวในการเข้ามามีส่วนร่วมบริหารจัดการ แต่ยัง

ขาดความพร้อมและประสบการณ์ ประชาชนส่วนใหญ่ยังขาดความรู้และไม่ตระหนักถึงความสำคัญของการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประกอบกับยังไม่มิกฎหมายรับรองสิทธิของชุมชนในการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ ทำให้เกิดข้อจำกัดของการเข้ามามีส่วนร่วม ซึ่งนำไปสู่ปัญหาความขัดแย้งระหว่างชุมชน ท้องถิ่น กับภาครัฐอย่างต่อเนื่อง

ป่าชุมชน ตัวอย่างของการมีส่วนร่วมที่เห็นเป็นรูปธรรม

ถ้าจะบอกว่าจากแผนปฏิบัติการ 21 (Agenda 21) เป็นจุดกำเนิดของกระแสของกระบวนการมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาประเทศของประเทศต่าง ๆ ก็อาจใช่ แต่ถ้าถามว่าในประเทศไทยกระบวนการมีส่วนร่วมมีจุดกำเนิดมาเมื่อใดก็คงตอบได้ว่าภูมิปัญญาชาวบ้านในการดูแลป่าชุมชนมีมานานแล้วแต่จะนานแค่ไหน ไม่มีหลักฐานอ้างอิง แต่คนในท้องถิ่นต่าง ๆ คงจะบอกได้ว่าเมื่อใด เช่น องค์กรเหมืองฝาย ในภาคเหนือที่ตั้งขึ้นมาเพื่อบริหารจัดการใช้น้ำ ป่าชุมชนที่ดูแลป่าบุงป่าทามในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นต้นผู้เขียน ได้มีโอกาสสัมผัสรูปแบบของการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่มีรูปแบบที่ชาวบ้านจัดตั้งเอง เมื่อประมาณปี พ.ศ. 2540 ที่มีการจัดประชุมพิจารณา พ.ร.บ.ป่าชุมชนทั้ง 4 ภาค และได้มีโอกาสไปดูสภาพป่าชุมชนที่ป่าดงใหญ่ จังหวัดอำนาจเจริญ ที่มีขนาดใหญ่มากคือ 25,000 ไร่ มีชาวบ้านดูแลโดยรอบกว่า 10 หมู่บ้าน สภาพที่เห็นรู้สึกประทับใจในการร่วมแรงร่วมใจในการดูแลโดยอาศัยภูมิปัญญาและหลักการที่พัฒนาขึ้นตามสภาพที่เป็นอยู่ มีการจัดสรรผลประโยชน์อย่างลงตัวซึ่งเป็นเรื่องที่น่าศึกษาเพื่อจัดจํารูปแบบไปใช้ประยุกต์กับป่าอื่น ๆ แต่ก็ยังมีจุดอ่อนตรงที่ขาดกฎหมายรองรับ เพราะเคยปรากฏว่ามีราษฎรต่างถิ่นเข้ามาแสวงหาผลประโยชน์อย่างเกินขอบเขตเพราะถือว่าเป็นป่าสาธารณะ โดยไปเก็บเห็ดหาของป่าจนเกินกว่าที่ป่าจะฟื้นตัวได้ ซึ่งชาวบ้านในท้องถิ่นก็ไม่สามารถควบคุมได้ นอกจากอาศัยข้าราชการในท้องถิ่นช่วยตักเตือน ซึ่งถ้าเชื่อฟังก็ดีไป หากไม่เชื่อก็เสี่ยงกับการปะทะกัน เนื่องจากชาวบ้านโดยรอบเกิดความหวงแหนทรัพยากรที่เฝ้าดูแลและใช้ประโยชน์อย่าง ทุนนิยม แต่มีบุคคลภายนอกเข้ามาขุมมือเบียดผลประโยชน์ซึ่งคนทั่ว ๆ ไปคงทำได้ยาก

ปัจจุบันป่าชุมชนที่ขึ้นทะเบียนอยู่กับการมป่าไม้มี 2,303 แห่ง เนื้อที่ 749,740 ไร่ ยังไม่นับป่าชุมชนที่ชาวบ้านดูแลเองและเห็นว่า ไม่มีความจำเป็นจะต้องขอเงินอุดหนุนจากภาครัฐ ซึ่งจำนวนยังไม่ชัดเจน รูปแบบการบริหารจัดการ กรมป่าไม้ ได้แนะนำให้ชาวบ้านจัดตั้งและดูแลกัน ไปก่อน โดยมีภาครัฐเป็นพี่เลี้ยงให้คำแนะนำและใช้อำนาจตามกฎหมาย เนื่องจากพื้นที่ป่าชุมชนส่วนใหญ่อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ซึ่งอยู่ภายใต้ พ.ร.บ.ป่าไม้ เน้นอนความคล่องตัว ความรวดเร็วและจิตสำนึกต่าง ๆ คงจะไม่เข้มข้นเท่ากับชาวบ้านมีสิทธิในการบริหารจัดการอย่างเต็มรูปแบบตาม พ.ร.บ.ป่าชุมชน

อย่างไรก็ดี พื้นที่ป่าไม้ก็ยังไม่ได้มีโอกาสพบกับความสงบ ได้รับการพักฟื้นให้กลับคืนความสมดุลตามธรรมชาติ ตามหลักการพัฒนาที่ยั่งยืน หลักจากที่ถูกข่มเหงรังแกอย่างไร้ระเบียบแบบแผนมานาน ทั้งนี้ สิ่งที่เกิดขึ้นมาจากกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งป่าชุมชนก็คือ หนึ่งในกระบวนการนี้ ทุกคนก็คงเฝ้าแต่รอว่าเมื่อไหร่ฝ่ายนิติบัญญัติจะพบข้อยุติ เพื่อให้ พ.ร.บ.ป่าชุมชนสามารถประกาศใช้หลังจากที่ได้มีวิวัฒนาการมาเกือบ 2 ทศวรรษ

กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสำหรับประเทศไทย อาจกล่าวได้ว่า ยังอยู่ในขั้นเริ่มต้นเท่านั้น ถึงแม้ชุมชนในระดับท้องถิ่นจะเริ่มตื่นตัวขึ้นแล้ว แต่ก็ยังขาดการสื่อสารและการสร้างความเข้าใจที่ดีระหว่างรัฐกับประชาชน ประชาชนยังขาดการรับรู้ในกฎระเบียบของทางราชการ และขาดความรู้ความเข้าใจในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมในท้องถิ่น ขณะเดียวกันการสร้างจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์ก็ยังไม่กว้างขวาง เนื่องจากสังคมไทยยังไม่มีหรือนำเอาแนวคิดด้านแรงงูใจมาใช้เท่าที่ควร ประชาชนในพื้นที่ยังขาดข้อมูลที่เป็นตัวอย่างของประสบการณื ความสำเร็จที่เกิดจากการอนุรักษ์ที่ดำเนินควบคู่ไปกับการพัฒนา ซึ่งสามารถเป็นประโยชน์ต่อการนำมาประยุกต์ใช้ในพื้นที่ที่คล้ายกัน ดังนั้น หากได้มีการถ่ายทอดความรู้และประสบการณืดังกล่าวจะช่วยสร้างกำลังใจแก่ประชาชนในพื้นที่ให้เกิดการอนุรักษ์และห่วงแหนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ตนเองมีอยู่ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนได้ต่อไป

พัฒนาทุนทางสังคมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

ปัจจุบันเรื่อง “ทุนทางสังคม” (Social Capital) กำลังได้รับความสนใจจากวงการนักพัฒนาทั้งในและต่างประเทศว่ามีความจำเป็นต่อการพัฒนาประเทศเพิ่มขึ้นไปเรื่อย ๆ ในกรณีของประเทศไทยเอง คำว่า “ทุนทางสังคม” ได้รับความสนใจมากขึ้นในช่วงที่เกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ โดยนักคิดหลายท่านได้ประเมินว่า การที่ประเทศไทยต้องประสบปัญหาหลาย ๆ ด้านจนเกิดวิกฤติ เกิดจากสาเหตุหลายประการที่สำคัญ คือ การพัฒนาที่ผ่านมาขาดการนำจุดเด่นหรือสิ่งดีงามที่มีอยู่ในสังคมไทย เช่น มิติทางวัฒนธรรม ซึ่งถือว่าเป็นทุนทางสังคมประเภทหนึ่งมาใช้ประโยชน์

ขณะเดียวกัน หลายฝ่ายเห็นตรงกันว่า การที่สังคมไทยยังคงดำรงอยู่ได้ไม่ล่มสลายจากวิกฤตินั้นเกิดจากการที่ยังมีทุนทางสังคมหลงเหลืออยู่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเมตตากรุณา ความเอื้ออาทร สายใยผูกพันภายในครอบครัว เครือญาติ ชุมชน การรวมตัวกันเพื่อช่วยเหลือผู้เดือดร้อน ฯลฯ ดังนั้น หากมีการพัฒนาทุนทางสังคมและนำมาใช้ประโยชน์อย่างชาญฉลาดภายใต้

สถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วแล้ว ก็จะมีส่วนช่วยให้คนไทยมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และนำประเทศไทยให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนในที่สุด

ความหมายและองค์ประกอบของทุนทางสังคม

คำว่า “ทุนทางสังคม” อาจเป็นเรื่องใหม่ที่นักคิด นักพัฒนาในหลาย ๆ ประเทศยังแสวงหาองค์ความรู้และสร้างความเข้าใจร่วมกันให้ชัดเจน ดังนั้น การกำหนดนิยาม องค์ประกอบ และขอบเขตจึงค่อนข้างหลากหลาย ขึ้นกับปัจจัยพื้นฐานและสภาพแวดล้อมของแต่ละสังคมที่แตกต่างกัน

ในบริบทของสังคมไทยเอง คำว่า “ทุนทางสังคม” น่าจะหมายถึง ผลรวมของสิ่งต่าง ๆ ที่มีอยู่ในสังคม ทั้งในส่วนที่ได้จากการสั่งสมและการค้ำชูซึ่งกันและกัน คลุมถึงการรวมตัวของคนที่มีคุณภาพ เพื่อสร้างประโยชน์ต่อส่วนรวม บนพื้นฐานของความไว้วางใจ สายใยแห่งความผูกพันและวัฒนธรรมที่ค้ำชูซึ่งกันและกันมาพัฒนาและใช้ประโยชน์อย่างเหมาะสมแล้วจะเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาสังคมประเทศชาติให้สมดุลและยั่งยืน

ในเบื้องต้น สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ในฐานะหน่วยงานกลางที่ริเริ่มดำเนินการผลักดันเรื่อง “ทุนทางสังคม” ให้เป็นวาระแห่งชาติขึ้นมาได้จำแนก “ทุนทางสังคม” เป็น 3 ลักษณะ โดยมีขอบเขต/องค์ประกอบ ดังนี้

1. ทุนมนุษย์ ที่มีคุณภาพ มีความรู้ สติปัญญาและทักษะ มีคุณธรรมวินัย และความรับผิดชอบ มีทัศนคติที่ดีในการทำงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีการรวมกลุ่มและสร้างเครือข่ายเพื่อทำประโยชน์ให้ส่วนรวม โดยครอบคลุมทั้งนักคิด ผู้นำ ปุชนิยบุคคลและบุคคลทั่วไปที่ทำประโยชน์ต่อสังคม
2. ทุนที่เป็นสถาบัน เช่น สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา ศาสนาการเมืองการปกครอง รวมทั้งองค์กรที่ตั้งขึ้นมา เช่น องค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรชุมชน สมาคมวิชาชีพ ฯลฯ
3. ทุนทางปัญญาและวัฒนธรรม ครอบคลุมถึงระบบคุณค่า เช่น คุณธรรม วินัย จิตสำนึก สาธารณะ ระบบเครือข่าย วัฒนธรรมไทย ภูมิปัญญาท้องถิ่น แหล่งประวัติศาสตร์และสถาปัตยกรรมที่แสดงเอกลักษณ์ไทย

การประเมิน "ทุนทางสังคม" ของประเทศ

เนื่องจาก “ทุนทางสังคม” เป็นเรื่องละเอียดอ่อน มีขอบเขตกว้างขวางเพราะเกี่ยวข้องกับปัจจัยต่าง ๆ มากมาย ที่มีการเปลี่ยนแปลงและส่งผลกระทบต่อถึงกันตลอดเวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อสังคมไทยเป็นสังคมเปิด ดังนั้น การประเมินทุนทางสังคมที่มีอยู่ในประเทศไทยในปัจจุบันจึงต้องพิจารณาปัจจัยการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ดังกล่าว

ในอดีต ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคนไทยและสังคมไทยยังมีไม่มากนัก แต่ค่อย ๆ เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ และส่งผลกระทบรวดเร็วและรุนแรงขึ้นในช่วงเวลาเปลี่ยนผ่านแต่ละยุค ได้มีการตั้งสมมติฐานที่ถือเงินทุนทางสังคม และสร้างสิ่งใหม่ ไม่เพียงปรารถนาที่ถือเป็นต้นทุนทางสังคมขึ้นมามากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งนับตั้งแต่ปี พ.ศ.2530 เป็นต้นมาคนไทยและสังคมไทยต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งจากภายในและภายนอกประเทศเช่น การปรับเปลี่ยน โครงสร้างทางเศรษฐกิจ จากภาคเกษตรกรรมมาเป็นภาคอุตสาหกรรมและบริการมากขึ้นตามลำดับ ขณะที่พื้นฐานโดยรวมของสังคมไทยยังคงความเป็น “สังคมเกษตร” อยู่มากหรือการเปลี่ยนแปลงจากสังคมชนบทเป็นสังคมเมือง รวมทั้งการก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุมากขึ้น นอกจากนี้ ยังได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจากสถานการณ์โลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งพัฒนาการทางด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีชีวภาพ เทคโนโลยีสารสนเทศ การกำหนดกฎเกณฑ์และกติกาทางเศรษฐกิจและการค้า และความขัดแย้งระหว่างประเทศที่มีผลกระทบต่อวิถีชีวิตของคนไทยและการพัฒนาสังคมไทย ซึ่งจำเป็นต้องมีการเตรียมคนไทยและสังคมไทยให้พร้อมกับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ดังกล่าว ได้อย่างรู้เท่าทัน

จากการประเมินทุนทางสังคมในเบื้องต้น พบว่า มีทั้งปัจจัยบวกและปัจจัยลบที่สำคัญ ๆ ดังนี้

1. ด้านปัจจัยบวก ได้แก่ การที่คนไทยเป็นคนมีเมตตาคุณธรรมเอื้ออาทรมีความเป็นมิตร มีจิตวิญญาณด้านบริการ มีทักษะฝีมือทางงานศิลปะงานช่างฝึกง่ายปรับตัวเร็ว มีทุนทางปัญญาหลากหลายทั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่น สายใยความผูกพันระหว่างครอบครัว เครือญาติและชุมชนยังคงเหลืออยู่ อีกทั้งสังคมไทยเป็นสังคมเปิดกว้าง ยอมรับสิ่งใหม่ ๆ จากภายนอกและสามารถนำมาปรับให้เข้ากับวิถีชีวิตไทยอย่างเหมาะสมลงตัว ทำให้เกิดความหลากหลายทางวัฒนธรรม และสังคมมีความสงบสันติ ตลอดจนมีการรวมตัวเป็นชุมชนเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีการช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสและช่วยเหลือสังคม รวมทั้งพิทักษ์รักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และศิลปวัฒนธรรมในรูปแบบที่หลากหลาย ขณะเดียวกัน ยังมีสถาบันหลักที่มีความเข้มแข็ง เป็นแหล่งยึดเหนี่ยวจิตใจที่สำคัญของสังคมไทย อาทิ สถาบันครอบครัว ศาสนา พระมหากษัตริย์ เป็นต้น

2. ปัจจัยด้านลบ ได้แก่ การที่คนไทยบางกลุ่มยังขาดภูมิปัญญา ขาดภูมิคุ้มกัน นำไปสู่วิถีชีวิตและพฤติกรรมฟุ้งเฟ้อ ฟุ่มเฟือย ตกเป็นทาสวัตถุนิยม บริโภคนิยม และเทคโนโลยียึดพิธีกรรมไสยศาสตร์มากกว่าแก่นแท้ของศาสนา ขณะที่คนไทยบางกลุ่มรักความสะดวกสบาย ขาดความกระตือรือร้น ขาดความคิดริเริ่มและขาดทักษะและจิตวิญญาณในการเป็นผู้ประกอบการ ขาดวินัย ขาดจิตสำนึกสาธารณะ มุ่งประ โยชน์ส่วนตนมากกว่าส่วนรวม ขาดการปกป้องคนดีมี

คุณธรรม ขณะที่สถาบันทางสังคมบางส่วนขาดความเข้มแข็งและยังไม่เข้ามามีบทบาทในการเป็น
 ทูตทางสังคมเท่าที่ควร

กรอบแนวคิดพื้นฐานในการพัฒนาทุนทางสังคม

ในการดำเนินงานพัฒนาทุนทางสังคมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้กำหนดกรอบแนวคิดพื้นฐาน ดังนี้

1. ต้องมีการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ของผู้บริหาร/ผู้วางแผนและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ให้มีทัศนคติในเชิงสร้างสรรค์ มีโลกทัศน์กว้าง โดยคำนึงถึงความหลากหลายของทุนทางสังคมที่มีอยู่ในแต่ละพื้นที่ และคำนึงถึงความเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ต่าง ๆ ทั้งในระดับชาติและระดับนานาชาติ และเน้นการดำเนินการในลักษณะทางสายกลาง โดยหลีกเลี่ยงการดำเนินงานในลักษณะ “สั่งการ” และการกำหนดรูปแบบเดียวที่ตายตัว
2. มุ่งไปที่การรักษา ต่อยอดพื้นที่พัฒนาทุนทางสังคมที่มีอยู่แล้ว ควบคู่กับการสร้างทุนทางสังคมใหม่ ๆ และการหาทางลดค่านิยมหรือพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์
3. การหาทางผสมผสานทุนทางสังคมที่มีอยู่เข้ากับสิ่งดี ๆ ที่เกิดใหม่อย่างเหมาะสม และผสมผสานการพัฒนาและใช้ประโยชน์จากทุนทางสังคมเข้ากับการพัฒนาทุกด้าน
4. การใช้ประโยชน์จากทุนทางสังคม ต้องมีความสมดุลระหว่างการเสริม สร้างคุณภาพชีวิตของประชาชนส่วนใหญ่กับการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยต้องระมัดระวังมิให้ทุนทางสังคมเป็นเพียงเครื่องมือในการแสวงหารายได้หรือเพิ่มสมรรถนะ ทางเศรษฐกิจเท่านั้น
5. ในทางปฏิบัติ ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ ตั้งแต่การระดมความคิดจากนักคิด การสร้างเครือข่ายในทุกสาขาอาชีพในลักษณะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Change Agent) การสร้างสภาพแวดล้อมให้ทุนทางสังคมเจริญงอกงาม และเอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนาได้ รวมทั้งการรณรงค์สร้างจิตสำนึกให้ทุกฝ่ายตระหนัก ถึงความสำคัญหรือความจำเป็นในการพัฒนาและใช้ประโยชน์จากทุนทางสังคม

การดำเนินงานขั้นต่อไป

ขณะนี้คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้แต่งตั้งคณะอนุกรรมการพัฒนาทุนทางสังคมขึ้น โดยมี น.พ.ประเวศ วะสี เป็นที่ปรึกษา และเลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเป็นประธาน เพื่อกว้างยุทธศาสตร์การพัฒนาทุนทางสังคมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ขณะเดียวกัน จะมีกระบวนการระดมความคิดเห็นอย่างต่อเนื่องจากภาคีการพัฒนาในระดับต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่การกำหนด เสนอยุทธศาสตร์การพัฒนาทุนทางสังคมที่ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม รวมทั้งการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ต่อสาธารณชนอย่างกว้างขวาง หลักจากนั้น

จะนำเสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อผลักดันเป็น “วาระแห่งชาติ” ที่มีการปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมและจริงจังต่อไป

1.3 ตัวบ่งชี้ความยั่งยืนของการพัฒนา

1.3.1 การแสวงหาตัวบ่งชี้ความยั่งยืนของการพัฒนาในขณะที่ “การพัฒนาที่ยั่งยืน” กำลังกลายเป็นแนวคิดที่สำคัญและเป็นจุดมุ่งหมายในการกำหนดนโยบายระหว่างประเทศ แต่ก็ยังมีคำถามว่า “ความยั่งยืนนั้นหมายถึงอะไร” ซึ่งก็มีหลายฝ่ายที่ได้พยายามให้ความหมายอย่างกว้าง ๆ ว่า ความยั่งยืน หมายถึง ความสมดุลระหว่างเศรษฐกิจสังคม และสิ่งแวดล้อมแต่พวกเขาก็ยังไม่สามารถตอบได้ว่าอะไรที่จะทำให้เกิดความสมดุล

การตอบคำถามดังกล่าว “ตัวบ่งชี้ความยั่งยืน (Sustainable Development Indicators: SDI) จะเป็นตัวควบคุมให้เกิดความสมดุลได้ ดังนั้น ในการก้าวไปสู่ความยั่งยืนของการพัฒนาสามารถเริ่มต้นได้จากการแสวงหาตัวบ่งชี้ความยั่งยืน ที่สามารถวัดและรายงานได้อย่างต่อเนื่องถึงสถานภาพแรงกดดันผลกระทบ และการตอบสนองของการพัฒนา ซึ่งเกี่ยวข้องกับ การใช้ทรัพยากร การลงทุนเทคโนโลยี และสถาบัน ว่าเป็นสิ่งที่คิดหรือคาดหวังไว้หรือไม่ ดังที่ WCWD (1990) กล่าวว่า การพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงซึ่งเกี่ยวข้องกับการ ใช้ทรัพยากร ทิศทางการลงทุนการพัฒนาเทคโนโลยี และการเปลี่ยนแปลงทางด้านสถาบันให้สอดคล้องกับความจำเป็นในปัจจุบันและในอนาคต ดังนั้น การแสวงหาตัวบ่งชี้ความยั่งยืนไม่ว่าจะเลือกใช้กรอบแนวคิดใดในการตอบคำถามดังกล่าว จึงมีความจำเป็นต้องกำหนดและพัฒนาหลักเกณฑ์และเป้าหมายตัวบ่งชี้ที่พึงประสงค์ของคนส่วนใหญ่ เพื่อประกันความสำเร็จในระดับหนึ่ง

การนำกรอบแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนหลาย ๆ แนวมาใช้ เพื่อพัฒนาและจัดกลุ่มตัวบ่งชี้ความยั่งยืน เช่น การใช้คำจำกัดความการพัฒนาที่ยั่งยืน ขององค์การอาหารและเกษตร (Food and Agriculture Organization: FAO) ใน 3 องค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมความพึงพอใจของสังคมความเป็นพื้นฐานทางเศรษฐกิจในการดำรงชีวิตของมนุษย์ และการจัดการกับการเปลี่ยนแปลงที่ต้องการในด้านสถาบันหรือองค์กรและเทคโนโลยีรวมทั้งกรอบแนวคิดของธนาคาร โลกในเรื่องความสมดุล 3 ด้าน คือ ด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

ตัวบ่งชี้ความยั่งยืนของการพัฒนาควรพิจารณา ความมีคุณภาพ ขององค์ประกอบและโครงสร้างของธรรมชาติ กับ “ความหลากหลาย” ของพันธุ์พืชและพันธุ์สัตว์กับระบบธรรมชาติ ในขณะที่การเป็นที่ยอมรับของคนส่วนใหญ่จะต้องพิจารณาด้านการใช้ประโยชน์และด้านผลกระทบของการใช้ผลประโยชน์นั้น ๆ เพื่อให้เกิดสัญญาประชาคมของผู้มีส่วนได้เสียที่เกี่ยวข้องในการบรรลุผลลัพธ์ที่ตกลงกัน

หลักเกณฑ์ที่ใช้ทั่วไปก็คือใช้ระบบ Pressure - State - Response (PSR) ที่ได้คิดแปลงโดยคณะกรรมการสหประชาชาติด้านการพัฒนาที่ยั่งยืน ขณะที่ OECD และธนาคารโลกก็กำลังพิจารณากรอบแนวคิดที่คล้ายคลึงกันนี้ เพื่อเชื่อมโยงระหว่างผลกระทบของแรงกดดันด้านสังคมและเศรษฐกิจต่อสภาพของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนการตอบสนองทางด้านกลไกที่เกี่ยวข้อง เช่น การปรับปรุงกฎหมาย/ กฎระเบียบ มาพิจารณาเป็นพื้นฐานของระบบตัวชี้วัด

ทั้งนี้หลักเกณฑ์ PSR อาจขยายไปจนถึง Driving force - Pressure - State - Impact - Response (DFPSIR) หากมีข้อมูลเพียงพอ ซึ่งเป็นแนวคิดที่พิจารณาว่าพลังขับเคลื่อน (Driving Force) สามารถสะท้อนมิติทางสังคม เศรษฐกิจ และกลไกของการพัฒนาที่ยั่งยืน ได้อย่างถูกต้องยิ่งขึ้น โดยในแนวคิดที่ขยายนี้ พลังขับเคลื่อนของมนุษย์ (เช่น ความต้องการอาหาร และรายได้) ได้รับการขับเคลื่อนด้วยพลังทางเศรษฐกิจและประชากร) จะส่งแรงกดดันต่อสิ่งแวดล้อม (รวมถึงการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ ผลกระทบต่อที่อยู่อาศัยของพืชและสัตว์ และการปล่อยของเสีย) ซึ่งแรงกดดันเหล่านี้จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในองค์ประกอบของระบบและสภาพแวดล้อม เช่น การลดลงในมวลชีวภาพของทรัพยากรธรรมชาติหรือในรายรับของชุมชนชายฝั่งทะเล และอาจมีผลกระทบโดยตรงทันทีต่อการทำหน้าที่ของระบบ เช่น ความขัดแย้งในสังคม ในขณะที่เดียวกัน สังคมก็อาจมีการจัดการเพื่อตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงและผลกระทบเหล่านี้ เช่น การออกกฎหมาย มาตรการทางด้านการเงิน/ การคลัง การเปลี่ยนแปลงในยุทธศาสตร์การพัฒนา และการจัดทำแผนฟื้นฟูทรัพยากร เป็น

2. นโยบายและแผนยุทธศาสตร์การพัฒนารองที่เกี่ยวข้อง

2.1 นโยบายของรัฐบาลด้านการท่องเที่ยว

2.1.1. ด้านการบริการและการท่องเที่ยว การท่องเที่ยว คือ หนทางสำคัญของการนำรายได้กระแสเงินสดเข้าสู่ประเทศ ดังนั้น รัฐบาลจึงมีนโยบายในการส่งเสริมคุณภาพและมาตรฐานของการบริการ เพิ่มความหลากหลายของรูปแบบการให้บริการการท่องเที่ยวและการยกระดับความสามารถในการแข่งขันของภาคบริการและการท่องเที่ยว ดังนี้

2.1.2 ด้านการพัฒนากาบริการ

2.1.2.1 ปรับปรุงและพัฒนาปัจจัยพื้นฐานอันจำเป็นต่อการเพิ่มประสิทธิภาพและส่งเสริมความสามารถในการแข่งขันของภาคบริการไทย ทั้งด้านการผลิตและพัฒนารูปแบบการให้บริการ และการพัฒนาเทคโนโลยีและโครงสร้างพื้นฐาน

2.1.2.2 จัดให้หน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องร่วมกันพัฒนายุทธศาสตร์ เพื่อให้มีการใช้ศักยภาพภาคบริการอย่างเต็มที่ ทั้งนี้ เพื่อให้เป็นแหล่งสร้างรายได้เงินตรา

ต่างประเทศและรายได้ท้องถิ่น อาทิ การท่องเที่ยว การศึกษา การรักษาพยาบาล การส่งเสริมสุขภาพ การกีฬา และนันทนาการ

2.1.2.3 เร่งรัดพัฒนาผู้ประกอบการด้านบริการให้มีความรู้ ทักษะ ทั้งมาตรฐาน และบริการ และการจัดการ เพื่อสร้างความเข้มแข็งและทันต่อการเปลี่ยนแปลงของความตกลง ระหว่างประเทศด้านการค้าบริการ

2.1.3 ด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว

2.1.3.1 เร่งฟื้นฟูระดับความสัมพันธ์และร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อให้ ไทยเป็นประตูทางผ่านหลักของการท่องเที่ยวในภูมิภาค ทั้งด้านการตลาด การขนส่ง การลงทุน การบริหารจัดการ รวมถึงการจัดอุปสรรคในการท่องเที่ยว

2.1.3.2 บริหารการท่องเที่ยวโดยใช้กลยุทธ์การตลาดเชิงรุกโดยสร้างกิจกรรม ท่องเที่ยวทั้งระดับภายในประเทศและระหว่างประเทศ เชื่อมโยงกับวิสาหกิจขนาดกลาง ขนาดเล็ก และธุรกิจชุมชน พัฒนาคุณภาพการบริการท่องเที่ยว และยกระดับประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลาง การประชุม การสัมมนา และการแสดงสินค้าของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

2.1.3.3 เพื่อให้เกิดพัฒนา บูรณะ พื้นฟูมรดกและทรัพย์สินทางวัฒนธรรมทั้งใน เขตเมืองและนอกเมือง การท่องเที่ยว สร้างแหล่งจำหน่ายซื้อสินค้าของนักท่องเที่ยว โดยส่งเสริม บทบาทเอกชนร่วมกับชุมชนในการรักษาแหล่งท่องเที่ยวและวิถีชีวิตให้อยู่ในสภาพเดิมอย่าง ค่อนข้าง

2.1.3.4 เพิ่มความหลากหลายของการท่องเที่ยวรูปแบบต่าง ๆ ทั้งการท่องเที่ยว เชิงอนุรักษ์ การท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพ รวมทั้งการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรม โดยส่งเสริมการพัฒนา แหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่ และให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวมากขึ้น ทั้งใน รูปแบบการจัดมหรธรมท่องเที่ยว และการพัฒนาพื้นที่ชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยว

2.1.3.5 เพิ่มมาตรการอำนวยความสะดวก สร้างความปลอดภัย และป้องกันการ เอาเปรียบนักท่องเที่ยว รวมทั้งการเร่งรัดการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของนักท่องเที่ยวอย่าง จริงจัง

3. ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยว ปีพ.ศ.2547 - 2551

3.1 เป้าประสงค์ การท่องเที่ยวเป็นหนึ่งในอุตสาหกรรมสาขาหลักที่เติบโตอย่าง ยั่งยืน เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวแห่งเอเชียที่สามารถกระจายรายได้และ โอกาสการพัฒนาแก่ ชุมชนอย่างทั่วถึง

3.2 วิสัยทัศน์ ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวแห่งเอเชีย ภายในปี 2551 เป้าหมายในปี พ.ศ. 2551 จะมีจำนวนนักท่องเที่ยวต่างประเทศเพิ่มขึ้นเป็น 20 ล้านคน หรือ มีรายได้

จากการท่องเที่ยวไม่น้อยกว่า 700,000 ล้านบาท

ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยว มี 3 ยุทธศาสตร์

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยว

วัตถุประสงค์

1. เพื่อกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวประเทศไทยมากขึ้น
2. เพื่อเป็นเครื่องมือในการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศไทยให้เติบโตตามเป้าหมาย
3. เพื่อดำเนินการตลาดเชิงรุกที่เกิดผลได้ในระยะเวลารวดเร็ว และเป็นผลดีต่อเศรษฐกิจ

ของประเทศในภาพรวม โดยมีเป้าหมายเพื่อเพิ่มส่วนแบ่งทางการตลาด (Market Share) ในภูมิภาคเอเชีย มากกว่าร้อยละ 10 ในสิ้นปี พ.ศ.2551 ประกอบด้วย 4 กลยุทธ์ ดังนี้

กลยุทธ์ที่ 1 ส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพในการแข่งขันตลาดเชิงรุก ทั้งในและต่างประเทศ

กลยุทธ์ที่ 2 ส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยว (Gateway) ในภูมิภาคเอเชีย

กลยุทธ์ที่ 3 พัฒนาระบบสารสนเทศ

กลยุทธ์ที่ 4 ส่งเสริมการรักษาสิ่งแวดล้อมโลก (World Event)

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยว

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้การท่องเที่ยวเป็นกลไกหลักในการกระจายรายได้ และสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน

2. เพื่อพัฒนาและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นเป้าหมายทางการตลาดและเป็นแม่เหล็ก (Magnet) ดึงดูดนักท่องเที่ยว

3. เพื่อให้สินค้าและบริการทางการท่องเที่ยวมีมาตรฐาน สร้างความพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยว

4. เพื่อให้ นักท่องเที่ยวมีความมั่นใจในมาตรการด้านรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว โดยมีเป้าหมาย คือ

4.1. มีแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นเป้าหมายทางการตลาด และเป็นแม่เหล็กเพียงพอที่จะดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เพิ่มขึ้น มากกว่าร้อยละ 10 ต่อปี

4.2. รายได้ของประชาชนในพื้นที่เป้าหมายที่มาจากสาขาการท่องเที่ยว เพิ่มขึ้นร้อยละ 15 ต่อปี

4.3. มีแหล่งท่องเที่ยวไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและองค์กรชุมชนดูแลอนุรักษ์ และบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย 4 กลยุทธ์

กลยุทธ์ที่ 1 สร้าง พัฒนา พื้นฟู และเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยว

กลยุทธ์ที่ 2 ยกระดับมาตรฐานสินค้าและบริการ

กลยุทธ์ที่ 3 เพิ่มมาตรฐานการอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว

กลยุทธ์ที่ 4 พัฒนามาตรฐานการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของ

นักท่องเที่ยว

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาระบบบริหารจัดการแบบบูรณาการ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้มีระบบบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวที่มีประสิทธิภาพ

2. เพื่อเพิ่มขีดความสามารถขององค์กรภาครัฐ และภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง

กับการท่องเที่ยว

3. เพื่อให้การบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวสอดคล้องเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ระดับชาติ

นโยบายรัฐบาล และยุทธศาสตร์การพัฒนา 19 กลุ่มจังหวัด โดยมีเป้าหมาย คือ

3.1 องค์กรที่เกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยวมีระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ มี

จำนวนเพิ่มขึ้น

3.2 เพิ่มจำนวนบุคลากรด้านการท่องเที่ยวให้มีความสามารถในการบริหารจัดการที่ดี

3.3 มีการดำเนินการตามแผนงาน/ โครงการแบบบูรณาการด้านการท่องเที่ยว

ประกอบด้วย 3 กลยุทธ์

กลยุทธ์ที่ 1 เพิ่มขีดความสามารถกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา เพื่อให้เป็นแกนหลัก

ในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยว

กลยุทธ์ที่ 2 ส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวแบบบูรณาการ

ในทุกระดับทั้งภาครัฐ เอกชน และชุมชน ในประเทศและต่างประเทศ

กลยุทธ์ที่ 3 การปรับปรุงกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ที่เกี่ยวกับด้านการท่องเที่ยว สํารวจ

จัดทำทะเบียน อนุรักษ์และฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยว

ยุทธศาสตร์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

รัฐบาลมีนโยบายที่จะพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มและกระจายรายได้ไปสู่ชุมชนท้องถิ่น

อย่างยั่งยืน โดยให้มีการบริหารและพัฒนาพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวในเชิงบูรณาการ มีองค์กรกลาง

ทำหน้าที่กำหนดนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ และประสานงานหรือส่งเสริมและพัฒนาพื้นที่ที่มี

ศักยภาพในการท่องเที่ยวให้มีการบริหารจัดการพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวในเชิงคุณภาพสามารถระดม

บุคลากร งบประมาณและเครื่องมือเครื่องใช้มาเพื่อการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างมีเอกภาพ

และแก้ไขปัญหาย่างรวดเร็ว ตลอดจนส่งเสริมให้มีการนำความรู้ด้านการบริหารจัดการสมัยใหม่ มาใช้เพื่อให้การบรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้

นโยบายการพัฒนาขององค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่าง ยั่งยืน (องค์การมหาชน) หรือ อพท.

วัตถุประสงค์ขององค์การฯตามพระราชกฤษฎีกา

พระราชกฤษฎีกาจัดตั้งองค์การฯ มาตรา 7 กำหนดให้องค์การมีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

1. ประสานงานการบริหารจัดการการท่องเที่ยว
2. ประสานงานการใช้อำนาจหน้าที่ของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นหรือหน่วยราชการอื่นของรัฐ เพื่อบูรณาการการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
3. ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการพัฒนาและรักษาสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน
4. ส่งเสริมการใช้ศักยภาพของหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนในการพัฒนาตลาด การท่องเที่ยว

นโยบายการพัฒนาขององค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) หรือ อพท. มีดังนี้

1. อนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรการท่องเที่ยวในพื้นที่พิเศษ ให้ดำรงคุณค่าและมีความ ยั่งยืน
2. บูรณาการการพัฒนาและการบริหารจัดการพื้นที่พิเศษ อย่างมีเอกภาพและ ธรรมมาภิบาล
3. พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการท่องเที่ยวในพื้นที่พิเศษสู่ระดับสากล
4. เพิ่มการจ้างงาน สร้างรายได้ และการกระจายประโยชน์สู่ประชาชนทุกระดับ
5. ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และ การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ชุมชนท้องถิ่นตน
6. ส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชนท้องถิ่น จัดให้มี การบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น
7. ส่งเสริมการจัดทำข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับการท่องเที่ยว
8. ส่งเสริมการพัฒนาพื้นที่ที่มีศักยภาพในด้านการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดการจ้างงานและ ยกระดับคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของท้องถิ่นให้ดีขึ้น

แนวคิดเกี่ยวกับบทบาท

แนวคิดในเรื่องบทบาท (Role) ส่วนใหญ่พิจารณาจากแนวคิดทางสังคมวิทยาและจิตวิทยา โดยมีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมาย พอสรุปได้ดังนี้

ไพบุลย์ ช่างเรียน (2521, หน้า 29-30) ได้ให้ความหมายของบทบาทว่าบทบาท โดยทั่วไปนั้นสามารถพิจารณาความหมายได้ 2 นัย คือ นัยแรก พิจารณาในด้าน โครงสร้างสังคม (Social Structure) บทบาทจะหมายถึงตำแหน่งทางสังคมที่มีชื่อเรียกต่าง ๆ ซึ่งแสดงลักษณะ โดยคุณสมบัติและกิจกรรมของบุคคลที่ครองตำแหน่งนั้น อีกนัยหนึ่งพิจารณาความหมายของบทบาท ในเรื่องการปะทะสังสรรค์ (Social Interaction) ว่าหมายถึง ผลสืบเนื่องที่มีแบบแผนการกระทำที่เกิดจากการเรียนรู้ของบุคคล ที่อยู่ในสถานการณ์แห่งการปะทะสังสรรค์นั้น ดังนั้น ตามนัยแรก บทบาทเป็นการจำแนกชนิดของบุคคลที่อยู่ในสังคมซึ่งอยู่จำแนกโดยคุณสมบัติ และพฤติกรรมของ เขามีที่ต่อปทัสถาน ส่วนตามนัยหลังบทบาทเป็นวิถีทางแสดงพฤติกรรมของบุคคลที่สังสรรค์กัน นั้นว่าจะปฏิบัติอย่างไร หรือคาดว่าคนอื่นจะปฏิบัติต่อตนอย่างไร

อานนท์ อภาภิรม (2516, หน้า 24) ให้ความหมายไว้ว่า สถานภาพและบทบาทเป็นสิ่งควบคู่กันไป แต่อย่างไรก็ดี บทบาทหรือการปฏิบัติหน้าที่ย่อมขึ้นอยู่กับบุคคลที่เข้าดำรงตำแหน่ง นั้น ๆ เพราะฉะนั้น บทบาทจึงเป็นรูปการณ์ที่เคลื่อนไหว

สุพัตรา สุภาพ (2519, หน้า 30) ให้ความหมายไว้ว่า บทบาทคือการปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่ของสถานภาพ (ตำแหน่ง) ซึ่งมีมนุษย์แต่ละคนจะมีหลายบทบาท และแต่ละบทบาทจะมีความสมบูรณ์หรือสมมูลกันพอควร นอกจากนี้ยังได้กล่าวว่า บทบาทจะกำหนดความรับผิดชอบของงานต่าง ๆ ที่ปฏิบัติ ซึ่งจะช่วยให้บุคคลมีพฤติกรรมอย่างมีประสิทธิภาพ

ภิญโญ สาร (2521, หน้า 283) ให้ความเห็นว่า บทบาทที่หมายถึงความมุ่งหวังที่บุคคลอื่นคาดว่าบุคคลในตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่ง ควรกระทำหรือแสดงพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งออกมาในสถานการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง และบทบาทหน้าที่ที่มีควบคู่อยู่กับตำแหน่งบุคคลดำรงอยู่เสมอ

เลวินสัน (อ้างถึงใน สารานุกรม ดันเรื่องศรี, 2530, หน้า 8) ได้กล่าวความหมายของบทบาทไว้ 5 ประการ ดังนี้

1. บทบาท หมายถึง ปทัสถาน ความมุ่งหวัง ข้อห้าม ความรับผิดชอบและอื่น ๆ ที่มีลักษณะในทำนองเดียวกัน ซึ่งผูกพันอยู่กับตำแหน่งทางสังคมที่ให้คำนี้ถึงบุคคลน้อยที่สุด แต่มุ่งไปถึงการชี้บ่งถึงหน้าที่อันควรกระทำ

2. บทบาท หมายถึง การกระทำของบุคคลแต่ละคนที่กระทำโดยให้สัมพันธ์กับโครงสร้างทางสังคม หรืออาจกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าแนวทางอันบุคคลพึงกระทำเมื่อคนดำรงตำแหน่งนั้น ๆ นั้นเอง

3. บทบาท หมายถึง ความเป็นไปของบุคคลผู้ดำรงตำแหน่งที่คิดและกระทำเมื่อดำรงตำแหน่งนั้น

ธนาพร คล้ายกัน (2541, หน้า 9) ให้ความหมายว่า “บทบาทเป็นการกระทำหรือแบบแผนของพฤติกรรมต่าง ๆ ตามสิทธิอำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบของสถานภาพทางสังคมของบุคคล

จากความหมายที่ได้กล่าวมาแล้ว สรุปได้ว่า บทบาทคือการกระทำหน้าที่ที่สังคมกำหนดและคาดหวังให้บุคคลกระทำโดยให้เกิดความรับผิดชอบต่อ

แนวคิดของแสวงรัตน์-มงคลมาศ ที่ได้จำแนกลักษณะบทบาทไว้ 5 ประการ ดังนี้

1. บทบาทในอุดมคติ (Ideal Roles) หมายถึง บทบาทที่ควรจะเป็นไปตามอุดมคติอุดมการณ์หรือหลักการในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง
2. บทบาทที่เป็นจริง (Actual Role) หมายถึง ข้อเท็จจริงในด้านกิจกรรมหรือผลงานที่ได้ปฏิบัติจริง
3. บทบาทที่รับรู้ (Perceived Role) หมายถึง ความรู้ความเข้าใจในหน้าที่ความรับผิดชอบหรือภารกิจของตนว่าควรเป็นอย่างไร
4. บทบาทที่คาดหวัง (Expecting Role) หมายถึง บทบาทที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมุ่งหวังต้องการให้อีกฝ่ายหนึ่งประพฤติปฏิบัติอย่างไร
5. บทบาทที่ถูกคาดหวัง (Expected Role) หมายถึง การที่ฝ่ายหนึ่งถูกคาดหวังจากอีกฝ่ายหนึ่งว่า ต้องประพฤติปฏิบัติอย่างไรจึงจะเป็นไปตามคาดหวังของอีกฝ่ายหนึ่ง

ในการศึกษาเรื่องบทบาทในแต่ละคู่ นั้น มีหลักการวิเคราะห์ว่าบทบาทในแต่ละคู่ที่จะสอดคล้อง (Role Must be Commensurate) จะมีความสำเร็จสูง หากมีความขัดแย้งในบทบาท (Role Conflict) มากเท่าไรความล้มเหลวจะเกิดขึ้น

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 ให้ความหมายไว้ว่า บทบาท หมายถึง การทำหน้าที่ที่กำหนดไว้ เช่น บทบาทพ่อแม่ บทบาทครู หรือหน้าที่ซึ่ง หมายถึง การปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมาย สำหรับพจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยาอังกฤษ-ไทยฉบับราชบัณฑิตยสถานให้ความหมายไว้ว่า บทบาท หมายถึง หน้าที่หรือพฤติกรรมที่สังคมกำหนดและคาดหวังให้บุคคลกระทำ

คำจำกัดความของบทบาทประกอบด้วย

1. บทบาทการแสดงที่แสดงโดยผู้แสดงหญิงหรือชาย
2. บทบาททางจิตวิทยาที่บุคคลแสดงตามกฎเกณฑ์ของสังคม ด้วยอิทธิพลของความคาดหวังของบุคคลที่คิดว่าเหมาะสม
3. บทบาทที่เป็นหน้าที่ปกติ ซึ่งองค์กรเป็นผู้กำหนดให้บทบาทเป็นแนวคิดที่สำคัญในวิชาสังคมวิทยาและมนุษยวิทยา วัฒนธรรมและจิตวิทยา เพราะว่าเป็นเครื่องมือสำคัญในการวิเคราะห์สังคมศาสตร์ นักสังคมวิทยาและนักจิตวิทยาได้มีแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทไว้ดังนี้

งามพิศ สัตย์สงวน (2547, หน้า 73) ได้ให้ความหมายว่า บทบาท คือ พฤติกรรมที่คาดหวังสำหรับผู้ที่อยู่ในสถานภาพต่าง ๆ ว่าจะต้องปฏิบัติอย่างไร เป็นบทบาทที่คาดหวังโดยกลุ่มคนหรือสังคม เพื่อให้ผู้สัมพันธ์มีการกระทำระหว่างกันทางสังคมได้ รวมทั้งสามารถคาดการณ์พฤติกรรมที่จะเกิดขึ้นได้

ทัศนาศา บัญทอง (2525, หน้า 95) ให้แนวคิดเรื่องมโนทัศน์ของทฤษฎีบทบาทว่า บทบาทหน้าที่ตามตำแหน่งใดตำแหน่งนั้น ได้ถูกคาดหวังจากสังคมรอบด้าน เช่น ผู้ร่วมงานรวมทั้งตนเอง สิ่งเหล่านี้เกิดจากกระบวนการ ซึ่งเรียกว่า กระบวนการทางสังคม (Socialization) ถ้าความคาดหวังจากทุกฝ่ายไม่ตรงกันและผู้ดำรงตำแหน่งอยู่ในบทบาทไม่สามารถปรับให้มีความพอดีจะเกิดปัญหา คือด้านขัดแย้งในบทบาทหรือความล้มเหลวในบทบาทได้ และผลที่ตามมาคือความล้มเหลวของงาน ดังนั้นการแสดงบทบาทของบุคคลตามตำแหน่งหน้าที่จะเป็นไปได้อย่างถูกต้องเหมาะสมเพียงใดขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่างและที่สำคัญ ได้แก่

1. ความเข้าใจในบทบาทที่ตนเองต้องแสดงหรือต้องปฏิบัติ
2. ประสิทธิภาพของผู้ที่ต้องแสดงบทบาท
3. บุคลิกของผู้แสดงบทบาทนั้น

การปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทเป็นพฤติกรรมหรือการกระทำที่สอดคล้องกับตำแหน่งที่ได้รับ ในการดำรงบทบาทใดบทบาทหนึ่งอันเกิดขึ้นจากความคาดหวังในบทบาทกับความสามารถในการแสดงออกตามบทบาท ไม่เป็นไปตามที่คาดหวัง และเกิดความรู้สึกยากลำบากในการดำรงบทบาท สิ่งที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทและความเข้าใจบทบาทของผู้ดำรงบทบาทและผู้เกี่ยวข้อง เขาได้เน้นถึงความสำคัญของการรับรู้บทบาทกับความสามารถในบทบาท ว่ามีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทได้ดีเพียงใด สมรรถนะหรือความสามารถนี้เป็นสิ่งที่ช่วยให้บุคคลสามารถกระทำบทบาทตามที่ได้รับคาดหวังได้ ความสามารถในบทบาทมีแนวคิดที่สำคัญ ดังนี้

1. ความสามารถจะเรียนรู้โดยผ่านกระบวนการทางสังคม

2. ความสามารถเป็นสิ่งที่จำเป็นในการกระทำบทบาท

3. ความสามารถทำให้เกิดความก้าวหน้าของบุคคลและสังคม

ทักษะพื้นฐานในการแสดงความสามารถในการทำงาน ส่วนหนึ่งมาจากความรู้ ประสบการณ์ คำนิยม และแรงจูงใจของบุคคล นั่นคือ การที่บุคคลจะสามารถผสมผสานการปฏิบัติตามบทบาทได้ดีเพียงใด สิ่งสำคัญคือ การรับรู้ต่อบทบาทและความสามารถของบุคคลในการผสมผสานการปฏิบัติบทบาทตามบทบาทที่รับรู้

สุชา จันทรเฒ และสุรางค์ จันทรเฒ (2521, หน้า 46) อธิบายถึงความหมายของบทบาทไว้ว่า บทบาทที่ความใกล้เคียงกับสถานภาพมาก บทบาทเป็นสิ่งที่บุคคลในสถานภาพต่าง ๆ พึงกระทำนั้น คือเมื่อสังคมกำหนดสิทธิและหน้าที่ให้สถานภาพใดอย่างใดแล้ว บุคคลในสถานภาพนั้น ๆ จะต้องประพฤติหรือปฏิบัติหน้าที่ที่กำหนดไว้

อมรา พงศาพิชญ์ (2521, หน้า 91) ได้แสดงความเห็นไว้ว่า บทบาท คือ สิทธิหน้าที่ในการประพฤติปฏิบัติที่บุคคลพึงมีในสังคมตามสถานภาพของตัว เช่น บทบาทของพ่อ คือ ทำหน้าที่เลี้ยงดูลูกให้เป็นคนดี และรู้จักทำมาหากิน และบทบาทของลูกก็คือ เคารพเชื่อฟังพ่อแม่และทำงานประพฤติดนเป็นคนดี

กล่าวโดยสรุปแล้ว บทบาท หมายถึง แบบแผนของพฤติกรรมหรือการกระทำต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับอำนาจ หน้าที่และสิทธิ ซึ่งผูกพันอยู่กับสภาพ หรือฐานะตำแหน่งทางสังคม โดยที่สังคมจะกำหนดหรือคาดหวังบทบาทและบุคคลในแต่ละสถานภาพ หรือฐานะตำแหน่งไว้เพื่อให้ผู้ที่อยู่ในสถานภาพ หรือตำแหน่งนั้น ๆ ยึดถือเป็นแนวทางในการปฏิบัติ

การแสดงบทบาทและทฤษฎีบทบาท

การแสดงบทบาทของบุคคลนั้น ต้องเข้าใจถึงความหมายของบทบาท 4 ประการ ได้แก่

1. ความคาดหวังในบทบาท (Role - Expectation) คือ บทบาทที่มีอยู่ในระบบสังคมเป็นบทบาทที่บุคคลในสังคมคาดหวังให้บุคคลอื่นปฏิบัติอยู่เมื่อดำรงตำแหน่งอยู่ในสังคม
2. การรับรู้บทบาท (Role-Perception) คือ การที่บุคคลมองเห็นหรือคาดหวังว่าตนเองควรมีบทบาทเช่นไร ซึ่งอาจจะสอดคล้องกับความคาดหวังของสังคมหรือไม่ก็ได้
3. การยอมรับบทบาท (Role-Acceptation) คือ การที่บุคคลปฏิบัติตามความคิด โดยผ่านกระบวนการของบทบาททั้ง 3 ที่กล่าวมาแล้ว และอีกความหมายก็คือบทบาทของพฤติกรรมที่ปฏิบัติจริง (Actual Behavior) ของบุคคลซึ่งอยู่ในสถานะทางอาชีพหรือการเงิน

บรูม และเซลซ์นิก (Broom & Selznick, 1976, p. 36) ได้กล่าวถึง บทบาทว่าประกอบด้วยลักษณะต่าง ๆ 3 ประการ คือ

1. บทบาทในอุดมคติหรือสิ่งที่สังคมกำหนด (The Socially Prescribed or Ideal Role) เป็นบทบาทในอุดมคติที่มีการกำหนดสิทธิและหน้าที่ตามตำแหน่งทางสังคมไว้
2. บทบาทที่ควรกระทำ (The Perceived Role) เป็นบทบาทที่แต่ละบุคคลเชื่อว่าควรกระทำตามตำแหน่งที่ได้รับซึ่งอาจไม่เหมือนกับบทบาทในอุดมคติหรืออาจแตกต่างกันในแต่ละบุคคล
3. บทบาทที่กระทำจริง (The Performance Role) เป็นบทบาทที่บุคคลได้กระทำไปจริง ขึ้นอยู่กับความเชื่อ ความคาดหวัง และการรับรู้ของแต่ละบุคคลตลอดจนความกดดันและโอกาสในแต่ละสังคมในระยะเวลาหนึ่งรวมถึงบุคลิกภาพและประสบการณ์ของแต่ละบุคคลด้วย

แนวคิดเกี่ยวกับการรับรู้บทบาท

การรับรู้บทบาท คือ กลุ่มของความคาดหวังจากตนเองและบุคคลอื่น ซึ่งขึ้นอยู่กับความสามารถในการรับรู้และการกระทำของบุคคลโดยมีแรงจูงใจ วัฒนธรรม พื้นฐานเดิม และการให้คุณค่าของกลุ่มเดียวกัน อาจจะมีอิทธิพลต่อบทบาทด้วยและในทางกลับกัน สุขภาพอนามัย คุณค่าและการศึกษาก็มีอิทธิพลต่อการรับรู้เช่นเดียวกัน

การรับรู้ทางด้านบทบาทจะเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานและให้ความหมายของการรับรู้บทบาทว่าแนวทางที่บุคคลให้ความหมายของเขา ประเภทของกำลังความพยายาม ที่เขาเชื่อว่าจะมีความสำคัญต่อการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ และได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ถ้าหากว่าการรับรู้บทบาทไม่ถูกต้อง ผลของการปฏิบัติงานจะเท่ากับศูนย์ ถึงแม้ว่า ความสามารถและแรงจูงใจจะอยู่ในระดับสูงก็ตาม แต่จะมีความหมายน้อยมาก ถ้าหากพวกเขาไม่ได้ไปในทิศทางที่ถูกต้อง

สงวน สุทธิเลิศอรุณ (2522, หน้า 39) ได้กล่าวถึงแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่เป็นจริงไว้ว่า บุคคลย่อมแสดงบทบาทตามสิทธิและหน้าที่ตามสถานภาพการแสดงบทบาท แบ่งได้เป็น 3 ลักษณะ คือ

1. บทบาทตามความคาดหวัง เป็นบทบาทที่ต้องแสดงความคาดหวังของผู้อื่น เช่น บทบาทของนักเรียนตามความคาดหวังของครู
2. บทบาทตามลักษณะการรับรู้ เช่น เป็นบทบาทที่เจ้าของสถานภาพรับรู้เองว่าตนควรจะมีบทบาทอย่างไร ครูจะคาดหวังว่าตัวครูเองควรแสดงพฤติกรรมอย่างไร
3. บทบาทที่แสดงจริง เป็นบทบาทที่เจ้าของสถานภาพแสดงจริง ซึ่งอาจจะเป็นบทบาทตามที่สังคมคาดหวัง หรือเป็นบทบาทที่ตนเองคาดหวัง หรืออาจจะไม่เป็นบทบาทตามที่สังคมคาดหวังและตนเองคาดหวัง

สำหรับการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาบทบาทขององค์การบริหารการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่มีต่อการรับรู้และความคาดหวังในพื้นที่พิเศษหมู่เกาะช้างและพื้นที่เชื่อม โขง ดังนั้น จึงอาจสรุปความหมายของบทบาทว่าเป็นการกระทำขององค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่มีการกำหนดสิทธิและหน้าที่ตามโครงสร้างอำนาจหน้าที่ ที่มีผลต่อการปฏิบัติงาน ซึ่งอยู่ในเขตพื้นที่ นั้น ๆ

ความขัดแย้งในบทบาท

บุคคลแต่ละคนจะมีบทบาทหลายบทบาทตามสิทธิหรือหน้าที่ตน ความขัดแย้งในบทบาทเกิดจากการที่บุคคลมีหน้าที่หรือตำแหน่งหลายอย่าง ในการปฏิบัติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง (สงวน สุทธิเลิศอรุณ, 2522, หน้า 77-78) ได้จำแนกความขัดแย้งไว้ 3 ประการ คือ

1. เกิดจากบุคคลที่สวมบทบาท

2. เกิดจากความสับสนของบทบาท เนื่องจากบทบาทที่กำหนดให้แสดงนั้น ไม่ชัดเจนพอ ทำให้ผู้ที่สวมบทบาทเกิดความสับสน อาจจำแนกเป็นพฤติกรรมดังนี้ คือ การกำหนดบทบาทไม่ชัดเจน ความสับสนของบทบาท และขาดการกำหนดบทบาท

3. เกิดจากการละเมิดบทบาทหรือบทบาทวิปริต (Role Violation and Other Role Anomalies)

ในบางกรณี บุคคลคนหนึ่ง ๆ จะต้องมีหลายบทบาท ทั้งนี้เนื่องจากสังคมมีความซับซ้อน ทำให้สมาชิกในสังคมหนึ่ง ๆ มีหลายสถานภาพ เช่น สตรีบางคนเป็นทั้งแม่บ้านและครูอาจารย์ ต้องเปลี่ยนบทบาทกลับไปกลับมาตามสถานภาพของตน เพราะสถานภาพหนึ่ง ๆ นั้นมีสิทธิหน้าที่และความรับผิดชอบต่างกันทำให้บุคคลต้องปรับตัวให้เข้ากับสถานภาพทั้งสอง บางครั้งก็ทำให้เกิดความคับข้องใจ เกิดความขัดแย้งขึ้นในตัว ก่อให้เกิดความกระวนกระวายใจในที่สุดสุขภาพจิตก็เสื่อมลง ทำให้ทำงานขาดประสิทธิภาพ ไม่สมกับบทบาท ถ้าเป็นละครก็กลายเป็นละครที่ตีบทไม่แตก ผู้ที่มีความขัดแย้งในบทบาทที่พบมาก คือ ผู้ที่ต้องเปลี่ยนสถานภาพของตนบ่อย ๆ หรือลาออกจากงานมาทำงานบ้าน เป็นต้น ตลอดจนเด็กนักเรียนที่เปลี่ยน โรงเรียนหรือย้าย โรงเรียน ตามบิดามารดาที่ค้าย้ายงาน เช่นนี้อาจมีความขัดแย้งในบทบาทได้มาก ส่วนบุคคลที่เคยชินต่อสองสถานภาพ เช่น เป็นทั้งข้าราชการและเป็นทั้งพุทธศาสนิกชน ต้องไปทำบุญที่วัดบ่อย ๆ บุคคลก็อาจจะดำรงชีวิตอยู่ได้โดยไม่มี ความขัดแย้งในบทบาทแต่อย่างใด เพราะสถานภาพทั้งสองนั้นเคยดำรงมาเป็นเวลานานแล้ว จึงกล่าวได้ว่าสังคมจะเรียบร้อยเป็นปกติสุขได้ก็ต่อเมื่อสมาชิกในสังคมสามารถปรับตัวเองให้เข้ากับสถานภาพและบทบาทของตนได้ดี นั่นคือ บุคคลต้องพยายามปรับปรุงตนเองให้มีบุคลิกภาพเหมาะสม มีความพึงพอใจในหน้าที่ของตน บุคคลประเภทนี้ส่วนมากจะ

ประสบความสำเร็จในการดำรงชีวิตทั้งในด้านส่วนตัวและงานอาชีพ (สุชา จันท์ธอม และ คณะ, 2520, หน้า 47-48)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เสน่ห์ พุ่มชะอุ่ม (2541) ได้ทำการศึกษาเรื่อง บทบาทของตำรวจกับคนเร่ร่อนจากชนบท ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างบทบาทในอุดมคติกับบทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่ถูกคาดหวังในมุมมองของคนเร่ร่อนที่อยู่ในสถานการณ์สงเคราะห์ของกรุงเทพมหานคร พบว่า

1. บทบาทในอุดมคติของตำรวจ มีความขัดแย้งอย่างมากกับบทบาทที่ถูกคาดหวังจากคนเร่ร่อน เนื่องจากในการปฏิบัติหน้าที่โดยเคร่งครัด ตำรวจจะต้องจับกุมคนเร่ร่อนตามพระราชบัญญัติควบคุมการขอทาน พ.ศ.2484 มาตรา 6 และมาตรา 7 แต่บทบาทที่ถูกคาดหวังจากคนเร่ร่อนกลับต้องการให้ตำรวจช่วยเหลือ เช่น ให้ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อนำตัวกลับบ้านญาติ ช่วยหางานให้ทำ ช่วยเหลือคุ้มครองในฐานะที่เป็นพลเมืองคนหนึ่ง ไม่ต้องการให้จับกุม เป็นต้น

2. บทบาทที่เป็นจริงของตำรวจ มีความขัดแย้งอย่างมากกับบทบาทที่ถูกคาดหวังจากคนเร่ร่อน เนื่องจากในการปฏิบัติงานจริง ๆ ที่ตำรวจ ได้ปฏิบัติอยู่ คือ การออกตรวจทั่วไปโดยเน้นการป้องกันและการปราบปรามอาชญากรรม ซึ่งเป็นงานหลักที่ตำรวจจะต้องถือเป็นแนวทางปฏิบัติ ส่วนงานเกี่ยวกับคนเร่ร่อนนั้นจะถือเป็นกรณีที่มีประชาชนมาแจ้ง หรือดำเนินการตามคำสั่งผู้บังคับบัญชาเป็นครั้งคราวเท่านั้น

3. บทบาทในอุดมคติของตำรวจมีความขัดแย้งอย่างมากกับบทบาทที่เป็นจริงของตำรวจ เนื่องจากบทบาทที่เป็นจริงนั้นตำรวจไม่ยากจับกุมเร่ร่อน ยกเว้น มีเงื่อนไขบังคับให้จับกุมมี 2 กรณี คือ กรณีจับกุมเมื่อมีคำสั่งจากผู้บังคับบัญชา และกรณีมีประชาชนแจ้งให้จับกุมแต่บทบาทในอุดมคตินั้น ตำรวจจะต้องถือปฏิบัติตามพระราชบัญญัติควบคุมการขอทาน พ.ศ.2484 จับกุมคนเร่ร่อนโดยไม่มีการละเว้น คือ จะต้องจับกุมตลอดเมื่อพบเห็นคนเร่ร่อนขอทาน ซึ่งมีความผิดตามมาตรา 6 และมาตรา 7

สรวยทิพย์ ภู่อุณา (2541) ได้ศึกษา การรับรู้บทบาทที่กำหนด บทบาทที่คาดหวัง และบทบาทที่เป็นจริงของพยาบาลที่ปฏิบัติงานในสถานีนอนามัย เขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า

1. ระดับการรับรู้บทบาทที่กำหนด บทบาทที่คาดหวัง และบทบาทที่ปฏิบัติจริงในภาพรวม พบว่า การรับรู้บทบาทที่กำหนด บทบาทที่คาดหวัง และบทบาทที่ปฏิบัติจริงในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางทุกบทบาท โดยที่บทบาทที่คาดหวังมีคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมาคือการรับรู้บทบาทที่กำหนด และบทบาทที่ปฏิบัติจริง

2. ระดับการรับรู้บทบาทที่กำหนด บทบาทที่คาดหวัง และบทบาทที่ปฏิบัติจริง ในหลายด้าน พบว่า คะแนนเฉลี่ยการรับรู้บทบาทที่กำหนด บทบาทที่คาดหวัง และบทบาทที่ปฏิบัติจริงอยู่ในระดับปานกลางเป็นส่วนใหญ่ มีเพียงด้านบริการที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงทุกบทบาท โดยบทบาทที่คาดหวังด้านบริการมีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด และจัดอยู่ในระดับสูงเพียงด้านเดียว แสดงว่าบทบาทด้านบริการเป็นบทบาทที่พยายามที่ปฏิบัติงานในสถานีนามัยเข้าใจ และตระหนักว่าควรปฏิบัติ รวมทั้งมีการปฏิบัติบทบาทด้านบริการมากด้วย

3. การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างการรับรู้บทบาทที่กำหนดกับบทบาทที่คาดหวัง และบทบาทที่ปฏิบัติจริงในภาพรวม พบว่า ทุกบทบาทแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$) เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยข้อ 1 ที่ว่า “การรับรู้บทบาทที่กำหนด บทบาทที่คาดหวัง และบทบาทที่ปฏิบัติจริง ในภาพรวมแตกต่างกัน”

4. การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างการรับรู้บทบาทที่กำหนด บทบาทที่คาดหวัง และบทบาทที่ปฏิบัติจริงด้านบริหาร พบว่า ทุกบทบาทแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$) เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย ข้อ 2 ที่ว่า “การรับรู้บทบาทที่กำหนด บทบาทที่คาดหวัง และบทบาทที่ปฏิบัติจริง ด้านบริหารแตกต่างกัน”

5. การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างการรับรู้บทบาทที่กำหนด บทบาทที่คาดหวัง และบทบาทที่ปฏิบัติจริงด้านบริการ พบว่าทุกบทบาทแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$) สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยข้อ 3 ที่ว่า “การรับรู้บทบาทที่กำหนด บทบาทที่คาดหวัง และบทบาทที่ปฏิบัติจริงด้านบริการแตกต่างกัน” โดยบทบาทที่คาดหวังด้านบริการมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่า การรับรู้บทบาทที่กำหนด

6. เปรียบเทียบการรับรู้บทบาทที่กำหนด บทบาทที่คาดหวัง และบทบาทที่ปฏิบัติจริงด้านวิชาการ พบว่า ทุกบทบาทแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$) เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยข้อ 4 ที่ว่า “การรับรู้บทบาทที่กำหนด บทบาทที่คาดหวัง และบทบาทที่ปฏิบัติจริงด้านวิชาการแตกต่างกัน” โดยการรับรู้บทบาทที่กำหนดด้านวิชาการ มีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่า บทบาทที่คาดหวังอาจเนื่องมาจากบทบาทด้านวิชาการที่กำหนดไว้ในบทบาทหน้าที่และมาตรฐานบริการของสถานีนามัยไม่ชัดเจนพอที่จะทำให้เกิดความเข้าใจ จึงทำให้การรับรู้บทบาทที่กำหนดด้านวิชาการน้อย แต่การที่บทบาทที่คาดหวังด้านวิชาการมีคะแนนเฉลี่ยสูง

สรุป จากผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า พบว่าพยาบาลที่ปฏิบัติงานในสถานีนามัยมีความคาดหวังในบทบาทสูงกว่าการรับรู้บทบาทที่กำหนด และบทบาทที่ปฏิบัติจริงทั้งด้านบริหาร บริการ และวิชาการ นอกจากนี้บทบาทที่ปฏิบัติจริงในการให้บริการทางห้องปฏิบัติการ และด้านวิชาการในงานวิจัยมีการปฏิบัติจริงในระดับต่ำ

กองวิจัยและประเมินผล กรมการพัฒนาชุมชน ได้ประเมินผลการฝึกอบรมคณะทำงาน สนับสนุนการปฏิบัติการพัฒนาชนบทระดับตำบล (คปต.) ทั่วประเทศในปี พ.ศ. 2528 พบว่า บทบาทในทางวิชาการของ คปต. ที่มีต่อสภาตำบลซึ่งได้แก่การปฏิบัติตามบทบาทด้านการวางแผน พัฒนาตำบล การช่วยตรวจสอบความถูกต้องและความเป็นไปได้ของโครงการ กชช. มีระดับ การปฏิบัติตามบทบาทอยู่ในระดับต่ำเป็นส่วนใหญ่ และจากการประเมินผลดังกล่าวเมื่อพิจารณา ภาพรวมแล้วยังพบว่าบทบาทของ คปต. โดยเฉพาะภาคใต้และภาคกลางไม่ค่อยประสบผลตาม บทบาทที่แท้จริง โดยเฉพาะเรื่องของความเข้าใจของคณะกรรมการสภาตำบลต่อบทบาทของ คปต. สภาตำบลส่วนใหญ่ยังไม่เข้าใจในบทบาทหน้าที่ของ คปต. คิดว่าเป็นเจ้าหน้าที่ซึ่งคอย ช่วยเหลือและเป็นผู้วางแผนเสียเอง

ประกาศ ศิลปศรี (2529) ได้ศึกษาถึงบทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่เป็นจริงของ คปต. ในทรรศนะ กสศ. ใน 4 จังหวัดภาคใต้ ในปี พ.ศ. 2529 พบว่าบทบาทหน้าที่เป็นจริงของ คปต. และบทบาทที่คาดหวังในเรื่องของการเป็นศูนย์กลางการถ่ายทอดข่าวสารในระดับพื้นที่ การช่วยเหลือสภาตำบลในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลประจำปี และบทบาทในการประสานงาน บริหารโครงการในพื้นที่ ในทรรศนะในบทบาทที่คาดหวังว่าสูงกว่าบทบาท คปต. ปฏิบัติจริง ทั้งหมด 3 บทบาท กสศ. ยังไม่เข้าใจในบทบาทหน้าที่ของ คปต. และ คปต. ที่ปฏิบัติหน้าที่ยังไม่ ดีในภาพพจน์ของ กสศ.

สมใจ ห่วงมิตร (2532) ศึกษาปัจจัยในเรื่องรายได้ ระดับการศึกษาและตำแหน่งหน้าที่ ของ กสศ. และ คปต. นั้น มีผลต่อการรับรู้บทบาทซึ่งกันและกันหรือไม่ ก็พบว่าปัจจัยทั้ง 4 อย่างไม่มีอิทธิพลต่อการรับรู้หน้าที่ของ คปต. และ กสศ. นั่นคือ คปต. ในทุกปัจจัยต่างก็มีทัศนคติที่ดีต่อ กสศ. แต่ กสศ. ที่สูงอายุและดำรงตำแหน่งมานานจะมีแนวโน้มที่จะมีทัศนคติที่ ไม่ค่อยดีต่อ คปต. คิดว่า คปต. มาก้าวก่ายงานของตน

เสน่ห์ นวลระอ (2541) ศึกษาสถานภาพและบทบาทหมุนเวียนของคณะทำงาน สนับสนุนการปฏิบัติการพัฒนาชนบทระดับตำบล (คปต.) ศึกษากรณีอำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัด นนทบุรี พบว่าบทบาท คปต. ในด้านอุดมคติ บทบาทที่ปฏิบัติจริง และบทบาทที่รับรู้ มีความ สอดคล้องกันและเพื่อพิจารณาร่วมกับสถานภาพก็พบว่า โดยภาพรวมบทบาทและสถานภาพมี ความสอดคล้องเช่น เดียวกัน แต่มีบทบาทรองบางประเด็นที่ คปต. แสดงบทบาทเกินกว่า สถานภาพที่กำหนด

สมชาย เดชะพรหมพันธ์ และคณะ (2548) ได้ศึกษาถึงแนวทางการรักษาเอกลักษณ์และ สร้างภูมิทัศน์ทางชุมชนเกาะช้าง เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงอันเป็นผลมาจากการพัฒนาการ

ท่องเที่ยว พบว่า การสร้างภูมิด้านทานให้แก่ชุมชนดั้งเดิมให้อยู่รอดจากกระแสเศรษฐกิจและสังคมเชิงพาณิชย์อันเป็นผลมาจากการเจริญเติบโตของการท่องเที่ยว

1. เพื่ออนุรักษ์บุคลิกภาพและขนบธรรมเนียมประเพณี

1.1 จัดกิจกรรมเชิดชูบุคลิกภาพชาวเกาะช้าง การให้รางวัลบุคคลตัวอย่างทุก ๆ ปี

1.2 จัดกิจกรรมถ่ายทอดเอกลักษณ์ของบุคลิกภาพชาวชุมชนเกาะช้างไปสู่

เยาวชน โดยบรรจุในหลักสูตรท้องถิ่นของเรา

1.3 มีแผนงานและจัดกิจกรรมเพื่อสืบทอดขนบธรรมเนียมประเพณีของ

ชาวเกาะช้างเป็นประจำและมีความสม่ำเสมอ

2. เพื่ออนุรักษ์วิถีชีวิตชาวประมง

2.1 มีการส่งเสริมการฟื้นฟูป่าชายเลนให้กลับคืนความอุดมสมบูรณ์ดั้งเดิม

2.2 กำหนดเขตคุ้มครองประมงชายฝั่งของชาวเกาะช้าง โดยไม่ให้เรือประมง

ขนาดใหญ่เข้ามาลากอวนในพื้นที่ระยะ 5 - 10 กิโลเมตรจากชายฝั่ง

2.3 ถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจในการทำประมงและการเพาะเลี้ยงชายฝั่ง

ให้แก่ชาวประมง ตลอดจนการแปรรูปผลผลิตจากประมงและการดำเนินการด้านการตลาดให้แก่ผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ด้วย

2.4 ถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจการจัดการท่องเที่ยวแบบเรือแรมให้สามารถปฏิบัติ

ได้อย่างถูกต้อง

2.5 ให้ความรู้ทางภาษาต่างประเทศเช่น ฝึกอบรมภาษาอังกฤษ ขนบธรรมเนียม

ประเพณีของชาวตะวันตก ความรู้ความสามารถในการจัดการทางธุรกิจ และวิธีการสร้างบริการ

ประทับใจสำหรับชาวประมงที่ปรับเปลี่ยนเรือประมงไปเป็นเรือรับนักท่องเที่ยวทางทะเล

3. เพื่ออนุรักษ์วิถีชีวิตชาวสวน

3.1 ส่งเสริมการปรับเปลี่ยนพันธุ์ไม้รุ่นใหม่ ๆ ที่ให้ผลผลิตสูงกว่าเดิมมาปลูกทดแทนรุ่นเก่า ๆ

3.2 ส่งเสริมให้มีความรู้ความเข้าใจในการจัดการท่องเที่ยวแบบเรือแรมและเชิง

เกษตรให้สามารถปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง

3.3 ถ่ายทอดความรู้ในการทำการเกษตรแผนใหม่ การแปรรูปผลผลิตเพื่อเพิ่มมูลค่า

และสร้างประสิทธิภาพทางการตลาดให้มีโอกาสสูงขึ้น

3.4 ถ่ายทอดทักษะทางภาษาต่างประเทศ ภาษาอังกฤษ และความรู้ทางด้าน

ขนบธรรมเนียมประเพณีชาวตะวันตก

4. การบริหารและการจัดการเพื่อการอนุรักษ์เอกลักษณ์ของชุมชนเกาะช้าง

4.1 ให้โอกาสชาวชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวและให้มีโอกาสมีรายได้จากการท่องเที่ยว

4.2 จัดตั้งคณะกรรมการส่งเสริม รักษา และเฝ้าติดตามการเปลี่ยนแปลงของชุมชน และแก้ปัญหาที่มีผลกระทบต่อชาวชุมชน

4.3 ตั้งศูนย์แสดงเอกลักษณ์ชุมชนเพื่อแสดงนิทรรศการและเผยแพร่เอกลักษณ์ชุมชน

จุฬาวดี จันทร์เทวลิขิต (2547) ศึกษาเรื่องการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนบนเกาะช้าง: กรณีศึกษาความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่หมู่ 2 บ้านสลักเพชร กิ่งอำเภอเกาะช้างได้ จังหวัดตราด ผลการศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนท้องถิ่น ผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยว พบว่า

1. ประชาชนท้องถิ่น ผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยวมองเห็นไม่แตกต่างกันในเรื่องการพัฒนาการท่องเที่ยวบนเกาะช้าง คือ ประชาชนท้องถิ่น ผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยวมองเห็นในระดับเห็นด้วย

2. ประชาชนท้องถิ่น ผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยวมองเห็นแตกต่างกันในเรื่องผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการพัฒนาการท่องเที่ยวบนเกาะช้าง คือ ประชาชนท้องถิ่นและนักท่องเที่ยวมองเห็นในระดับไม่แน่ใจ ในขณะที่ผู้ประกอบการมีความคิดเห็นในระดับที่เห็นด้วย

3. ประชาชนท้องถิ่น ผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันในเรื่องความพร้อมในการเตรียมรับการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวบนเกาะช้างประชาชนท้องถิ่น ผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยวมองเห็นในระดับไม่แน่ใจ

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทขององค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) อพท. ของพื้นที่พิเศษหุบเกาะช้างและพื้นที่เชื่อมโยง เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพและเอกสาร ซึ่งในบทนี้จะมีสาระสำคัญ ดังนี้

การศึกษาข้อมูลเอกสาร

การศึกษาค้นคว้าเอกสาร (Documentary Research) เป็นการศึกษารวบรวมข้อมูลจากแนวคิด ทฤษฎี เอกสารทางวิชาการ เอกสารทางราชการของหน่วยงานต่าง ๆ เช่น องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) อพท. สำนักงานพื้นที่พิเศษหุบเกาะช้างและพื้นที่เชื่อมโยง สำนักงานโยธาและผังเมือง จ.ตราด แผนแม่บทและแผนปฏิบัติการการพัฒนาพื้นที่พิเศษหุบเกาะช้างและพื้นที่เชื่อมโยงเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จังหวัดตราด และผลงานวิจัยที่เกี่ยวกับงานวิจัย ได้แก่ การพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนแห่งแรกของประเทศไทย: การเปลี่ยนแปลงและผลกระทบต่อชุมชน

การสัมภาษณ์

การสัมภาษณ์ (Indepth Interview) เป็นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่มีผู้ซักถามแล้วเก็บรวบรวมข้อมูลจากคำตอบผู้ตอบการซักถาม โดยใช้ดุลยพินิจของผู้ซักถามในการติดตามประเด็นต่าง ๆ ที่ต้องการ

การสัมภาษณ์เจาะลึกจะกำหนดผู้ให้ข้อมูลหลักดังนี้

1. องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) อพท. โดยตัวแทนของสำนักงานพื้นที่พิเศษหุบเกาะช้างและพื้นที่เชื่อมโยง
2. กลุ่มพันธมิตรการพัฒนาพื้นที่พิเศษหุบเกาะช้างและพื้นที่เชื่อมโยง
3. ประชาชนในเขตพื้นที่พิเศษหุบเกาะช้างและพื้นที่เชื่อมโยง
4. นักท่องเที่ยว

การสังเกตการณ์

การสังเกตการณ์ เป็นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยศึกษาจากสภาพข้อเท็จจริงที่ปรากฏ ซึ่งสัมผัสได้ด้วยประสาททั้ง 5 เช่น การสำรวจด้วยภาพที่ปรากฏแก่สายตาจริงว่าองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) ซึ่งมีชื่อย่อว่า อพท. ได้จัดทำวารสาร ใช้ชื่อว่า อพท.นิวส์ เพื่อเป็นสื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจทราบความเคลื่อนไหวของ อพท. ว่ามีหน้าที่ทำอะไร มาทำไม มาทำอะไร ทำอะไรไปแล้วบ้าง และจะทำอะไรต่อไป เป็นต้น

การตรวจสอบข้อมูลเชิงคุณภาพจะใช้หลักการสามเส้า

การตรวจสอบข้อมูลก่อนสัมภาษณ์ (Triangulation) ต้องแบ่งกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์เพื่อจุดยืนที่แตกต่างกันของแต่ละฝ่าย เวลาและสถานที่สัมภาษณ์ที่แตกต่างกันเช่น สัมภาษณ์ที่ทำงาน ครอบงำอย่างไร ที่บ้าน ที่สาธารณะ บุคคลคนเดียวกันว่าจะตอบอย่างไรในของแต่ละฝ่าย เอกสารประกอบและการสังเกตการณ์ว่าบุคคลที่ให้สัมภาษณ์ความน่าเชื่อถือ บุคลิกภาพระหว่างให้สัมภาษณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล มีขั้นตอนสำคัญคือ

1. การตีความข้อมูล ข้อมูลดิบ
2. การจัดหมวดหมู่ข้อมูลตามตัวแปรของการวิจัย
3. การเชื่อมโยงในเหตุและผล

บทที่ 4

ผลการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาบทบาทขององค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปขององค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ตอนที่ 2 ศึกษาบทบาทของอพท. กับการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ตอนที่ 3 ศึกษาบทบาทของอพท. กับการกึ่งที่กำหนดไว้ในมาตรา 20 และมาตรา 21 แห่งพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งอพท.

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปขององค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

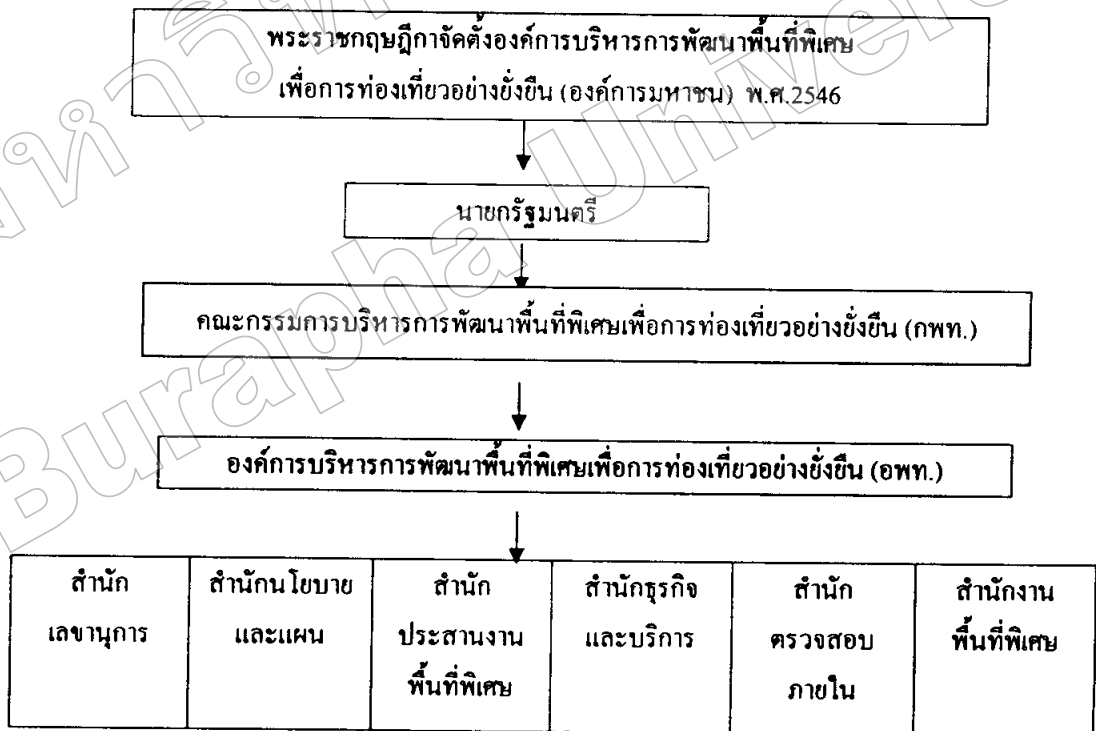
การศึกษารolesบทบาทขององค์การบริหารการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่มีต่อหมู่เกาะช้างและพื้นที่เชื่อมโยง โดยศึกษาความหมายของบทบาทว่าเป็นการกระทำขององค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่มีการกำหนดสิทธิและหน้าที่ตามโครงสร้างอำนาจหน้าที่ ที่มีผลต่อการปฏิบัติงาน ซึ่งอยู่ในเขตพื้นที่ นั้น ๆ ดังนี้

องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) หรือ อพท. ได้จัดตั้งขึ้น เมื่อวันที่ 2 มิถุนายน 2546 และเริ่มดำเนินงานเมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2546 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 24 กันยายน พ.ศ.2547 และเมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2547 คณะรัฐมนตรีได้ให้ความเห็นชอบนโยบายและแผนยุทธศาสตร์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน พ.ศ.2547-2550 ตามที่คณะกรรมการบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (กพท.) โดย อพท. เสนอ ซึ่งกำหนดพื้นที่เป้าหมายการบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน คือ หมู่เกาะช้างและพื้นที่เชื่อมโยง จ.ตราด เชียงใหม่ไนท์ซาฟารี จ.เชียงใหม่ หมู่เกาะเสม็ดและพื้นที่เชื่อมโยง จ.ระยอง แหลมถ้งอกและพื้นที่เชื่อมโยง จ.กาญจนบุรี หมู่เกาะพีพี จ.กระบี่ หมู่เกาะตะรุเตาและพื้นที่เชื่อมโยง จ.สตูล หาดเจ้าไหมและหมู่เกาะทะเลตรัง จ.ตรัง และ ภูหลวง ภูเรือ ภูกระดึง จ.เลย ด้วยหลักเกณฑ์การพัฒนาเขตพื้นที่พิเศษ ดังนี้

1. เป็นพื้นที่ที่มีความโดดเด่นและความบริสุทธิ์ทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
2. เป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญทางอารยธรรม และวัฒนธรรม
3. เป็นพื้นที่ที่มีเอกลักษณ์พิเศษ
4. เป็นพื้นที่ที่รัฐบาลมีนโยบายจะพัฒนาเป็นการเฉพาะให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว
5. เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพทางการแข่งขัน

พระราชกฤษฎีกาจัดตั้งองค์การฯ มาตรา 7 กำหนดให้องค์การมีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

1. ประสานงานการบริหารจัดการการท่องเที่ยว
2. ประสานงานการใช้อำนาจหน้าที่ของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือหน่วยราชการอื่นของรัฐ เพื่อบูรณาการการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
3. ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการพัฒนาและรักษาสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน
4. ส่งเสริมการใช้ศักยภาพของหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนในการพัฒนาตลาดการท่องเที่ยว

ภาพที่ 2 แสดงโครงสร้างการบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

การแบ่งบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานด้านการท่องเที่ยวของประเทศ

1. องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) หรือ อพท. คือ มีภารกิจหลักในการบูรณาการการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่พิเศษฯ
2. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) คือ ดำเนินการด้านการตลาดทั้งในและนอกประเทศเพื่อส่งเสริมการตลาดของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว
3. กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา คือ มีภารกิจหลักในการบูรณาการการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยรวมของประเทศ

การจัดตั้งอพท.บูรณาการการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

1. อพท. (พื้นที่พิเศษ) ได้แก่

- 1.1 สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา
- 1.2 กระทรวง ทบวง กรม
- 1.3 ผู้ว่า CEO
- 1.4 สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว
- 1.5 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
- 1.6 ภาคธุรกิจเอกชน
- 1.7 อบจ. เทศบาล อบต.
- 1.8 อื่น ๆ

2. อพท. เชื่อม โขงกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง (Stakeholders) เพื่อให้เกิดบูรณาการในพื้นที่

พิเศษ

3. ภารกิจของ อพท. ต้องสร้างความเป็นเลิศในพื้นที่พิเศษ

การบริหารพื้นที่พิเศษฯ อย่างบูรณาการ พระราชกฤษฎีกาจัดตั้งองค์การ มาตรา 34 กำหนดว่า “องค์การ โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการมีอำนาจจัดทำบันทึกข้อตกลงฉบับหนึ่งหรือหลายฉบับระหว่างองค์การกับส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือหน่วยงานอื่นของรัฐเพื่อกำหนดวิธีการเงื่อนไข การใช้อำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบของหน่วยงานนั้นได้ตามที่เห็นสมควร รวมทั้งการมอบอำนาจของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือภายใต้กฎหมายว่าด้วยการนั้นและตามความเหมาะสม”

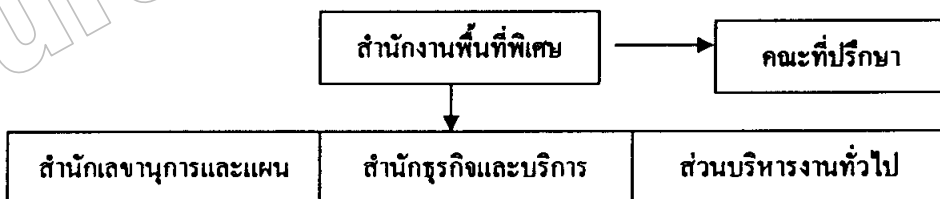
หน่วยงานที่ได้ลงนามในบันทึกข้อตกลงร่วมกับ อพท. มีดังนี้

1. กระทรวงสาธารณสุข
2. กรมขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี
3. กรมควบคุมมลพิษ

4. กรมชลประทาน
5. กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง
6. กรมทางหลวงชนบท
7. กรมที่ดิน
8. กรมธนารักษ์
9. กรมประมง
10. กรมโยธาธิการและผังเมือง
11. กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช
12. กองทัพอากาศ
13. จังหวัดตราด
14. สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

พระราชกฤษฎีกาจัดตั้งองค์การ มาตรา 39 กำหนดว่า “ในกรณีพื้นที่พิเศษใดมีความจำเป็นต้องมีการประสานงานหรือประสานความร่วมมือระหว่างส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือหน่วยงานอื่นของรัฐในการใช้อำนาจหน้าที่เพื่อประโยชน์แก่การบริหาร การท่องเที่ยวให้บรรลุเป้าหมาย คณะกรรมการอาจมอบให้สำนักงานพื้นที่พิเศษเป็นผู้จัดทำบันทึกข้อตกลงกับหน่วยงานของรัฐนั้น ๆ ได้ เพื่อการนี้ให้นำความในมาตรา 34 มาใช้บังคับโดยอนุโลม”

การจัดตั้งสำนักงานพื้นที่พิเศษฯ พระราชกฤษฎีกาจัดตั้งองค์การ มาตรา 37 กำหนดว่า “ในพื้นที่พิเศษแต่ละแห่งให้องค์การจัดตั้งสำนักงานพื้นที่พิเศษเป็นหน่วยบริหารการพัฒนาในพื้นที่ พิเศษนั้นเพื่อดำเนินงานพัฒนาการท่องเที่ยวให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้”

ภาพที่ 3 แสดงโครงสร้างสำนักงานพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

บทบาทหน้าที่ของสำนักงานพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

สำนักงานพื้นที่พิเศษมีอำนาจหน้าที่บริหารจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่พิเศษนั้นตามนโยบาย แผนยุทธศาสตร์ และแผนปฏิบัติการ หรือโดยคำแนะนำของคณะที่ปรึกษารวมทั้งดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การ

เพื่อให้การดำเนินงานขององค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) หรือ อพท. สอดคล้องตามภารกิจที่กำหนดไว้ในมาตรา 20 และมาตรา 21 แห่งพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งอพท. ซึ่งกำหนดว่า อพท. จะต้องกำหนดแผนปฏิบัติการ เพื่อให้ นโยบายและแผนบรรลุผล และการจัดทำนโยบายและแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยคำนึงถึงหลักการผังเมืองและสิ่งแวดล้อม และจะต้องมีรายละเอียดในเรื่องดังต่อไปนี้

1. การใช้ประโยชน์ที่ดินและพัฒนาชุมชน
2. โครงสร้างพื้นฐาน
3. ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
4. อุตสาหกรรมครัวเรือนและการมีส่วนร่วม
5. แหล่งท่องเที่ยว

หมู่เกาะช้างและพื้นที่เชื่อมโยง จ.ตราด เข้าสู่ความเปลี่ยนแปลงอย่างชัดเจนในปี พ.ศ. 2544 จากนโยบายรัฐบาลที่ต้องการการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทย ด้วยแนวคิดที่ว่าหากมียุทธศาสตร์และแนวทางที่ชัดเจนจะช่วยเป็นแรงขับเคลื่อนที่สำคัญของระบบเศรษฐกิจของประเทศไทยโดยได้จัดทำกรอบการพัฒนาเกาะช้างและพื้นที่ใกล้เคียงจังหวัดตราดขึ้นและในวันที่ 24 กันยายน 2547 คณะรัฐมนตรีได้ให้ความเห็นชอบและได้ประกาศเป็นพื้นที่พิเศษกำหนดแนวเขตพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เพื่อกำกับการบริหารพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโดยกำหนดให้หมู่เกาะช้างและพื้นที่เชื่อมโยง เป็นพื้นที่พิเศษแห่งแรกของประเทศไทยครอบคลุมพื้นที่ 4 อำเภอ 2 กิ่งอำเภอ รวมทั้งสิ้น 15 ตำบลของจังหวัดตราด เนื้อที่ประมาณ 4,280 ตารางกิโลเมตร หรือ 2,675,000 ไร่

นโยบายการพัฒนาขององค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) หรือ อพท. มีดังนี้

1. อนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรการท่องเที่ยวในพื้นที่พิเศษ ให้ดำรงคุณค่าและมีความยั่งยืน
2. บูรณาการการพัฒนาและบริหารจัดการพื้นที่พิเศษอย่างมีเอกภาพและธรรมาภิบาล

3. พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการท่องเที่ยวในพื้นที่พิเศษสู่ระดับสากล
4. เพิ่มการจ้างงาน สร้างรายได้ และการกระจายประโยชน์สู่ประชาชนทุกระดับ
5. ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนและชุมชนเข้ามามีส่วนรวมในการอนุรักษ์และการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ชุมชนท้องถิ่นตน

6. ส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชนท้องถิ่น จัดให้มีการบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น

7. ส่งเสริมการจัดทำข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับการท่องเที่ยว
8. ส่งเสริมการพัฒนาพื้นที่ที่มีศักยภาพในด้านการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดการจ้างงานและยกระดับคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของท้องถิ่นให้ดีขึ้น

การบริหารการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของประเทศ (ก่อนมี อพท.)

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

1. สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา
2. กระทรวง ทบวง กรม
3. ผู้ว่า CEO
4. สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว
5. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
6. ภาคธุรกิจเอกชน
7. อบจ. เทศบาล อบต.
8. อื่น ๆ

การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวไม่มีการประสานงาน (Missing Links) โดยหลายหน่วยงานต่างคนต่างทำงาน (Fragmented) ขาดการประสานงานทั้งแผน งบประมาณ และการปฏิบัติ

การบริหารการพัฒนาขาดหน่วยงานหลักในการบูรณาการแบบเบ็ดเสร็จ (One Stop Service) ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

ยุทธศาสตร์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

1. การสร้างเอกภาพและบูรณาการการบริหารจัดการอย่างสมดุล
2. การสร้างความเป็นเลิศของแหล่งท่องเที่ยวและการบริการ
3. การสร้างความพร้อมในการแข่งขัน

องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) หรือ อพท. ได้จัดตั้งพันธมิตรพัฒนาพื้นที่หมู่เกาะช้างและพื้นที่เข็ม โยง เพื่อเป็นแนวร่วมในการบริหาร

จัดการการท่องเที่ยวแบบบูรณาการ ในพื้นที่พิเศษหมู่เกาะช้างและพื้นที่เชื่อมโยง จังหวัดตราด ไปสู่ความยั่งยืน เมื่อวันที่ 28 กันยายน พ.ศ.2547 ประกอบด้วย 8 กลุ่มดังนี้

1. กลุ่มท่องเที่ยว
2. กลุ่มโรงแรม ที่พัก รีสอร์ท และบ้านพักที่เป็นเอกลักษณ์ของวิถีชีวิตชาวบ้าน
3. กลุ่มภัตตาคาร ร้านอาหาร และของที่ระลึก
4. กลุ่มคมนาคมขนส่ง
5. กลุ่มอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
6. กลุ่มหน่วยงานราชการ
7. กลุ่มองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
8. กลุ่มประชาคม ชุมชนท้องถิ่น

สำหรับ องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่มีการกำหนด สิทธิและหน้าที่ตาม โครงสร้างอำนาจหน้าที่ดังที่กล่าวแล้วข้างต้น ที่มีผลต่อการปฏิบัติงาน ซึ่งอยู่ในเขตพื้นที่ นั้น ๆ เพื่อให้การดำเนินงานขององค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) หรือ อพท. สอดคล้องตามภารกิจที่กำหนดไว้ในพระราชกฤษฎีกา จัดตั้งอพท. ซึ่งกำหนดว่า อพท. จะต้องกำหนดแผนปฏิบัติการ เพื่อให้นโยบายและแผนบรรลุผล และการจัดทำนโยบายและแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ตอนที่ 2 การศึกษาบทบาทของอพท.กับการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ตามที่รัฐบาล ได้เล็งเห็นศักยภาพของหมู่เกาะช้างและพื้นที่เชื่อมโยงดังกล่าวข้างต้น จึงได้ให้การสนับสนุนงบประมาณการพัฒนาในช่วงระหว่างปีพ.ศ. 2545-2546 ในวงเงิน 573 ล้านบาท เพื่อเร่งรัดการพัฒนาหมู่เกาะช้างเบื้องต้น โดยเฉพาะ โครงข่ายถนน การรักษาสิ่งแวดล้อม การพัฒนาชุมชน การพัฒนาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว การวางแผนผังพัฒนาพื้นที่ ฯลฯ ในกรณี กรมการผังเมือง กระทรวงมหาดไทย (ณ เวลานั้น) ได้รับงบประมาณดำเนินการจัดทำแผนผังแม่บทเพื่อการพัฒนาหมู่เกาะช้างแลพื้นที่เชื่อมโยง ครอบคลุมหมู่เกาะช้างรวม 52 เกาะและพื้นที่เชื่อมโยงฝั่งเมืองตราด ซึ่งได้ดำเนินการในช่วงปีพ.ศ. 2546 - 2547

1. พ.ศ.2545-2546 รัฐบาลสนับสนุนงบประมาณการพัฒนาพื้นที่หมู่เกาะช้างและพื้นที่เชื่อมโยงในวงเงิน 573 ล้านบาทมีนาคม-เมษายน2547
2. 2 มิถุนายน พ.ศ.2546 อพท. ได้รับการจัดตั้งขึ้นตามนโยบายรัฐบาล
3. 1 ตุลาคม พ.ศ.2546 อพท. เริ่มดำเนินงาน

4. 25 พฤษภาคม พ.ศ. 2547 คณะรัฐมนตรีเห็นชอบนโยบายและแผนยุทธศาสตร์การบริหารพื้นที่พิเศษพ.ศ.2546-2547 กรมโยธาธิการและผังเมือง กระทรวงมหาดไทย ได้รับความปรมาณจัดทำ

แผนผังแม่บทเพื่อการพัฒนาหมู่เกาะช้างและพื้นที่เชื่อมโยง โดยแบ่งเป็น 3 พื้นที่

1) พื้นที่เชื่อมโยงชายฝั่ง 2) พื้นที่เขตเทศบาลเมืองตราด และ 3) พื้นที่หมู่เกาะช้าง ครอบคลุม 52 เกาะเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน พ.ศ.2547-2550 ตามที่คณะกรรมการบริหาร อพท.เสนอ อพท.ประมวลแผนผังแม่บทฯ ซึ่งดำเนินงานโดยกรมโยธาธิการและผังเมือง

5. 28 เมษายน 2547 อพท.นำเสนอต่อที่ประชุม กพท.ซึ่งที่ประชุมมีมติให้ อพท.พิจารณาปรับปรุงแผนแม่บทฯ ดังกล่าว

6. 15 ตุลาคม 2547 อพท.จัดจ้างบริษัทที่ปรึกษา เพื่อทบทวนแผนผังแม่บทฯ เพื่อกำหนดรูปแบบ แนวทางและแผนงาน โครงการให้บูรณาการ เป็นปัจจุบัน และสอดคล้องกับนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ของ อพท.

การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน หมายถึง การพัฒนาที่ต้องคำนึงถึงความเป็นองค์รวมของทุก ๆ ด้านอย่างสมดุล บนพื้นฐานของทรัพยากรธรรมชาติ ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทยด้วยการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกกลุ่ม ด้วยความเอื้ออาทร เคารพซึ่งกันและกัน เพื่อความสามารถในการพึ่งตนเอง และคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างยั่งยืนเท่าเทียมกัน จากการศึกษาพบว่า

1. สถานการณ์ปัจจุบันของพื้นที่หมู่เกาะช้างและพื้นที่เชื่อมโยง

1.1 ด้านการใช้ประโยชน์ที่ดิน โครงสร้างพื้นฐาน สิ่งแวดล้อม และชุมชน

1.1.1 มีการพัฒนารีสอร์ท โรงแรม ขยายตัวอย่างรวดเร็วและไร้ทิศทาง

1.1.2 บริเวณชุมชนบนบก ขาดการวางผังในบริเวณชุมชน

1.1.3 มีการบุกรุกที่สาธารณะที่ป่าเขา ที่ชายหาด ป่าชายเลน

1.1.4 ขาดการบังคับใช้กฎหมายที่มีอยู่ ด้าน การควบคุมอาคาร สาธารณสุข รักษา

ความสะอาด

1.2 การรักษาสีงแวดล้อม

1.2.1 ชุมชนดั้งเดิมในพื้นที่ไม่ค่อยได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนาการท่องเที่ยว

1.2.2 ความไม่พร้อมของหน่วยงานปฏิบัติในพื้นที่

1.2.3 ขาดการนำแผนการใช้ที่ดิน เขตการใช้ที่ดินที่มีการวางแผน มาใช้ปฏิบัติ

1.3 ด้านการท่องเที่ยว

1.3.1 ปัญหาการกระจุกตัวของนักท่องเที่ยวในพื้นที่

1.3.2 แหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจมีน้อย ไม่หลากหลาย

- 1.3.3 ปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยวเดิม
- 1.3.4 ปัญหาด้านโครงข่ายและขาดความต่อเนื่องทางการท่องเที่ยว
- 1.3.5 ปัญหาการขาดการพัฒนาศูนย์กลางการท่องเที่ยว
- 1.3.6 ปัญหาการพัฒนากระบวนการบริหารจัดการ และการมีส่วนร่วมในการพัฒนาพื้นที่

- 1.3.7 ผลกระทบด้านเศรษฐกิจมหภาค
- 1.4 ด้านเศรษฐกิจมหภาค
- 1.4.1 เปลี่ยนจาก เศรษฐกิจพึ่งพิงการเกษตร ประมง เป็น เศรษฐกิจบริการให้บริการท่องเที่ยว
- 1.4.2 การให้บริการขนส่งและขนถ่ายสินค้า จากการค้าชายแดน จะเป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจโดยตรงที่ จังหวัดจะได้ประโยชน์
- 1.4.3 เนื่องจากที่ดินเพื่อใช้ในการพัฒนาธุรกิจใหม่มีอยู่อย่างจำกัด หากขาดการควบคุมการใช้ประโยชน์ การใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม จะก่อให้เกิดปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม และระบบนิเวศน์
- 1.4.4 ทรัพยากรปัจจัยการผลิต ที่ผลิตได้จำกัดบนเกาะ และต้องนำเข้าจากฝั่งจังหวัดตราด จะมีราคาสูงขึ้น อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้
- 1.4.5 แรงงานที่มีทักษะเฉพาะสำหรับกิจการท่องเที่ยว หรือ ติดต่อชาวต่างประเทศ จะมีอัตราค่าจ้างสูงขึ้น เนื่องจากจำนวนแรงงานท้องถิ่นบนเกาะมีไม่เพียงพอ จำเป็นต้องเตรียมโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจ และสังคมบนเกาะต่าง ๆ เพื่อรองรับแรงงานย้ายถิ่นที่เพิ่มขึ้น
- 1.4.6 ค่าครองชีพในหมู่เกาะจะสูงกว่าในเขตฝั่ง มีผลต่อค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวบนเกาะสูงขึ้น
- 1.4.7 มีแรงกดดัน จากความขัดแย้งการใช้ประโยชน์จากธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนเกาะเพิ่มมากขึ้น จำเป็นจะต้องหามาตรการที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมจากกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

2. ศึกษาการเปลี่ยนแปลงและผลกระทบต่อชุมชนเกาะช้างและพื้นที่เชื่อมโยง ภายหลังจากพัฒนาเป็นพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนแห่งแรกของประเทศไทยปรากฏผลการศึกษาดังนี้

- 2.1 การเปลี่ยนแปลงและผลกระทบต่อชุมชนเกาะช้างและพื้นที่เชื่อมโยงด้านกายภาพ

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่เห็นว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวเกาะช้าง และพื้นที่เชื่อมโยง เป็นการพัฒนาที่เป็นการพัฒนาที่ก้าวกระโดดในระยะเวลาสั้น ขาดความเตรียมพร้อม ก่อให้เกิดผลกระทบในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะด้านสิ่งแวดล้อม การพัฒนาในปัจจุบันต้องมองเรื่องสิ่งแวดล้อมด้วยสภาพแวดล้อมจำเป็นต้องได้รับการดูแลและต้องมีแผนรองรับเพื่อให้เกิดความยั่งยืน แต่การพัฒนาการท่องเที่ยวเกาะช้างและพื้นที่เชื่อมโยง เกิดขึ้นเร็วเกินไป มีเป้าหมายให้คนมาเที่ยวมากขึ้น ๆ เท่านั้น โดยข้อมูลจากการศึกษาพบการเปลี่ยนแปลงและผลกระทบดังนี้

2.1.1 ปัญหาขยะ จากการท่องเที่ยวที่เติบโตอย่างรวดเร็วมากขึ้นไปก่อให้เกิดปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมมากมาย โดยเฉพาะปัญหาขยะที่เพิ่มมากขึ้น โดยที่ยังไม่มีระบบการกำจัดขยะที่ดี ทำให้ขยะล้นและส่งกลิ่นเหม็น ในบางพื้นที่ไม่มีพื้นที่ในการฝังกลบเพราะสืบเนื่องจากที่ดินที่มีราคาแพง และพื้นที่ส่วนใหญ่ของเกาะช้างเป็นเทือกเขาสลับกับพื้นราบและพื้นที่ที่เป็นพื้นราบมีเพียง 15 เปอร์เซ็นต์เท่านั้น จึงทำให้ไม่มีพื้นที่ที่จะฝังขยะ และที่สำคัญคือชาวบ้านเป็นผู้ทิ้งขยะเอง รวมทั้งยังมีขยะที่ลอยมาจากกลางทะเลอีก เป็นต้น ชาวบ้านและเจ้าของกิจการต่าง ๆ เองก็ไม่มีการจัดการตรงหน้าที่ดีพอ และยังขาดจิตสำนึกในเรื่องสิ่งแวดล้อม

2.1.2 ปัญหาการทำลายระบบนิเวศน์ มีการปลูกสิ่งก่อสร้างขึ้นในทะเลเพื่อเป็นการดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาพัก ซึ่งถือว่าการกระทำที่ผิดกฎหมาย และเป็นการทำลายระบบนิเวศน์ริมทะเลของพวกสัตว์ทั้งหลายที่อาศัยอยู่ตามชายหาด หรือริมทะเล แม้แต่หิ้งห้อยที่เคยมีมากมายตามป่าโกงกางก็เริ่มหายขาดไป นอกจากนี้ยังมีปัญหาจากการที่มีบุคคลบางกลุ่มใช้ที่ดินที่ติดอยู่กับป่าโกงกางในการทำงานกึ่ง รวมถึงกลุ่มผลประโยชน์บางกลุ่ม ได้ปรับเปลี่ยนบริเวณพื้นที่ป่าชายเลนเป็นที่จอดรถ ซึ่งเป็นการปรับเปลี่ยนระบบนิเวศน์ที่มีอยู่เดิม

2.1.3 ปัญหาการบำบัดน้ำเสียไม่ได้มาตรฐาน เนื่องจากผู้ประกอบการต่าง ๆ รวมทั้งประชาชน ยังปล่อยน้ำเสียลงทะเล โดยตรง ทำให้เกิดปัญหามลพิษทางทะเล ซึ่งส่งผลกระทบต่ออาชีพประมงและการท่องเที่ยว

2.1.4 จากการคาดการณ์ปริมาณน้ำเสียเฉลี่ยสูงสุดในปัจจุบันของเกาะช้าง มีประมาณ 2,066 ลบ.ม./วัน (โครงการจัดทำแผนแม่บทการพัฒนาและการจัดการเชิงพื้นที่เกาะช้าง และพื้นที่ใกล้เคียง, 2545) น้ำเสียส่วนใหญ่เกิดจากอาคารบ้านเรือน และจากรีสอร์ทต่าง ๆ ซึ่งปัจจุบันยังไม่มีระบบบำบัดน้ำเสียชุมชนที่ถูกต้อง ชุมชนส่วนใหญ่ที่อยู่บริเวณที่ราบเชิงเขาใกล้ชายฝั่งทะเล จึงระบายน้ำเสียลงสู่แหล่งน้ำธรรมชาติ เช่น คลอง ทะเล ความสภาพความลาดเทของภูมิประเทศ โดยขุดเป็นร่องลำธารเล็ก ๆ เพื่อไปเชื่อมสู่แหล่งน้ำธรรมชาติ หรือทะเลโดยตรง และจากผลการตรวจวัดคุณภาพน้ำจากแหล่งกำเนิดต่าง ๆ บนเกาะช้าง พบว่า น้ำเสียที่กักไว้ในบ่อพัก

ก่อนระบายทิ้งมีค่า BOD สูงมากกว่า 300 มิลลิกรัมต่อลิตร ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับข้อมูลปี พ.ศ. 2542 พบว่า น้ำทิ้ง ณ แหล่งกำเนิดมีแนวโน้มคุณภาพต่ำลง

2.1.5 การเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมทางทะเล ปะการังถูกทำลายจากนักท่องเที่ยวหรือการทอดสมอเรือ ป่าชายเลนถูกทำลายไปมาก การทิ้งน้ำเสียและขยะมูลฝอยลงทะเล ทำให้ทรัพยากรสัตว์น้ำมีปริมาณลดลงจากเดิม การทำประมงเคมีเหลือกินเหลือใช้ มีรายได้เพียงพอกับการครองชีพ แต่ปัจจุบันลดลง ชาวบ้านต้องเปลี่ยนอาชีพ ซึ่งชี้ให้เห็นว่ารายได้เป็นแรงกดดันให้ชาวประมงบางส่วนต้องปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตเดิม ไปสู่ตำแหน่งงานในสังคมการท่องเที่ยวเพื่อการอยู่รอดต่อไป

2.1.6 การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิศาสตร์ ชายฝั่งทะเลตื้นเขินขึ้นเป็นลำดับ ทำให้เมื่อเวลาน้ำทะเลลดระดับลง น้ำแห้งบริเวณอ่าว ทางน้ำที่จะติดต่อระหว่างชุมชนกับชายฝั่งทะเลเพื่อออกสู่ทะเลภายนอก ไม่สามารถใช้ในการเดินเรือได้ ทำให้ท่าเทียบเรือบริเวณอ่าวไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้ มีผลกระทบต่อชาวคลองสนที่มีวิถีชีวิตชาวประมงและยังเป็นอุปสรรคต่อชาวชุมชนที่จะพยายามปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตจากชาวประมงไปเป็นการใช้เรือเพื่อการท่องเที่ยวตามหมู่เกาะทางเหนือของเกาะช้างเช่น เกาะช้างน้อย เป็นต้น ทางออกขณะนี้ของชาวชุมชนที่พยายามดำรงไว้ซึ่งการทำประมงคือ การเปลี่ยนท่าจอดเรือจากอ่าวคลองสนไปจอดที่อ่าวสับประดแทน อย่างไรก็ตามก็ยังมีเรือประมงเล็ก ๆ ที่ยังคงพยายามจอดเรือในบริเวณคลองสนอยู่เช่นเดิม ถึงแม้จะถูกจำกัดเวลาเข้า-ออก ด้วยระดับน้ำทะเลก็ตาม

2.1.7 ขาดการจัดระเบียบสิ่งปลูกสร้าง จากการขยายตัวของการท่องเที่ยว เกาะช้างและหมู่เกาะใกล้เคียง ซึ่งเป็นนโยบายของรัฐบาล ทำให้มีกิจการทางการค้า การบริการทางด้านท่องเที่ยวมากขึ้น มีการก่อสร้างโรงแรม รีสอร์ท บังกะโล ร้านอาหารเกิดขึ้นมากมาย ขาดการควบคุมผู้ประกอบการหรือนายทุนบางกลุ่มสร้างสิ่งก่อสร้างตามอำเภอใจ ในบางครั้งเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย เกาะช้างมีปัญหาในเรื่องนักธุรกิจที่เป็นกลุ่มของผู้มีอิทธิพลทางการเมือง ในหลาย ๆ ครั้งชาวบ้านไม่สามารถทำอะไรได้มาก นอกจากนี้เกิดจากปัญหาขาดแบบแผน การขาดกฎระเบียบ ซึ่งที่ถูกต้องเริ่มต้นมีผังเมืองกำหนดเขตการจัดการ (Zoning)

ทางด้านสภาพแวดล้อมปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก จากสภาพเดิม ที่พักสำหรับนักท่องเที่ยว ที่สร้างแบบง่าย ๆ สร้างด้วยไม้ไผ่ ไม้มะพร้าว เสื่อลำแพน มุงหลังคาด้วยใบจาก เป็นต้น กลายเป็นอาคารที่คงทนถาวร มีโรงแรมทั้งขนาดใหญ่ กลาง และเล็ก รีสอร์ท ร้านค้า สถานบันเทิง ผับขนาดใหญ่ บาร์เบียร์ เกิดขึ้นอย่างมากมายและแทบทุกพื้นที่ที่จะเห็นการก่อสร้างใหม่ ๆ เกิดขึ้นอย่างมากมาย มีการตัดต้นไม้ทั้ง 2 ข้างทาง หลาย ๆ แห่ง และมีการขายหน้าดินโดยการทำลายพื้นที่ที่เป็นเขาหรือเนินสูง ๆ สภาพชุมชนที่เป็นเอกลักษณ์หรือวิถีชีวิตของชาวประมงเดิม

เช่น ที่หมู่บ้านบางเข้าในอดีต เปลี่ยนแปลง ไปอย่างรวดเร็วมาก จนแทบจะหาวิถีชีวิตเดิม ๆ ไม่ได้ และเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงในหลาย ๆ หมู่บ้าน เช่น หมู่บ้านสลักเพชร อ่าวสับปะรด บ้านคลองสน เป็นต้น

2.2 การเปลี่ยนแปลงและผลกระทบต่อชุมชนด้านเศรษฐกิจ จากการสัมภาษณ์ กลุ่มเป้าหมายพบผลการเปลี่ยนแปลงและผลกระทบต่อชุมชนด้านเศรษฐกิจ ดังนี้

2.2.1 ด้านรายได้จากการประกอบอาชีพ พบว่า วิถีชีวิตของชุมชนเปลี่ยนไป วิทยุหนุ่มสาวไปทำงานในภาพท่องเที่ยวมากขึ้น จากการทำประมง ทำสวน เปลี่ยนไปทำงานรับจ้าง มีเงินเดือน ขอมรับว่าชาวบ้านมีรายได้สูงขึ้นกว่าเดิม มีฐานะความเป็นอยู่ดีขึ้น มีการปรับปรุงบ้าน แต่บางครอบครัวเงินที่มาจากการขายที่ดินมากกว่า บางครอบครัวขายที่ดินหมดแล้วก็อพยพ ไปอยู่ บนฝั่งทั้งหมด คิดว่ารายได้และผลประโยชน์หลัก ๆ จะตกกับพวกนายทุนหรือนักธุรกิจเสียมากกว่า โรงแรมหรือรีสอร์ทขนาดใหญ่ จะเป็นของนายทุนหรือนักธุรกิจ ส่วนเกสเฮ้าส์หรือโฮมสเตย์ จะเป็นของคนในพื้นที่เกาะช้างและพื้นที่เชื่อม โยง

2.2.2 การพัฒนาการท่องเที่ยวเกาะช้างฯ เป็นการกระจายรายได้ไม่แท้จริง กลุ่มชาวบ้านที่สามารถปรับตัวให้เข้ากับเปลี่ยนแปลงที่แตกต่างจากวิถีชีวิตเดิมได้ก็ไม่มีปัญหา หรือพวกที่มีที่ดินก็ไม่มีปัญหา เพราะขายที่ดินได้ก็ขนย้ายครอบครัวไปบนฝั่ง เปลี่ยนอาชีพไปเลย แต่มีชาวบ้านบางส่วน โดยเฉพาะรุ่นพ่อ-แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย ที่มีฐานะยากจน ไม่มีที่ดินสำหรับขาย ไม่สามารถปรับตัวเปลี่ยนวิถีชีวิตให้เข้าสู่ภาคการท่องเที่ยวได้ จะพบปัญหาเรื่องรายได้ค่อนข้างมาก การพัฒนาการท่องเที่ยวทำให้สภาพแวดล้อม ความเหมาะสมในการประกอบอาชีพดั้งเดิม คือ ทำประมง ทำสวน เปลี่ยนไป ผลผลิตลดลง ทำให้รายได้ลดลง ยากจนมากขึ้น บางครอบครัว ถึงกับไม่มีเงินส่งเสียลูกเรียนหนังสือได้ ความเป็นอยู่แย่ลงกว่าเดิม

2.2.3 การขาดความรู้และความเข้าใจในด้านการตลาดและการแปรรูปผลผลิตจากการประมงและการเกษตร ทำให้ชาวบ้านมีรายได้ไม่มากพอที่จะรักษาอาชีพเดิมและวิถีชีวิตเดิม ๆ ไว้ นอกจากนี้การทำประมงของเรือประมงขนาดใหญ่ที่มาจากต่างถิ่นเรือประมงขนาดใหญ่ใช้ เครื่องมือที่มักมีผลกระทบต่อชาวประมงชายฝั่งของเกาะช้าง การใช้วนลากถึงหน้าดินจะ ไปทำให้ ลอบปูและลอบหมึกของชาวประมงเกาะช้างและพื้นที่เชื่อม โยงเสียหายและการจับปลาโดยการลาก วนของเรือประมงจากแหล่งอื่น ๆ จะทำให้สัตว์น้ำในน่านน้ำรอบ ๆ เกาะช้างและพื้นที่เชื่อม โยง สูญหายไปมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งสัตว์น้ำที่ยังมีขนาดเล็ก ยังโตไม่เต็มที่ ปราบฎการณ์นี้จะกระทบ ต่อการทำประมงของชาวประมงเกาะช้างและพื้นที่เชื่อม โยงในระยะยาว เมื่อสัตว์น้ำวัยอ่อนไม่เหลือ ให้เติบโตมากนัก ชาวประมงจะมีรายได้ลดลง

2.2.4 การซื้อขายที่ดินเพื่อพัฒนาเป็นโรงแรมหรือรีสอร์ท โดยนายทุนต่างถิ่นกำลังมีมากขึ้น ชาวเกาะช้างและพื้นที่เชื่อมโยง ที่มีที่ดินทำเลสวย ๆ ใกล้เคียงชายหาด มีทัศนียภาพงดงาม สภาพแวดล้อมสะอาดจะถูกทาบทามขอซื้อที่ดิน ชาวชุมชนเกาะช้างและพื้นที่เชื่อมโยงจำนวนหนึ่งที่เป็นชาวประมงและชาวสวน ได้ขายที่ดินของตนไปแล้ว ละทิ้งวิถีชีวิตเดิมที่บางคนเป็นชาวประมง บางคนเคยเป็นชาวสวนขายที่ดินแล้วย้ายไปอยู่บนแผ่นดินตราด ภาพวิถีชีวิต เดิม ๆ ของชาวชุมชนเกาะช้างและพื้นที่เชื่อมโยง ที่อุดมสมบูรณ์พูนสุขหายไป ต่อ ไปคนดั้งเดิมของเกาะช้างและพื้นที่เชื่อมโยง จะลดลง ๆ

2.2.5 ปัญหาด้านเอกสารสิทธิที่ดินทำกิน เนื่องจากการพัฒนาท่องเที่ยวที่เติบโตอย่างรวดเร็วทำให้ที่ดินของเกาะช้างและพื้นที่เชื่อมโยง มีราคาค่อนข้างสูงอย่างรวดเร็ว ชาวบ้านหลายรายและกลุ่มผลประโยชน์หลายกลุ่มเข้ามาใช้ประโยชน์พื้นที่ก่อนหน้าการประกาศให้เกาะช้างและพื้นที่เชื่อมโยง เป็นเขตพื้นที่พิเศษ และก่อนหน้าการประกาศให้เกาะช้างและพื้นที่เชื่อมโยง เป็นอุทยานแห่งชาติ ปัญหานายทุนบางรายทำนาถุ้งในพื้นที่ป่าโกงกาง และการที่นายทุนบางรายปลูกสิ่งก่อสร้างขึ้นในทะเล มีการพยายามยื่นเอกสารแสดงสิทธิทำกินเพื่อจับจองพื้นที่กันเป็นจำนวนมากทั้งในป่า บนเขา หรือตามชายทะเล ทำให้เกิดการขัดแย้งกันเองระหว่างชาวบ้านกับชาวบ้าน ชาวบ้านกับนายทุนและกลุ่มผลประโยชน์

2.2.6 เนื่องจากการพัฒนาการท่องเที่ยวส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทำให้ที่ดินบริเวณเกาะช้างและพื้นที่เชื่อมโยง มีราคาสูงมากจากหลักหมื่นบาทเป็นหลักล้านบาททีเดียว ทำให้นายทุนและผู้ประกอบการต้องการที่จะรุกที่ของรัฐเพื่อเพิ่มจำนวนที่ดินของตน ดังนั้นจึงเกิดปัญหาชาวบ้านและผู้ประกอบการบุกรุกที่ดินของรัฐ เช่น มีการบุกรุกป่าชายเลน พยายามถมดินเข้าป่าชายเลนหรือก่อสร้างสิ่งปลูกสร้างลงในป่าชายเลนเพื่อต้องการขยายเขตที่ดินของตนให้กว้างมากขึ้น หรือแม้กระทั่งการต่อเติมอาคารในทะเลก็มีลักษณะเช่นเดียวกัน ซึ่งจริง ๆ แล้วทำไม่ได้แต่ชาวบ้านและผู้ประกอบการก็พยายามทำเพื่อให้ได้ที่ดินเพิ่มขึ้นมา

2.3 การเปลี่ยนแปลงและผลกระทบต่อชุมชนด้านวิถีชีวิตและสังคม

2.3.1 การเปลี่ยนแปลงและผลกระทบต่อชุมชนด้านวิถีชีวิตชาวประมง การปรับตัวให้เข้ากับกระแสทางสังคมและเศรษฐกิจที่เข้ามาสู่ชาวประมงคือ การให้บริการแก่นักท่องเที่ยวที่ประสงค์จะท่องเที่ยวทางทะเล บริเวณหมู่เกาะทางใต้ของเกาะช้างมีชาวประมงประมาณครึ่งหนึ่งทำแล้ว ที่เหลือมีความคิดที่อาจจะทำแต่ยังไม่ทำได้ แต่การปรับเปลี่ยนเรือประมงเป็นเรือท่องเที่ยวทำได้ไม่มากนัก ยิ่งพบว่าฤดูกาลท่องเที่ยวเป็นฤดูกาลทำประมงไม่ค่อยได้ผลก็จะยังเป็นการส่งเสริมให้การปรับเปลี่ยนเรือประมงเป็นเรือรับนักท่องเที่ยวทำให้สะดวกยิ่งขึ้น ชาวบ้านมีรายได้มากขึ้น โดยได้รับการติดต่อจากโรงแรมหรือรีสอร์ท เพื่อให้นักท่องเที่ยวไปเที่ยวตามหมู่เกาะต่าง ๆ หรือบางแห่งคิด

ป้ายรับจ้าง โดยจอดเรือไว้บริการนักท่องเที่ยวตามท่าเรือเฟอร์รี่ต่าง ๆ ถ้าเทียบรายได้ จะดีกว่าทำประมงมาก จึงทำให้ชาวประมงส่วนใหญ่เปลี่ยนวิถีชีวิตจากที่เคยยึดถือมาเกือบชั่วชีวิต

2.3.1.1 การจัดการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์เป็นแนวทางการจัดการใหม่ที่เข้ามาสู่ชุมชนชาวประมงเกาะช้าง มีชาวประมงบางส่วนได้มีโอกาสศึกษาดูงานและทำความเข้าใจในการจัดการท่องเที่ยวประเภทนี้ โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้การสนับสนุน การจัดการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์เป็นการนำเอาเอกลักษณ์ของวิถีชีวิตชาวประมงมาเป็นจุดสำคัญของการขายการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวอยากรู้และหาประสบการณ์การดำเนินชีวิตประจำวันของชาวประมง โดยเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตประมง ใช้ชีวิตอยู่กับชาวประมง ออกทำประมง ชาวประมงเจ้าของบ้านจะดูแลที่พักแรม อาหารการกิน การออกทำประมง การจัดการกับผลผลิต และอื่น ๆ ตามความเหมาะสม นักท่องเที่ยวจะจ่ายค่าตอบแทนให้แก่ชาวประมงในอัตราที่จะตกลงกัน แต่ในทางปฏิบัติชาวบ้านไม่ได้จัดทำแบบนี้ ชาวบ้านขาดความรู้ความเข้าใจในการประกอบโฮมสเตย์เท่าที่ควร ขาดการนำเสนอรูปแบบวิถีชีวิตที่แท้จริง ลักษณะคล้ายเกสต์เฮาส์มากกว่าการอยู่ร่วมกับชาวบ้าน ในเรื่องของราคาที่พัก อาหารและการนำเที่ยวเมื่อเปรียบเทียบกับที่พัก รีสอร์ท หรือบังกะโลนั้นพบว่ามีความค่อนข้างสูง ขาดการรวมกลุ่มของโฮมสเตย์อย่างชัดเจน ชาวบ้านที่ทำโฮมสเตย์ยังไม่สามารถสื่อสารภาษาต่างประเทศ ซึ่งเป็นอุปสรรคสำหรับการรับนักท่องเที่ยวต่างประเทศ นอกจากนี้ยังขาดการประสานของกลุ่มโฮมสเตย์เท่าที่ควร ตลอดจนไม่มีป้ายบอกทางในหมู่บ้าน ไม่มีสัญลักษณ์แสดงถึงแหล่งประวัติศาสตร์ของบ้าน โรงถ่าน น้ำใช้ไม่เพียงพอเพราะขาดแหล่งสำรองน้ำดิบและระบบน้ำประปาที่มีประสิทธิภาพ ไม่มีระบบบำบัดน้ำเสียเพื่อรองรับน้ำเสียที่จะเกิดขึ้นในอนาคต หน่วยงานในพื้นที่ขาดการจัดเก็บขยะ ถนนในหมู่บ้านค่อนข้างแคบเวลารถสวนกันลำบาก และไม่มีไฟตามท้องถนน ทำให้เวลากลางคืนเดินทางลำบาก ทู่นป้องกันแนวปะการังตามเกาะต่าง ๆ มีจำนวนจำกัด ซึ่งพบว่าเกิดอันตรายกับปะการังเป็นอย่างมากในช่วงเทศกาลท่องเที่ยว และบ้านที่ทำโฮมสเตย์ค่อนข้างเก่าและแคบ นอกจากนี้ยังขาดการสร้างเครือข่ายกับหน่วยงานราชการ เช่น ควรมีการติดต่อประสานงานกับอุทยานแห่งชาติเกาะช้างในการขอรับการฝึกอบรมด้านสิ่งแวดล้อม หรือของบประมาณมาสนับสนุนการทำกิจกรรมของกลุ่มโฮมสเตย์ในด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งหน่วยงานราชการมีความพร้อมในด้านความรู้และงบประมาณ หรือขาดการประสานงานกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว เพื่อให้ส่งเสริมประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวอย่างทั่วถึงทุกบ้านในกลุ่มโฮมสเตย์หรือขาดการประสานงานกับสาธารณสุข เพื่อมาดูแลและปัญหาถูกน้ำขุ่น และ การบำบัดน้ำเสีย เป็นต้น สำหรับเรื่องการรับประทานอาหาร โดยส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวไม่ได้รับประทานร่วมกับเจ้าของบ้าน แต่เป็นลักษณะการสั่งให้ทำอาหารคล้ายการอยู่เกสต์เฮาส์ ผู้ประกอบการยังขาดการนำเสนอกิจกรรมหลาย ๆ ด้าน เช่น การอธิบายวิถีชีวิตของชาวบ้านและภูมิ

ปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่ ขาดความชัดเจนของการทำโฮมสเตย์ ขาดการกระจายนักท่องเที่ยวให้ทั่วถึงทุกบ้าน ขาดการแจ้งให้นักท่องเที่ยวทราบถึงกิจกรรมที่ทำในแต่ละวัน และขาดการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว

การถ่ายเทแรงงานจากชาวประมงสู่ภาคการค้าและการบริการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว คนรุ่นใหม่ในชุมชนชาวประมงเริ่มหันเหวิถีชีวิตจากการทำประมงไปทำงานเกี่ยวกับการท่องเที่ยวและมีแนวโน้มจะเพิ่มจำนวนการถ่ายเทแรงงานเช่นนี้สูงขึ้นตามระดับการขยายตัวทางการท่องเที่ยวของเกาะช้าง หากอนาคตการถ่ายเทแรงงานลักษณะนี้เกิดขึ้นกับคนรุ่นใหม่ของชุมชนประมงอย่างต่อเนื่อง อาจทำให้เอกลักษณ์วิถีชีวิตชาวประมงค่อย ๆ เลือนหายไป

ไม่เพียงแต่การถ่ายเทแรงงานที่เกิดขึ้นกับชาวประมง ขณะนี้ก็มีกระแสที่กระทบโดยตรงกับชุมชนชาวประมงอีกสองประการคือ การเสื่อมสภาพของทรัพยากรธรรมชาติ ระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อมทางทะเล ป่าชายเลนถูกทำลายและเสื่อมสภาพตั้งแต่จังหวัดจันทบุรีลงไปถึงชายฝั่งทะเลจังหวัดตราด และป่าชายเลนบริเวณหมู่เกาะช้าง เมื่อแหล่งอนุบาลและเพาะพันธุ์สัตว์ทะเลวัยอ่อนเสื่อมสภาพย่อมกระทบต่อจำนวนและความอุดมสมบูรณ์ของสัตว์ทะเลที่จะลดน้อยลงตามไปด้วย ประการที่สองคือการทิ้งของเสียลงทะเล เช่นน้ำทิ้งจากอาคารบ้านเรือนของชาวชุมชนรอบ ๆ เกาะ เป็นสาเหตุที่กระทบต่อคุณภาพน้ำทะเลบริเวณอ่าวสลักเพชร อ่างบางบัว คลองสน และชายฝั่งทะเลด้านตะวันตก หากคุณภาพน้ำกระทบต่อความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรทางทะเลก็ย่อมจะกระทบต่อวิถีชีวิตของชาวประมงอย่างแน่นอน เมื่อชาวประมงทำประมงได้ผลผลิตน้อยลงรายรับน้อยลง ขณะที่รายจ่ายอาจคงที่หรือเพิ่มขึ้น ชาวประมงบางส่วนอาจมองหาแนวทางวิถีชีวิตใหม่และขอมละทิ้งวิถีชีวิตเดิม

ความเชื่อ ศาสนา และระบบแบบแผนปฏิบัติ ผู้คนบนเกาะช้างและพื้นที่เชื่อมโยงยังคงมีความเชื่อ และยึดมั่นในประเพณีปฏิบัติตามหลักหรือแนวทางของศาสนาพุทธ ซึ่งในอนาคต ความเชื่อ และการปฏิบัติตามหลักธรรมของศาสนาอาจจะลดน้อยลง เนื่องจากความเจริญของสังคมเมืองเข้ามา และความหลากหลายของวัฒนธรรมตะวันตกที่มีมากับนักท่องเที่ยว อาจเป็นสาเหตุให้ความเชื่อทางศาสนาคลงได้ สำหรับความเชื่อในเรื่องของพิธีเส้นไหว้แม่ย่านางเรือ ของชาวประมงก่อนที่จะออกเรือ ยังมีประเพณีปฏิบัติอยู่แต่มีแนวโน้มลดลง และความเคร่งครัดในอศิตที่ไม่ให้ผู้หญิงขึ้นไปนั่งหรือเหยียบที่หัวเรือจะทำให้แม่ย่านางเรือ โกรธ และจะเป็นอันตรายแก่เจ้าของเรือ ปัจจุบันความเชื่อเช่นในอศิต เริ่มคลง ซึ่งจะเห็นได้จากเรือประมงที่คิดแปลงเป็นเรือรับนักท่องเที่ยว จะเห็นนักท่องเที่ยวที่เป็นผู้หญิงขึ้นไปเหยียบที่หัวเรือ แต่ก็ไม่ได้รับผลอะไรเจ้าของเรือเองก็ไม่โกรธเหมือนเช่นในอศิต

กระแสการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวของเกาะช้างในปัจจุบันนี้ ส่งผลให้เกาะช้างเป็นที่หมายตาของการลงทุนด้านการท่องเที่ยวจากนักลงทุนต่างถิ่น มีการกว้านซื้อที่ดินบนเกาะช้างในทำเลที่มีสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติสวยงามและสะอาดเช่น บริเวณชายฝั่งทะเลชาวประมงบางครอบครัวมีที่ดินติดทะเล แต่ส่วนใหญ่ก็ยังไม่ได้ขายให้นักลงทุน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะศูนย์กลางการท่องเที่ยวมุ่งไปที่ชายฝั่งตะวันตกของเกาะช้างมากกว่าชุมชนดั้งเดิม ผลกระทบจากการซื้อขายที่ดินจึงไม่ค่อยมีบทบาทต่อวิถีชีวิตประมงมากนัก

2.3.2 การเปลี่ยนแปลงผลกระทบต่อชุมชนด้านวิถีชีวิตของชาวสวน ถึงแม้ว่าบนเกาะช้างจะมีภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นที่สูง ภูเขาและพื้นที่ลาดเอียง แต่ก็มีภูมิประเทศที่เป็นที่ราบชายฝั่งกว้างบ้างแคบบ้างรายล้อมตัวเกาะ บนพื้นที่นี้เองที่ชาวเกาะช้างส่วนหนึ่งใช้เป็นพื้นที่เพาะปลูก และด้วยพื้นฐานของดินภูเขาไปเท่ากับปริมาณน้ำฝนมากกว่า 2,000 มิลลิเมตรต่อปีเป็นปัจจัยส่งเสริมต่อการมีวิถีชีวิตชาวสวนของชาวชุมชนเกาะช้าง ขนาดพื้นที่ของแปลงเพาะปลูกส่วนใหญ่จะมีขนาดใหญ่กว่า 15 ไร่ ขนาดแปลงเพาะปลูกของแต่ละครอบครัวมีแนวโน้มจะเล็กลงเรื่อย ๆ อันเป็นผลมาจากการแบ่งมรดกตกทอดจากบรรพบุรุษแต่ละรุ่นที่ดินได้มีการแบ่งเป็นแปลงเล็กลงเพื่อให้เพียงพอแก่สมาชิกใหม่ที่จะได้รับมรดกตกทอด พืชที่ปลูกดั้งเดิมมีพริกไทย แต่ปัจจุบันไม่นิยมปลูก พืชส่วนใหญ่คือ มะพร้าว ยางพารา สวนผลไม้เช่น ทุเรียน เงาะ ลองกอง และมังคุด เป็นต้น วิถีชีวิตประจำวันจะใช้เวลาในการทำสวนประมาณวันละ 8 ชั่วโมง โดยออกเดินทางเข้าสวนเวลาประมาณ 06.00 - 08.00 น. และเดินทางกลับประมาณ 16.00 - 17.00 น. ผลผลิตที่ได้ส่วนใหญ่จำหน่ายไปโดยมิได้แปรรูปหรือดำเนินการให้มีการเพิ่มมูลค่าของผลผลิตเช่น ขยายยางพารา มะพร้าว ทุเรียนและผลไม้อื่น ๆ ให้กับพ่อค้าที่มารับซื้อโดยตรง การทำมะพร้าวอบแห้งหรือการทำทุเรียนกวน ก็เป็นเพียงการแปรรูปส่วนน้อยเท่านั้น อย่างไรก็ตามมีข้อมูลว่าสวนของชาวชุมชนเกาะช้างส่วนใหญ่เป็นสวนเก่า ดันไม้ในสวนมีอายุมากและมีผลผลิตลดน้อยลง มีการปรับปรุงเพื่อนำเอาพันธุ์ไม้รุ่นใหม่ ๆ มาทดแทน เช่นยางพารารุ่นใหม่มาแทนที่ยางพารารุ่นเก่า มะพร้าว หรือพืชชนิดอื่น ๆ

การพัฒนาการท่องเที่ยวของเกาะช้างก่อให้เกิดกระแสที่มากกระทบต่อชาวชุมชนที่มีวิถีชีวิตชาวสวนด้วยเช่นกัน ซึ่งได้แก่

การใช้เอกลักษณ์ของวิถีชีวิตชาวสวนเป็นจุดขายการท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยว ซึ่งเป็นการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร กระแสการท่องเที่ยวประเภทนี้ยังเป็นของใหม่สำหรับชาวสวนของเกาะช้าง แต่กลับได้รับความสนใจค่อนข้างมาก ชาวสวนต้องการทราบรายละเอียดวิธีการดำเนินการที่สามารถนำไปปฏิบัติได้ ตลอดจนการส่งเสริมให้สามารถดำเนินการไปสู่ความสำเร็จ ซึ่งก็คือการดำเนินการให้ชาวสวนมีรายได้จากการเอกลักษณ์ของวิถีชีวิตเป็นจุดดึงดูด

นักท่องเที่ยว การจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรนี้หากสามารถดำเนินการได้ผลดีจะเป็นภูมิด้านทานประการหนึ่งที่จะทำให้วิถีชีวิตชาวสวนของชาวชุมชนเกาะช้างมีความยั่งยืน

การจัดการท่องเที่ยวแบบเรือนแรมก็เป็นอีกกระแสความคิดหนึ่งที่จะเข้ามาสู่ชุมชนชาวสวนและด้วยความหลากหลายของผลผลิตจากการทำสวนจะช่วยส่งเสริมให้การรับนักท่องเที่ยวเข้าสู่ระบบเรือนแรม สามารถทำได้ตลอดปีตามฤดูกาลผลิตของการทำสวนแต่ละชนิด การเพิ่มความรู้ความชัดเจนในการดำเนินการเกี่ยวกับเรือนแรมเป็นความจำเป็นที่ต้องดำเนินการไปพร้อม ๆ กับการพัฒนาการท่องเที่ยวของเกาะช้าง

การถ่ายแรงงานจากภาคการเพาะปลูกไปสู่กิจกรรมทางการค้าและบริการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ขณะนี้มีชุมชนชาวสวนประมาณร้อยละ 20 ที่ไปทำงานในภาคที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวแล้ว และมีแนวโน้มจะไปอีกในสัดส่วนพอ ๆ กัน แต่ก็น่ายินดีที่มีชาวสวนประมาณครึ่งหนึ่งที่ยังยืนยันว่าไม่ไปทำงานในภาคการท่องเที่ยว ผู้ที่ถ่ายเทแรงงานไปมักเป็นคนรุ่นใหม่ที่มีการศึกษาสูงขึ้น และอยู่ในวัยหนุ่มสาว ภาพอนาคตของชุมชนชาวสวนจะพบเห็นแต่คนรุ่นอายุตั้งแต่ 40 ปีขึ้นไป ยังคงเป็นชาวสวน แต่ผู้มีอายุน้อยกว่า 40 ปีลงมาจะเป็นสมาชิกในครอบครัวชาวสวนที่ไปทำงานในภาคการค้าและการบริการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

กระแสการซื้อขายที่ดิน นักลงทุนต่างถิ่นเข้าสู่เกาะช้างเพื่อหาซื้อที่ดินสำหรับการดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว พื้นที่ที่ได้รับความสนใจในระยะเวลาแรก ๆ จะอยู่บริเวณชายฝั่งทะเลด้านตะวันตก ต่อมาได้ขยายไปหาทำเลที่ตั้งดี ๆ มีความสวยงามที่กระจายอยู่ทั่วทั้งเกาะ ชาวสวนประมาณร้อยละ 50 มีโอกาสขายที่ดินของตนเอง คงเหลืออีกร้อยละ 50 ไม่คิดจะขายที่ดินของตนเอง ลักษณะดังกล่าวจึงเป็นประเด็นที่ควรพิจารณาว่า จะทำอย่างไรจึงจะดำรงรักษาชาวชุมชนที่มีวิถีชีวิตชาวสวนไว้ มีวิธีอะไรที่จะสงวนรักษาเอกลักษณ์และภูมิปัญญาจากการทำสวนให้ดำรงอยู่ ควรส่งเสริมรายได้จากทางอื่น ๆ เช่น การจัดการท่องเที่ยวในรูปแบบต่าง ๆ และการเพิ่มมูลค่าของผลผลิตจากการทำสวนได้อย่างไร

2.3.3 ปฏิบัติสัมพันธ์ของคนในชุมชน กระแสเศรษฐกิจและสังคมเชิงพาณิชย์เป็นการไหลมาของสังคมที่มองกิจกรรมที่ดำเนินไปในเชิงการแสวงหาผลกำไร กระแสความคิดและการปฏิบัติเช่นนี้จะตรงกันข้ามกับวิถีชีวิตดั้งเดิมของชาวชุมชนเกาะช้างที่มีกิจกรรมในเชิงเศรษฐกิจพอเพียง การลงทุนเพื่อแสวงหาผลกำไรที่เข้าสู่เกาะช้างในรูปแบบของการค้าและการบริการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเริ่มเข้ามาสู่เกาะช้างเมื่อ 20 ปีที่ผ่านมา เป็นการเริ่มต้นที่ละเล็กทีละน้อยในพื้นที่ชายฝั่งทะเลด้านตะวันตกตั้งแต่หาดทรายขาว หาดคลองพร้าว ต่อไปถึงหาดไก่อแบ้ การขยายตัวของกิจกรรมที่มุ่งผลกำไรในพื้นที่ดังกล่าวมีมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 เป็นต้นมาที่มีการขยายตัวไปสู่ชุมชนดั้งเดิมบางเบ้า ชุมชนสลักเพชร และชุมชนคลองสน

ความโดดเด่นของกระแสสังคมเศรษฐกิจและเชิงพาณิชย์ปรากฏในรูปของกิจกรรมทางธุรกิจที่มุ่งตอบสนองความต้องการให้แก่นักท่องเที่ยวเป็นสำคัญคือ กิจการ โรงแรม รีสอร์ท บังกะโล และที่พักแรมแบบต่าง ๆ ร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก บาร์เบียร์ มินิมาร์ท และกิจการขนส่งผู้โดยสาร

กระแสนิยมที่มีการเลียนแบบกันเกิดขึ้นกับกิจกรรมเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ยังมีนโยบายส่งเสริมให้มีการท่องเที่ยวเกาะช้างและพื้นที่เชื่อมโยงมากขึ้นก็ยิ่งทำให้เกิดความต้องการการลงทุนในธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวมากขึ้นตามไปด้วย การลงทุนใหม่ ๆ จึงหนีไม่พ้นการแสวงหาประโยชน์จากนักท่องเที่ยว มีโรงแรม รีสอร์ท บังกะโล ร้านอาหาร ฯลฯ มากขึ้น จนทำให้พื้นที่ชายฝั่งทะเลด้านตะวันตกเป็นชุมชนใหม่ที่มีความโดดเด่นของการเป็นชุมชนเมืองแห่งการท่องเที่ยว

กระแสทางเศรษฐกิจที่มากับการพัฒนาและการขยายตัวของการท่องเที่ยวเป็นปัจจัยกระตุ้นให้มีการ โน้มน้าววิถีชีวิตชุมชนดั้งเดิมให้มีการแปรเปลี่ยนไปได้ ความเข้มและความคงเส้นคงวาของบุคลิกภาพชาวเกาะช้างดั้งเดิมที่มีความอ่อนโยน โอบอ้อมอารี มีมิตรไมตรี และเป็นมิตรกับคนทั่วไป อาจค่อย ๆ เปลี่ยนแปลงไปเป็นบุคลิกภาพของการระมัดระวังคนแปลกหน้าไปพร้อม ๆ กับความมีมิตรไมตรี วิถีชีวิตการประมงและการทำสวนดั้งเดิมที่ผลิตเพื่อความพอเพียงกับความต้องการของการดำรงชีวิตจะแปรเปลี่ยนเป็นการผลิตเพื่อผลกำไรมากขึ้น การแสวงหารายได้ในรูปแบบอื่น ๆ ที่ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวกำลังจะเกิดมากขึ้นเช่น การปรับเปลี่ยนเรือประมงเป็นเรือท่องเที่ยว การจัดการท่องเที่ยวแบบเรือแรม การจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร การถ่ายเทแรงงานของคนรุ่นใหม่ที่มีการศึกษาสูงขึ้นจากภาคการประมงและการเกษตรไปสู่ภาคการค้าและบริการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวมากขึ้น การขายที่ดินของชาวประมงและการเกษตรไปสู่ภาคการค้าและบริการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวมากขึ้น การขายที่ดินของชาวประมงและชาวสวนบางส่วนให้แก่นักลงทุนที่ทำการทางด้านการท่องเที่ยวเป็นผลให้บางครอบครัวย้ายถิ่นฐานจากเกาะช้างไปสู่ตัวแผ่นดินจังหวัดตราดและจังหวัดอื่น ๆ ในระหว่างปี พ.ศ. 2545 - 2546 กระแสที่ทำให้เกิดการแปรเปลี่ยนไปมุ่งไปสู่ชุมชนดั้งเดิมต่าง ๆ เช่น ชุมชนบางเข้า คลองสน สลักเพชร สลักคอก บ้านด่านเก่า และบ้านด่านใหม่ ความเข้มข้นของการแปรเปลี่ยนปรากฏชัดเจนตามลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ ชุมชนบางเข้า คลองสน บ้านด่านใหม่ บ้านด่านเก่า สลักเพชร และสลักคอก

การพัฒนาของเกาะช้างและพื้นที่เชื่อมโยงเป็นการพัฒนาที่ขาดการเตรียมความพร้อมของชุมชน เป็นการพัฒนาแบบก้าวกระโดด ทำให้ชุมชนปรับตัวกับการพัฒนาไม่ทัน ดังนั้น

ประโยชน์จากการพัฒนาการท่องเที่ยวจะไม่ตกที่ประชาชนและชุมชนชาวบ้านแต่จะ ไปตกกับ กลุ่มผลประโยชน์และตกกับกลุ่มคนเพียงไม่กี่กลุ่มเท่านั้น

เกาะช้างและเกาะบริวารเป็นเกาะที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ แต่ถ้ามองให้ ดึกกลับมีท่าเรือเฟอร์รี่สำหรับขนส่งรถและคนถึง 3 ท่าด้วยกัน ทำให้เกิดปัญหาการจราจรเพราะถนน บนเกาะช้างจะแคบมากในขณะที่เดียวกันเรือก็ส่งคนมาเที่ยวตลอดเวลาซึ่งในช่วงเทศกาลท่องเที่ยวที่ มีวันหยุดยาว ๆ รถจะติดกันเป็นกิโลทีเดียว พอรถมาก คนเยอะ ถนนก็แคบ จะทำให้เกิดอุบัติเหตุ บ่อย อันตรายมากคือนักท่องเที่ยว

นักท่องเที่ยวมักโดนผู้ประกอบการเอารถเอาเปรียบอยู่เสมอ โดยเฉพาะในช่วง เทศกาล ไม่ว่าจะเป็นเรื่องราคาที่พัก เรื่องราคาอาหาร เป็นต้น ตนเอง กลุ่มคนที่มียาขี้เหล็กเข้ามา มาก ๆ เกี่ยวกับการท่องเที่ยวนั้นจะเป็นพวกนายทุนและนักธุรกิจเสียส่วนใหญ่

การพัฒนาแบบก้าวกระโดดทำให้วิถีชีวิตชุมชนของชาวเกาะช้างเปลี่ยนแปลงไป เมื่อก่อนชาวบ้านเคยมีน้ำใจ โอบอ้อมอารี ช่วยเหลือซึ่งกันและกันแต่เดี๋ยวนี้กลับเริ่มมองผลประโยชน์ เป็นหลัก ต่างคนต่างแค่นี้ก็ประโยชน์ของคนเป็นที่ตั้ง และจากชีวิตชาวประมง ชาวสวน ก็ไปเป็น ลูกจ้าง บ้างก็ไปทำบ้านพักที่เป็นเอกลักษณ์ของวิถีชีวิตชาวบ้าน ซึ่งทำกันไปตามแบบตามความเข้าใจของ คนบางคนก็ยังไม่รู้เรื่องบ้านพักที่เป็นเอกลักษณ์ของวิถีชีวิตชาวบ้านดีนัก เพราะฉะนั้นพอทำออก มาแล้วก็ไม่ประสบความสำเร็จ หรือบางคนมีเรือประมงก็คัดแปลงเปลี่ยนเรือประมงเป็นเรือท่องเที่ยว

จากการที่รัฐบาลมีนโยบายในการพัฒนาพื้นที่เกาะช้างให้เป็นพื้นที่พิเศษเพื่อการ ท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนแห่งแรกของประเทศไทย โดยทุ่มงบประมาณจำนวนมากว่าพันล้านบาท ใน การพัฒนาเกาะช้างเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวระดับชาติ มีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานอย่างเร่งด่วน ซึ่งมองด้านแนวคิด นับว่าเป็นแนวคิดที่ดี เพราะเป็นการนำรายได้เข้าสู่ประเทศ และเป็นการกระจาย รายได้ให้กับประชาชนในท้องถิ่น โดยแนวคิดเป็นการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เป็นการ พัฒนาเพื่อสร้างความสมดุล ระหว่างเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกิดความยั่งยืนของ พื้นที่ที่ต้องการพัฒนา แต่ในทางปฏิบัติ ไม่สามารถดำเนินการตามแนวคิดได้ ทั้งนี้ด้วยความเร่งรีบ ในการดำเนินการ ไม่ค่อยเป็นค่อยไป ทำให้ขาดการเตรียมความพร้อมในประเด็นต่าง ๆ โดยเฉพาะ เป็นการพัฒนาที่ขาดการมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งเมื่อวิเคราะห์องค์ประกอบทุก ๆ ด้าน ได้แก่ องค์ประกอบด้านพื้นที่ องค์ประกอบ ด้านกิจกรรมและกระบวนการ องค์ประกอบด้านการจัดการ และองค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วม เพื่อดูถึงประโยชน์ที่จะได้รับนั้นคุ้มหรือไม่ พบว่าไม่คุ้มค่า เพราะเป็นการพัฒนาโดยขาดผังเมืองและกฎหมายบังคับตั้งแต่ต้น ส่งผลกระทบด้านลบทาง กายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม ของชุมชนอย่างมาก ปัจจุบันมีนักลงทุนจำนวนมากที่มาขี้

ทรัพยากรธรรมชาติ ไม่มีการจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยว เกาะช้างมีการพัฒนาเร็วเกินไป โดยเฉพาะพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน ในขณะที่ชาวบ้านยังปรับตัวไม่ทัน กฎหมายยังขาดความเหมาะสม มีการทำงานคาบเกี่ยวกันระหว่างหน่วยงานราชการ ข้าราชการไม่นำงบประมาณมาใช้ในเรื่องสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสม มีเรื่องผลประโยชน์และอิทธิพลมากมาย และประการสำคัญเป็นการพัฒนาที่กระทบกับวิถีชีวิต ความสูญเสียด้านเอกลักษณ์และภูมิปัญญาของชุมชน

ตอนที่ 3 ศึกษาบทบาทของอพท.กับภารกิจที่กำหนดไว้ในมาตรา 20 และมาตรา 21 แห่งพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งอพท.

การศึกษบทบาทของอพท. กับภารกิจที่กำหนดไว้ในมาตรา 20 และมาตรา 21 แห่งพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งอพท. การกำหนดนโยบายและแผนยุทธศาสตร์การบริหารพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน พบว่าองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้ประมวลผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่พิเศษหมู่เกาะช้างและพื้นที่เชื่อมโยงที่ผ่านมาของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้จัดทำก่อนหน้าที่จะมีการกำหนดนโยบายและแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่พิเศษหมู่เกาะช้างและพื้นที่เชื่อมโยงเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยองค์ประกอบสถานการณ์ และองค์ประกอบการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์พื้นที่หมู่เกาะช้าง ได้มีการเปลี่ยนแปลงไป และให้มีการทบทวนและประมวลข้อมูลเพิ่มเติมจากผลการศึกษาเดิม โดยการว่าจ้างที่ปรึกษาดำเนินการเพื่อกำหนดรูปแบบ แนวทาง และแผนงาน โครงการพัฒนาพื้นที่พิเศษหมู่เกาะช้างและพื้นที่เชื่อมโยง ให้สอดคล้องนโยบายและแผนยุทธศาสตร์การบริหารพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ซึ่งได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 25 พฤศจิกายน 2547 บูรณาการนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวของรัฐบาล นโยบายและแผนยุทธศาสตร์การบริหารและแนวความคิดการพัฒนาพื้นที่พิเศษของอพท. เพื่อกำหนดแผนแม่บท และแผนปฏิบัติการพัฒนาพื้นที่พิเศษหมู่เกาะช้างและพื้นที่เชื่อมโยงเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ผลการทบทวนแผนแม่บทและโครงการพื้นที่เกาะช้างและพื้นที่ใกล้เคียง ของหน่วยงานต่าง ๆ ที่ผ่านมา

1. แผนแม่บทเพื่อพัฒนาและจัดการเชิงพื้นที่เกาะช้างและพื้นที่ใกล้เคียงของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (ปี พ.ศ.2545) แผนแม่บทฉบับนี้มีจุดมุ่งหมายให้เป็นแผนเพื่อการวางแนวทางควบคุมควบคุมการพัฒนาของภาคเอกชนและเป็นแผนชี้นำการพัฒนาทางกายภาพของทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อให้เกาะช้างและหมู่เกาะใกล้เคียงมีแนวทางร่วมกับเป้าหมายร่วมกัน ให้มีระบบบริหารจัดการ การพัฒนาเพื่อการขยายตัว ขยายพื้นที่รองรับการเพิ่มของประชากรทั้งผู้อยู่อาศัย และนักท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสม มีแนวทางที่จะให้เป็นที่ยอมรับ นำอยู่

นำเที่ยวได้อย่างยั่งยืน ซึ่งก่อนการวางแผนได้มีการออกสำรวจโดยผู้เชี่ยวชาญคณะต่าง ๆ รวมทั้งรับฟังความคิดเห็นของประชาชนพอสมควร

จุดอ่อนของ แผนแม่บทเพื่อพัฒนาและจัดการเชิงพื้นที่เกาะช้างและพื้นที่ใกล้เคียงของ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (ปี พ.ศ.2545) ฉบับนี้ก็คือขาดการสำรวจสภาพพื้นที่ การทำแผนที่ระดับภูมิประเทศชัดเจน และการสำรวจสภาพกรรมสิทธิ์ที่ดินที่แท้จริงและจุดประสงค์ของการจัดทำก็เป็นขั้นการทำขั้นแผนแม่บท (Master Plan) ยังไม่ใช่ผังเฉพาะและแผนปฏิบัติการ (Action Plan)

2. แผนแม่บทการพัฒนาเกาะช้างของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ปี พ.ศ.2537)

จัดทำโดยสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย โดยการมอบหมายของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยปี พ.ศ.2537 ผู้ศึกษามีความเห็นว่าการศึกษาดังกล่าวจนถึงปัจจุบันล่วงเลยมากกว่า 10 ปีแล้ว ซึ่งฐานข้อมูลที่ใช้ในไม่เป็นปัจจุบัน ตลอดจนตลาดการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยและของโลกได้เปลี่ยนไปมาก ทั้งในแง่ฐานของมูล ประมาณการนักท่องเที่ยวนัก

3. รายงานการศึกษา โครงการรักษาเอกลักษณ์สถาปัตยกรรมท้องถิ่นและสิ่งแวดล้อมเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวของมหาวิทยาลัยศิลปากร (ปี พ.ศ.2543) เป็นโครงการที่เน้นการจูงประกายให้กับชุมชนท้องถิ่นได้เข้าใจถึงศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวของตนเอง เพื่อเตรียมรับกับสถานการณ์การท่องเที่ยวที่จะเข้ามา โดยปรับให้เข้ากับแนวทางการท่องเที่ยวใหม่ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2543 ซึ่งจะมี ความทันสมัยมากขึ้น โดยเน้นที่แนวทางการปรับปรุงสภาพแวดล้อมชุมชนและอนุรักษ์สถาปัตยกรรมท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว รวมถึงแผนการจูงประกายให้ความรู้ท้องถิ่นในเรื่องดังกล่าวข้างต้นรวมทั้งเตรียมแผนงานโครงการปรับปรุงทางกายภาพของชุมชนต่าง ๆ ทั้งในตัวเมืองชายฝั่ง และตามหมู่เกาะต่าง ๆ เพื่อให้องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น สามารถนำไปใช้เป็นต้นแบบโครงการและของงบประมาณจากรัฐได้เอง จากการสำรวจล่าสุด ได้มีการนำโครงการต้นแบบหลายโครงการ เช่น โครงการป้ายบอกเส้นทางท่องเที่ยวบริเวณชายฝั่งและเกาะช้าง หรือโครงการอุทยานวิ เกาะช้างของกองทัพเรือ ไปใช้ปฏิบัติจริงในพื้นที่ สามารถนำเอาแผนงานโครงการปรับปรุงกายภาพและรายละเอียดพร้อมงบประมาณ และแนวทางการออกแบบ (Design Guideline) มาปรับใช้บรรจุในแผนแม่บทของ อพท. ได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ ในโครงการยังได้รับการตอบรับจากประชาชนในท้องถิ่น โดยเฉพาะบนเกาะในด้านการรับฟังความคิดเห็น และมีโครงการต่าง ๆ ในด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนที่สามารถนำมาใช้ในแผนแม่บทของอพท. ได้อีกส่วนหนึ่ง

4. แผนผังแม่บทเพื่อพัฒนาและออกแบบก่อสร้างโครงการ หมู่เกาะช้างและพื้นที่เชื่อมโยงของกรมโยธาธิการและผังเมือง (ปี พ.ศ. 2546-2547)

4.1 รายงานพื้นที่หมู่เกาะช้าง ของบริษัท ยูดี จำกัด ในปี พ.ศ.2546 แผนแม่บทดังกล่าว ในภาพรวมเน้นการจัดทำแผนผังรายละเอียดการใช้ประโยชน์ที่ดินและการอนุรักษ์ รวมถึงแผนการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การคมนาคมขนส่ง เพื่อเชื่อมโยงพื้นที่เป้าหมาย 4 ประเภท คือ

1. พื้นที่อุทยานแห่งชาติป่าไม้ ป่าชายเลน และน้ำตก
2. พื้นที่ชุมชน
3. พื้นที่ท่องเที่ยวชายหาด และ
4. พื้นที่แหล่งท่องเที่ยวทางทะเล โดยมีรายละเอียดโครงการย่อยในพื้นที่ต่าง ๆ รวมถึงแผนการลงทุนโครงการก่อสร้าง กรอบเวลา และงบประมาณ ซึ่งบางส่วนสามารถนำมาทบทวนบรรจุในแผนแม่บทและแผนปฏิบัติการพัฒนาพื้นที่พิเศษหมู่เกาะช้าง ของอพท. ได้ บางส่วนจะต้องปรับตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนไป และปรับปรุงตามแนวคิดหลักของอพท.

4.2 รายงานพื้นที่ชายฝั่งทะเลจังหวัดตราดของบริษัท เอส เจ ทรี ดี จำกัด (SJA + 3D) ในปี พ.ศ. 2546 นอกจากเรื่องทำเทียบเรือเฟอร์รี่ยังไม่สามารถสรุปแนวทางที่ชัดเจนได้จากทางอพท.และผู้ประกอบการ โครงการอื่น ๆ ที่นำเสนอมีความสอดคล้องกับแนวทาง การพัฒนาสามารถนำมาบรรจุลงในแผนการพัฒนาพื้นที่ได้

4.3 รายงานพื้นที่ในเขตผังเมืองรวมเมืองตราดของบริษัท ทีม จำกัด (TEAM) ในปี พ.ศ.2547 พื้นที่ในการพัฒนาส่วนใหญ่อยู่นอกขอบเขตความดูแลของอพท. แต่สามารถนำโครงการพัฒนามานำเสนอในระดับภาพรวมของการพัฒนาพื้นที่ เพื่อสร้างความเชื่อมโยงของการพัฒนาระหว่างตัวเมืองกับพื้นที่ศึกษาได้

เนื่องจากแผนแม่บทและโครงการข้างต้น จัดทำขึ้นก่อนที่จะมีการกำหนดนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ของ อพท. บางส่วนเป็นข้อมูลที่ไม่เป็นปัจจุบัน บางส่วนเป็นแผนงานในลักษณะภาพรวมการพัฒนาพื้นที่หมู่เกาะช้าง (Strategic Framework) บางส่วนเป็นแผนงานโครงการที่นำไปขยายผลและปฏิบัติได้ ซึ่งจำเป็นต้องปรับปรุง และบูรณาการ ให้สอดคล้องกับนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ของ อพท. โดยแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะแผนงานโครงการ คือ

1. โครงการ ตามข้อเสนอเดิม เป็นโครงการที่มีอยู่เดิมในรายงานแผนแม่บทพื้นที่หมู่เกาะช้างฯของหน่วยต่าง ๆ ที่ผ่านมาซึ่งมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาพื้นที่พิเศษหมู่เกาะช้างและพื้นที่เชื่อมโยงเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของอพท. สามารถนำมาบรรจุในแผนแม่บทได้ทันที

2. โครงการ ปรับจากข้อเสนอเดิม เป็นโครงการที่มีอยู่เดิมในรายงานแผนแม่บทพื้นที่หมู่เกาะช้างฯของหน่วยต่าง ๆ ที่ผ่านมา แต่ยังคงขาดความเหมาะสมและสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาพื้นที่พิเศษหมู่เกาะช้างและพื้นที่เชื่อมโยงเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของอพท. ซึ่งต้องมีการปรับปรุง เพิ่มเติม และบูรณาการใหม่ เพื่อนำมาบรรจุในแผนแม่บทฯ

3. โครงการ ข้อเสนอใหม่ เป็นโครงการใหม่ที่ไม่อยู่ในรายงานแผนแม่บทพื้นที่หมู่เกาะต่างๆของหน่วยต่าง ๆ ที่ผ่านมา แต่เป็นโครงการที่มีความสำคัญ เหมาะสมและสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาพื้นที่พิเศษหมู่เกาะช้างและพื้นที่เชื่อมโยงเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของอพท.

เป้าหมายหลักของแผนแม่บท

พัฒนาเชิงอนุรักษ์ให้ พื้นที่หมู่เกาะต่างๆสามารถก้าวสู่แหล่งท่องเที่ยวระดับสากล สามารถเสริมสร้างเศรษฐกิจพื้นฐานและการท่องเที่ยวภาคตะวันออกและภูมิภาค ได้อย่างต่อเนื่อง เป็นการพัฒนาเสริมสร้างสังคมท้องถิ่นให้มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น มีการบริหารที่ดี เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

วิสัยทัศน์การพัฒนาพื้นที่

วิสัยทัศน์ที่ 1: ผสมความหลากหลายทางธรรมชาติและวัฒนธรรม

วิสัยทัศน์ที่ 2: พัฒนาเอกลักษณ์และมาตรฐานการบริการท่องเที่ยวท้องถิ่นเชื่อมต่อกับสากล

วิสัยทัศน์ที่ 3: บริหารจัดการเชิงอนุรักษ์สู่การท่องเที่ยวระดับสากล

สมณานาม (Key Word) หมู่เกาะช้าง: อัญมณีแห่งอ่าวไทย (Chang Island: Jewels of The Gulf of Thailand)

1. เกาะช้าง: เขียวส่อง (Vermarine)

2. เกาะหมาก: ฟ้าน้ำทะเล (Aquamarine)

3. เกาะกูด: มรกต (Emerald)

4. ชายฝั่ง: ทับทิม (Ruby)

รูปแบบการพัฒนาพื้นที่

1. กลุ่มเกาะช้างสมณานาม: เขียวส่อง (Vermarine) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่หลากหลายและชุมชนนิเวศ (Eco-village)

2. กลุ่มเกาะหมาก สมณานาม: ฟ้าน้ำทะเล (Aquamarine) การท่องเที่ยวทางทะเล ดำน้ำ ชมปะการัง และกีฬาทางน้ำ

3. กลุ่มเกาะกูด สมณานาม: มรกต (Emerald) การท่องเที่ยวประเภทเขตกิจกรรมพิเศษ (Exclusive Zone)

4. พื้นที่เชื่อมโยงฝั่งเมืองตราด สมณานาม: ทับทิม (Ruby) การท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมเชิงอนุรักษ์การเกษตรและวิถีชีวิตท้องถิ่น

กรอบยุทธศาสตร์

ยุทธศาสตร์ที่ 1: การบริหารจัดการพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยว

ยุทธศาสตร์ที่ 2: การพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์และการบริการด้าน การท่องเที่ยว

**ยุทธศาสตร์ที่ 3: การระดมการมีส่วนร่วมของภาคีการพัฒนา
แนวทางและมาตรการเพื่อนำไปปฏิบัติ**

**1. มาตรการเร่งด่วนที่ อพท. และ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นำไปปฏิบัติได้ทันทีมาตรการ
ด้านควบคุม**

- 1.1 พ.ร.บ. ควบคุมอาคาร 2522
- 1.2 พ.ร.บ. รักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง 2535
- 1.3 พ.ร.บ. การสาธารณสุข 2535
- 1.4 พ.ร.บ. การเดินเรือในน่านน้ำไทย 2456 มาตรา 117
- 1.5 พ.ร.บ. อุทยานแห่งชาติ 2504

2. มาตรการด้านส่งเสริมความสมัครใจ

- 2.1 การสร้างมาตรฐาน ด้านการบริการ การดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม
- 2.2 การส่งเสริมให้กิจการเข้าสู่มาตรฐาน
- 2.3 ให้โอกาสใช้เงินกู้ดอกเบี้ยต่ำ หรือเงินสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงปรับปรุง

เครื่องมืออุปกรณ์ ในการบริการการท่องเที่ยว

3. มาตรการด้านการส่งเสริมท้องถิ่น
4. มาตรการด้านการส่งเสริมการกระจายตัวของนักท่องเที่ยว
5. มาตรการด้านการเพิ่มวันพักนักท่องเที่ยว
6. มาตรการด้านการส่งเสริมการตลาดการท่องเที่ยว

เมื่อวันที่ 26 กันยายน 2548 ณ ศาลาประชาคมจังหวัดตราด อพท. โดย นายธัญญา หาญพล รองผอ.รักษาการ ผอ.อพท., นายนัทธีรัฐรัตน์ ผอ.ก. สพท.1 และดร.เริงศักดิ์ สุทกวาทีน ผู้อำนวยการสำนักนโยบายและแผนอพท. ได้จัดการประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อสรุปรายงานผลการประมวลวิเคราะห์ข้อมูล โครงการสำรวจ ซึ่งมีผู้เข้าร่วมประชุมกว่า 200 ราย ในการประชุมครั้งนี้ได้เชิญ นายบุญช่วย เกิดสุคนธ์ ผู้ว่าราชการจังหวัดตราด มาเป็นประธานในการประชุม ส่วนการนำเสนอผลงานการสำรวจศึกษานักท่องเที่ยวและการสรุปรายงานผลการประมวลวิเคราะห์ข้อมูลประกอบการนำเสนอในการประชุม เชิงปฏิบัติการของโครงการ และได้เปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมประชุมแสดงความคิดเห็นตอบแบบสอบถาม เพื่อนำมารวบรวมปรับปรุงให้เกิดประโยชน์ต่อไป โครงการนี้มีการวิจัยเชิงสำรวจเป็นระยะเวลา 1 ปี สามารถจำแนกวัตถุประสงค์เฉพาะมาได้ 6 ข้อ

1. เพื่อทราบถึงคุณลักษณะส่วนตัว (Demograpline Information) ของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเกาะช้างจำแนกตามช่วงเวลาของปี
2. พฤติกรรมที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวอาทิ ระยะเวลาพำนักและค่าใช้จ่าย

3. ความคาดหวัง ความพึงพอใจ (ไม่พอใจ) และสิ่งประทับใจของนักท่องเที่ยว
4. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่าง ๆ ในวันที่จะมีส่วนสร้างและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว
เกาะช้างให้มีความสมบูรณ์และมีคุณภาพยิ่ง ๆ ขึ้น
5. เพื่อให้ทราบถึงจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเกาะช้าง และพื้นที่เชื่อมโยงในรอบ
1 ปี ตลอดจนสามารถแสดงถึงการเปลี่ยนแปลงตามฤดูกาล
6. เพื่อให้ทราบถึงพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวกลุ่มที่เดินทางมาเกาะช้างในช่วงวันหยุด
ของเทศกาล วันสงกรานต์ ปี พ.ศ. 2547 ขอบเขตของโครงการ ผู้ให้สัมภาษณ์จะต้องมีคุณสมบัติ
เป็นนักท่องเที่ยวตามเกณฑ์ (Convention of Definition) อายุต้องไม่ต่ำกว่า 18 ปี พำนักอยู่ในพื้นที่
ไม่เกิน 90 วัน และไม่มีวัตถุประสงค์เดินทางมาเพื่อหารายได้ระยะเวลาในเดือน กรกฎาคม 2547 ถึง
มิถุนายน 2548

วิธีการดำเนินงาน ต้องแยกเป็น 2 ส่วน ส่วนแรกเป็นการสำรวจ “ข้อมูลปฐมภูมิ”
ภาคสนามด้วยกระบวนการ (Sampling Survey) ส่วนที่สองเป็นการรวบรวม “ข้อมูลทุติยภูมิ” จาก
แหล่งต่าง ๆ อาทิ เรือโดยสาร สถานที่พักและบริษัทนำเที่ยว ดร.เริงศักดิ์ สุททวาทีน ผู้อำนวยการ
สำนักนโยบายและแผน อพท. ได้กล่าวถึงโครงการสำรวจและศึกษาวิจัยนักท่องเที่ยวโดยว่าจ้างให้
บริษัท อาร์ ซี ไอ จำกัด เป็นผู้ดำเนินการ เป็นเวลา 15 เดือน ตั้งแต่เดือนกรกฎาคม 2547 ถึง กันยายน
2548 โดยใช้แบบสอบถามจำนวน 10,148 ตัวอย่าง แบ่งเป็นชาวไทย 7,151 ตัวอย่าง และชาวต่าง
ชาติ 2,997 ตัวอย่าง ในช่วงต่าง ๆ ในรอบปี ได้แก่ วันหยุดปกติ วันหยุดสุดสัปดาห์ วันนักขัตฤกษ์
วันหยุดเทศกาลต่าง ๆ ตลอดจนการสัมภาษณ์ตามแบบสอบถาม เพื่อทราบความคิดเห็นของ
ผู้ประกอบการอีก 245 ตัวอย่าง เพื่อเสริมข้อมูลเกี่ยวกับนักท่องเที่ยวในมุมมองของ

ผู้ประกอบการอีกด้วยผลการสำรวจและศึกษาวิจัย โครงการนี้ทำให้ทราบรสนิยม
ความต้องการทัศนคติข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะของนักท่องเที่ยว ทั้งที่เป็นชาวไทยและ
ชาวต่างประเทศ อันเป็นประโยชน์ที่จะนำมาพิจารณาปรับปรุง และพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ ซึ่ง
การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ผ่านมายังขาดข้อมูลเกี่ยวกับนักท่องเที่ยวที่จะนำมาประกอบการพิจารณา
ส่วนใหญ่มักจะเป็น ไปตามความคิดเห็นของผู้ประกอบการหรือผู้จัดการการสัมภาษณ์นักท่องเที่ยว
ใช้บุคลากร 2 ส่วน คือ 1. บุคลากรที่คัดสรรจากนักเรียนพื้นที่ของจังหวัดตราด (โรงเรียนสตรี
ประเสริฐศิลป์และ โรงเรียนตราษตระการคุณ) 2. ผู้สัมภาษณ์จากศูนย์วิจัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
และสถาบันราชภัฏรำไพพรรณี และควบคุมกำกับโดยบุคลากรอีกส่วนคือ ครู หรือนักสัมภาษณ์
อาชีพ ในอัตรา 1 คน ค่อนักสัมภาษณ์ 4 - 5 คน การตรวจสอบและปรับปรุงคุณภาพข้อมูลใน
แบบสอบถามจะได้รับการดูแลขั้นหนึ่งในภาคสนามแล้วจึงส่งต่อเพื่อดำเนินการจัดการข้อมูลตาม
ระบบที่เป็นมาตรฐานต่อไปกิจกรรมและระยะเวลาในการดำเนินงาน ใช้เวลา 12 เดือน รวมถึง

ประมวลวิเคราะห์ข้อมูล และการจัดทำรายงานฉบับสมบูรณ์ อีกราว 4 เดือน รวม 16 เดือน

นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวเกาะช้างและพื้นที่เชื่อมโยงในปี พ.ศ. 2547 - 2548 ประมาณ 350,000 คน ชาวไทย 250,000 คน ชาวต่างประเทศ 100,000 คน อายุเฉลี่ย 26 - 40 มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 51.4 รองลงมาคือ อายุ 18 - 25 ปี คิดเป็นร้อยละ 28.5 รองลงมาอายุเฉลี่ย 41-55 ปี คิดเป็นร้อยละ 17.4 การศึกษาจบปริญญาตรีหรือเทียบเท่าคิดเป็นร้อยละ 53.4 รองลงมาคือ มัธยมและปวช.คิดเป็นร้อยละ 18.9 แต่ชาวต่างชาติอันดับสอง คือปวช./ ปวส. จบปริญญาหรือเทียบเท่า คิดเป็นร้อยละ 17.4

กลุ่มประเทศที่เดินทางมาเที่ยวเกาะช้างมากที่สุด คือ ทวีปยุโรป คิดเป็นร้อยละ 75.3 รองลงมาคือ อเมริกาเหนือคิดเป็นร้อยละ 10.9 ประเทศในแถบเอเชียมีเพียงคิดเป็นร้อยละ 4.9 เท่านั้นเองกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวชาวไทยให้ความสนใจมากที่สุด คือ เล่นน้ำคิดเป็นร้อยละ 30.8 เดินเล่น คิดเป็นร้อยละ 26.56 ดำน้ำดูปะการังคิดเป็นร้อยละ 14.13 อ่านหนังสือคิดเป็นร้อยละ 8.8 กิจกรรมที่นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติให้ความสนใจมากที่สุด คือ เล่นน้ำคิดเป็นร้อยละ 26.85 อาบแดด คิดเป็นร้อยละ 23.43, อ่านหนังสือคิดเป็นร้อยละ 17.43 ดำน้ำดูปะการังคิดเป็นร้อยละ 10.55 เดินเล่นคิดเป็นร้อยละ 8.83 เดินป่าคิดเป็นร้อยละ 7.67 แหล่งท่องเที่ยวที่ประทับใจนักท่องเที่ยวชาวไทย คือ หาดทรายขาว คิดเป็นร้อยละ 28.5 หาดคลองพร้าวคิดเป็นร้อยละ 16.48 น้ำตกคลองพลูคิดเป็นร้อยละ 14.58 แหล่งท่องเที่ยวที่ประทับใจนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ คือ หาดทรายขาวคิดเป็นร้อยละ 24.03 หมู่บ้านบางบัวคิดเป็นร้อยละ 15.16 น้ำตกคลองพลูคิดเป็นร้อยละ 13.62 หาดไก่แบ้คิดเป็นร้อยละ 12.24 หาดคลองพร้าวคิดเป็นร้อยละ 12.12 สิ่งจูงใจที่ให้กลับมาเที่ยวอีกครั้งสำหรับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติเช่นเดียวกับคนไทยคือ หาดทราย และน้ำทะเลคิดเป็นร้อยละ 37.80 ธรรมชาติป่าเขา และน้ำตกคิดเป็นร้อยละ 17.0 ทัศนียภาพของคนในท้องถิ่นคิดเป็นร้อยละ 12.82 อากาศบริสุทธิ์สดชื่นคิดเป็นร้อยละ 19.39 ส่วนมาแล้วอยากจะทำอีกอยู่ในราวคิดเป็นร้อยละ 79.8- 87.3 ทั้งชาวต่างชาติและชาวไทย และยังคิดจะแนะนำให้อันอื่นมาเที่ยวอีกคิดเป็นร้อยละ 91.5 สิ่งที่ต้องปรับปรุง ทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศมีความเห็นเหมือนกันเพียงเปอร์เซ็นต์ต่างกัน คนไทยเห็นว่าควรปรับปรุงอันดับหนึ่ง คือ ถนนรอบเกาะคิดเป็นร้อยละ 18.4 ความสะอาดคิดเป็นร้อยละ 14.3 ร้านอาหารคิดเป็นร้อยละ 12.17 ส่วนชาวต่างชาติ ต้องการให้ปรับปรุงอันดับหนึ่ง คือ เรื่องความสะอาด ถึงคิดเป็นร้อยละ 21.3 รองลงมาคือ ถนนรอบเกาะคิดเป็นร้อยละ 18.38 เท่ากับคนไทย อันดับสามร้านอาหารคิดเป็นร้อยละ 11.8 (ไม่มีข้อมูลเจาะลึกว่าให้ปรับปรุงด้านใด รสชาติ ความสะอาด ราคาบริการหรือโดยรวม ๆ) สิ่งที่ต้องการให้อนุรักษ์มากที่สุดทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ คือ หาดทรายที่สวยงาม แหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และเน้นให้หน่วยงานที่ดูแลให้ความสำคัญต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมากที่สุดรวมตลอดจนให้ความรู้เกี่ยวกับการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแก่นักท่องเที่ยว ประชาชนและผู้ประกอบการ

รูปแบบการพัฒนาพื้นที่

1. กลุ่มเกาะช้างสมญานาม: เขียวส่อง การท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่หลากหลายและชุมชนนิเวศ
2. กลุ่มเกาะหมาก สมญานาม: ฟ้าน้ำทะเลการท่องเที่ยวทางทะเล ดำน้ำ ชมปะการัง และกีฬาทางน้ำ
3. กลุ่มเกาะกูด สมญานาม: มรกต การท่องเที่ยวประเภทเขตกิจกรรมพิเศษ
4. พื้นที่เชื่อม โยงฝั่งเมืองตราด สมญานาม: ทับทิม การท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมเชิงอนุรักษ์การเกษตรและวิถีชีวิตท้องถิ่น

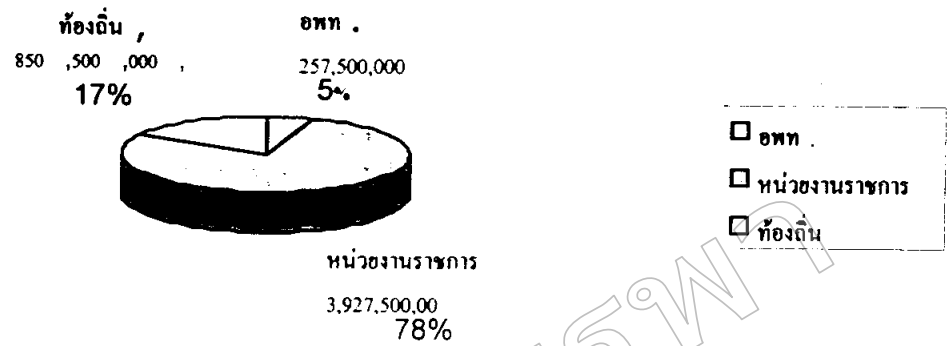
ภาพที่ 4 แสดงการแบ่งเขตรูปแบบการพัฒนาพื้นที่

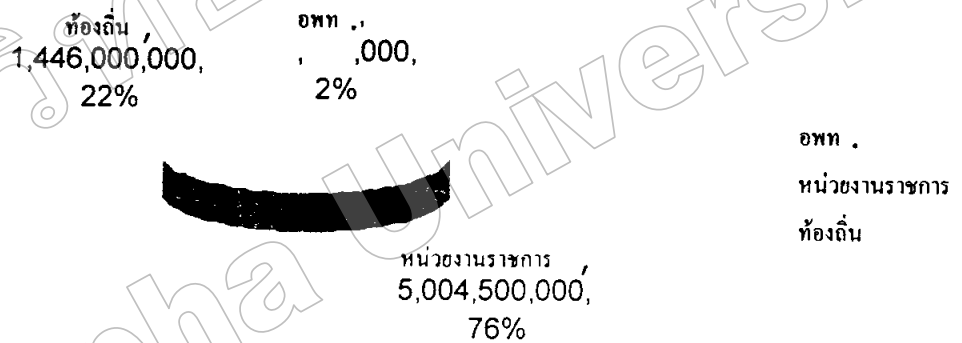
ภาพที่ 5 แสดงทิศทางการนำแผนแม่บทไปสู่การปฏิบัติ

การจำแนกรูปแบบโครงการลงทุน

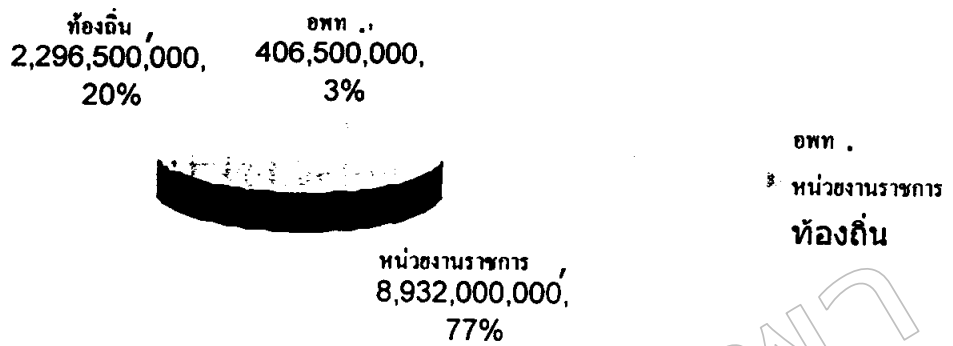
1. โครงการลงทุนโดย อพท.		
1.1 โครงการระยะเร่งด่วน งบประมาณ	257,500,000	บาท
1.2 โครงการระยะปานกลาง งบประมาณ	149,000,000	บาท
2. โครงการลงทุนโดยหน่วยงานราชการส่วนกลาง		
2.1 โครงการระยะเร่งด่วน งบประมาณ	3,927,500,000	บาท
2.2 โครงการระยะปานกลาง งบประมาณ	5,004,500,000	บาท
3. โครงการลงทุนโดยหน่วยงานราชการท้องถิ่น		
3.1 โครงการระยะเร่งด่วน งบประมาณ	850,500,000	บาท
3.2 โครงการระยะปานกลาง งบประมาณ	1,446,000,000	บาท

ภาพที่ 6 แผนภูมิวงกลมแสดงการจำแนกรูปแบบโครงการลงทุน ตามหน่วยงานโครงการระยะ
เร่งด่วน ปี พ.ศ. 2549 -2550

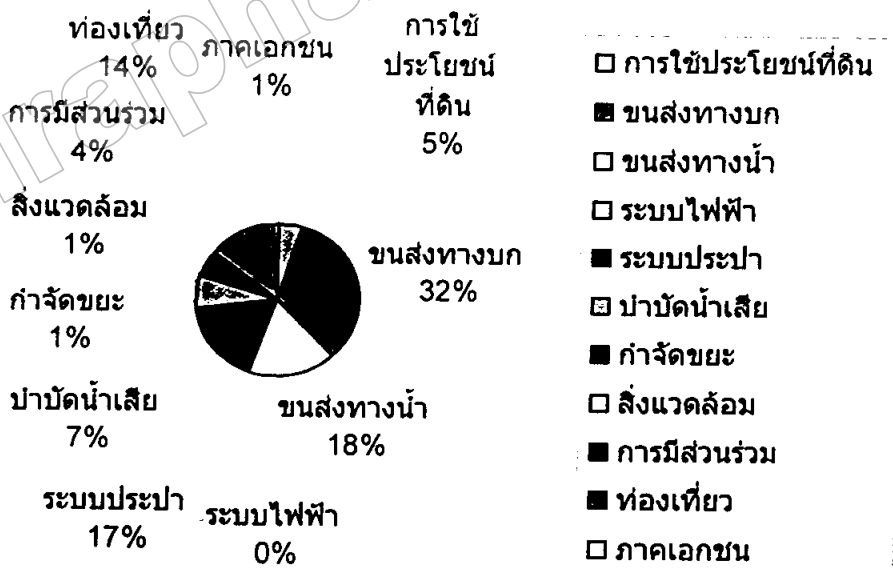
ภาพที่ 7 แผนภูมิวงกลมแสดงการจำแนกรูปแบบโครงการลงทุน ตามหน่วยโครงการระยะปานกลาง
ปี พ.ศ. 2551-2555

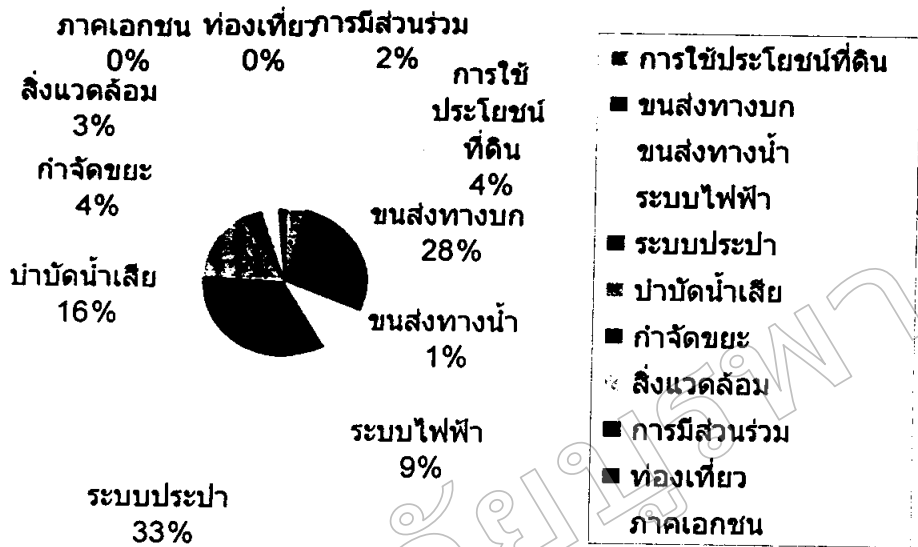
ภาพที่ 8 แผนภูมิวงกลมแสดงการจำแนกรูปแบบโครงการลงทุน ตามหน่วยงานโครงการ ตามแผนแม่บท

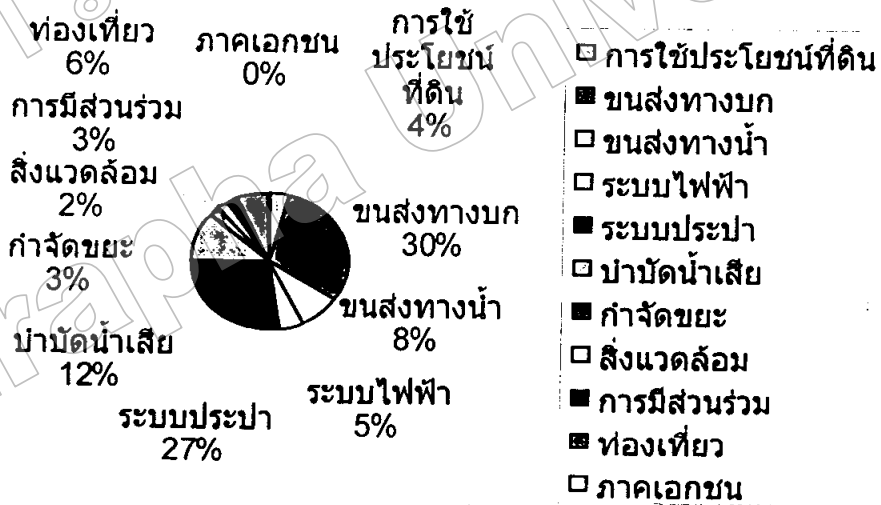
ภาพที่ 9 แผนภูมิวงกลมแสดงการจำแนกรูปแบบโครงการลงทุน แยกตามพื้นที่

ภาพที่ 10 แผนภูมิวงกลมแสดงการจำแนกรูปแบบโครงการลงทุน แยกตามแผนงาน โครงการระยะเร่งด่วน ปี พ.ศ.2549 -2550

ภาพที่ 11 แผนภูมิวงกลมแสดงการจำแนกรูปแบบโครงการลงทุน แยกตามแผนงานโครงการระยะปานกลาง ปี พ.ศ. 2551 -2555

ภาพที่ 12 แผนภูมิวงกลมแสดงการจำแนกรูปแบบโครงการลงทุน แยกตามแผนงานโครงการตามแผนแม่บท

จากการศึกษา พบว่า จากแผนแม่บทและแผนปฏิบัติการพัฒนาพื้นที่พิเศษหมู่เกาะช้าง และพื้นที่เชื่อมโยง เป้าหมายต้องการเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวและการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว

ในพื้นที่พิเศษ คือนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น อยู่นาน จ่ายมาก มาบ่อยและยั่งยืน มีการบูรณาการการมีส่วนร่วมของทุกภาคี สร้างเครือข่ายเชื่อมโยง สร้างความสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และการพัฒนา

บทบาทจะสอดคล้องกับภารกิจที่กำหนดไว้ องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) หรือ อพท. คือ มีภารกิจหลักในการบูรณาการการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่พิเศษฯ สอดคล้องตามบทบาทที่กำหนดไว้ในมาตรา 20 และมาตรา 21 แห่งพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งอพท. ซึ่งกำหนดว่า อพท. จะต้องกำหนดแผนปฏิบัติการเพื่อให้นโยบายและแผนบรรลุผล และการจัดทำนโยบายและแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยคำนึงถึงหลักการผังเมืองและสิ่งแวดล้อม โดยกำหนดในแผนแม่บทและแผนปฏิบัติการพัฒนาพื้นที่พิเศษหุบเกาะช้างและพื้นที่เชื่อมโยงเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการศึกษา

ในการศึกษาบทบาทของอพท. ในการพัฒนาเขตพื้นที่พิเศษหมู่เกาะช้างและพื้นที่เชื่อมโยง เพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ผลการศึกษาสรุปดังนี้

สมมติฐานที่ 1 บทบาทขององค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) สอดคล้องกับการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ผลการศึกษา พบว่า

บทบาทขององค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) อพท. ไม่สอดคล้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนดังนี้

จากการที่รัฐบาลมีนโยบายในการพัฒนาพื้นที่หมู่เกาะช้างและพื้นที่เชื่อมโยงให้เป็นพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนแห่งแรกของประเทศไทย โดยมุ่งงบประมาณจำนวนมากกว่าพื้นที่อื่น บทบาทในการพัฒนาเกาะช้างเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวระดับชาติ มีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานอย่างเร่งด่วน ซึ่งมองด้านแนวคิด นับว่าเป็นแนวคิดที่ดี เพราะเป็นการนำรายได้เข้าสู่ประเทศ และเป็นการกระจายรายได้ให้กับประชาชนในท้องถิ่น โดยแนวคิดเป็นการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เป็นการพัฒนาเพื่อสร้างความสมดุล ระหว่างเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกิดความยั่งยืนของพื้นที่ที่ต้องการพัฒนา แต่ในทางปฏิบัติ ไม่สามารถดำเนินการตามแนวคิดได้ ทั้งนี้ ด้วยความเร่งรีบในการดำเนินการ ไม่ค่อยเป็นค่อยไป ทำให้ขาดการเตรียมความพร้อมในประเด็นต่าง ๆ โดยเฉพาะเป็นการพัฒนาที่ขาดการมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งเมื่อวิเคราะห์องค์ประกอบทุก ๆ ด้าน ได้แก่ องค์ประกอบด้านพื้นที่ องค์ประกอบ ด้านกิจกรรมและกระบวนการ องค์ประกอบด้านการจัดการ และองค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วม เพื่อคู่ถึงประโยชน์ที่จะได้รับนั้นคุ้มค่าหรือไม่ พบว่าไม่คุ้มค่า เพราะเป็นการพัฒนาโดยขาดผังเมืองและกฎหมายบังคับตั้งแต่ต้น ส่งผลกระทบด้านลบทางกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม ของชุมชนอย่างมาก ปัจจุบันมีนักลงทุนจำนวนมากที่มาย้ายทรัพยากรธรรมชาติ ไม่มีการจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยว เกาะช้างมีการพัฒนาเร็วเกินไป โดยเฉพาะพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน ในขณะที่ชาวบ้านยังปรับตัวไม่ทัน กฎหมายยังขาดความเหมาะสม มีการทำงานคาบเกี่ยวกันระหว่างหน่วยงานราชการ ข้าราชการไม่นำงบประมาณมาใช้ในเรื่อง

สิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสม มีเรื่องผลประโยชน์และอิทธิพลมากมาย และประการสำคัญเป็น การพัฒนาที่กระทบกับวิถีชีวิต ความสูญเสียด้านเอกลักษณ์และภูมิปัญญาของชุมชน

นโยบายและแผนยุทธศาสตร์การบริหารพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน บูรณาการนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวของรัฐบาล นโยบายและแผนยุทธศาสตร์การบริหาร และแนวคิดการพัฒนาพื้นที่พิเศษของ อพท. เพื่อการกำหนดแผนแม่บท และแผนปฏิบัติการพัฒนา พื้นที่พิเศษหมู่เกาะช้างและพื้นที่เชื่อมโยงเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จากแผนแม่บทและ แผนปฏิบัติการพัฒนาพื้นที่พิเศษหมู่เกาะช้างและพื้นที่เชื่อมโยง เป้าหมายต้องการเพิ่มจำนวน นักท่องเที่ยวและการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวในพื้นที่พิเศษ คือนักท่องเที่ยวเพิ่ม อยู่นาน ง่ายมา มาบ่อยและยั่งยืน เป็นการเน้นเป้าหมายนักท่องเที่ยวแต่เพียงปริมาณและขาดการเตรียมตัวเพื่อ จัดการธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว การกำหนดนโยบายจากส่วนกลางซึ่งมองในเชิงมหภาค ส่งผลทำให้ไม่ได้รับความร่วมมือจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในชุมชน/ท้องถิ่น ไม่ก่อประโยชน์ต่อ ท้องถิ่นซึ่งเป็นการขัดแย้งกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

กระแสทางเศรษฐกิจที่มากับการพัฒนาและการขยายตัวของการท่องเที่ยวเป็นปัจจัย กระตุ้นให้มีการโน้มน้าววิถีชีวิตชุมชนดั้งเดิมให้มีการแปรเปลี่ยนไปได้ ความเข้มและความคงเส้น คงวาของบุคลิกภาพชาวเกาะช้างดั้งเดิมที่มีความอ่อนโยน โอบอ้อมอารี มีมิตรไมตรีและเป็นมิตรกับ คนทั่วไป อาจค่อย ๆ เปลี่ยนแปลงไปเป็นบุคลิกภาพของการระมัดระวังคนแปลกหน้าไปพร้อม ๆ กับ ความมีมิตรไมตรี วิถีชีวิตการประมงและการทำสวนดั้งเดิมที่ผลิตเพื่อความพอเพียงกับความต้องการ ของการดำรงชีวิตจะแปรเปลี่ยนเป็นการผลิตเพื่อผลกำไรมากขึ้น การแสวงหารายได้ในรูปแบบอื่น ๆ ที่ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวกำลังจะเกิดมากขึ้น เช่น การปรับเปลี่ยนเรือประมงเป็น เรือท่องเที่ยว การจัดการท่องเที่ยวแบบเรือแรม การจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร การถ่ายเทแรงงาน ของคนรุ่นใหม่ที่มีการศึกษาสูงขึ้นจากภาคการประมงและการเกษตร ไปสู่ภาคการค้าและบริการที่ เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวมากขึ้น การขายที่ดินของชาวประมงและการเกษตรไปสู่ภาคการค้าและ บริการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวมากขึ้น การขายที่ดินของชาวประมงและชาวสวนบางส่วนให้แก่ นักลงทุนที่ทำการกิจการทางด้านการท่องเที่ยวเป็นผลให้บางครอบครัวย้ายถิ่นฐานจากเกาะช้างไปสู่ตัว แผ่นดินจังหวัดตราดและจังหวัดอื่น ๆ ในระหว่างปี พ.ศ. 2545-2546 กระแสที่ทำให้เกิดการ แปรเปลี่ยนไปมุ่ง ไปสู่ชุมชนดั้งเดิมต่าง ๆ เช่น ชุมชนบางเบ้า คลองสน สลักเพชร สลักคอก บ้านด่านเก่า และบ้านด่านใหม่ ความเข้มข้นของการแปรเปลี่ยนปรากฏชัดเจนตามลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ ชุมชนบางเบ้า คลองสน บ้านด่านใหม่ บ้านด่านเก่า สลักเพชร และสลักคอก

การพัฒนาของเกาะช้างและพื้นที่เชื่อมโยงเป็นการพัฒนาที่ขาดการเตรียมความพร้อมของชุมชน เป็นการพัฒนาแบบก้าวกระโดด ทำให้ชุมชนปรับตัวกับการพัฒนาไม่ทัน ดังนั้นประโยชน์จากการพัฒนาการท่องเที่ยวจะไม่ตกที่ประชาชนและชุมชนชาวบ้านแต่จะไปตกกับกลุ่มผลประโยชน์และตกกับกลุ่มคนเพียงไม่กี่กลุ่มเท่านั้น

เกาะช้างและเกาะบริวารเป็นเกาะที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ แต่ถ้ามองให้ลึกกลับมีท่าเรือเฟอร์รี่สำหรับขนส่งรถและคนถึง 3 ท่าด้วยกัน ทำให้เกิดปัญหาการจราจรเพราะถนนบนเกาะช้างจะแคบมากในขณะเดียวกันเรือก็ส่งคนมาเที่ยวตลอดเวลาซึ่งในช่วงเทศกาลท่องเที่ยวที่มีวันหยุดยาว ๆ รถจะติดกันเป็นกิโลทีเดียว พอรถมาก คนเยอะ ถนนก็แคบ จะทำให้เกิดอุบัติเหตุบ่อย อันตรายมากต่อนักท่องเที่ยว

นักท่องเที่ยวมักโดนผู้ประกอบการเอารัดเอาเปรียบอยู่เสมอซึ่งโดยเฉพาะในช่วงเทศกาลไม่ว่าจะเป็นเรื่องราคาที่พัก เรื่องราคาอาหาร เป็นต้น คนเอง กลุ่มคนที่มีรายได้หลักเข้ามามาก ๆ เกี่ยวกับการท่องเที่ยวนั้นจะเป็นพวกนายทุนและนักธุรกิจเสียส่วนใหญ่

การพัฒนาแบบก้าวกระโดดทำให้วิถีชีวิตชุมชนของชาวเกาะช้างเปลี่ยนแปลงไป เมื่อก่อนชาวบ้านเคยมีน้ำใจ โอบอ้อมอารี ช่วยเหลือซึ่งกันและกันแต่เดี๋ยวนี้กลับเริ่มมองผลประโยชน์เป็นหลัก ต่างคนต่างแต้หนักประโยชน์ของคนเป็นที่ตั้ง และจากชีวิตชาวประมง ชาวสวน ก็ไปเป็นลูกจ้างบ้างก็ไปทำบ้านพักที่เป็นเอกลักษณ์ของวิถีชีวิตชาวบ้าน (Home Stay) ซึ่งทำกันไปแบบตามความเข้าใจของคนบางคนก็ยังไม่รู้เรื่องคืนัก เพราะฉะนั้นพอทำออกมาแล้วก็ไม่ประสบความสำเร็จ หรือบางคนมีเรือประมงก็ตัดแปลงเปลี่ยนเรือประมงเป็นเรือท่องเที่ยว

สมมติฐานที่ 2 บทบาทขององค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) สอดคล้องตามภารกิจที่กำหนดไว้ในมาตรา 20 และมาตรา 21 แห่งพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งอพท. ผลการศึกษาพบว่า

บทบาท ขององค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) อพท. สอดคล้องกับภารกิจที่กำหนดไว้ในมาตรา 20 และมาตรา 21 แห่งพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งอพท. ดังนี้

องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) หรือ อพท. คือ มีภารกิจหลักในการบูรณาการการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่พิเศษฯ สอดคล้องตาม บทบาทที่กำหนดไว้ในมาตรา 20 และมาตรา 21 แห่งพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งอพท. ซึ่งกำหนดว่า อพท. จะต้องกำหนดแผนปฏิบัติการ เพื่อให้ทันนโยบายและแผนบรรลุมูล และการจัดทำนโยบายและแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ได้คำนึงถึงหลักการผังเมืองและสิ่งแวดล้อม และมีรายละเอียดในเรื่องดังต่อไปนี้

1. การใช้ประโยชน์ที่ดินและพัฒนาชุมชน คิดเป็นร้อยละ 4
2. โครงสร้างพื้นฐาน แยกเป็น
 - 2.1 ขนส่งทางบก คิดเป็นร้อยละ 30
 - 2.2 ขนส่งทางน้ำ คิดเป็นร้อยละ 8
 - 2.3 ระบบไฟฟ้า คิดเป็นร้อยละ 5
 - 2.4 ระบบประปา คิดเป็นร้อยละ 27
3. ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แยกเป็น
 - 3.1 สิ่งแวดล้อม คิดเป็นร้อยละ 2
 - 3.2 กำจัดขยะ คิดเป็นร้อยละ 3
 - 3.3 บำบัดน้ำเสีย คิดเป็นร้อยละ 12
4. อุตสาหกรรมครัวเรือนและการมีส่วนร่วม คิดเป็นร้อยละ 3
5. แหล่งท่องเที่ยวคิดเป็นร้อยละ 6

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาพบว่า การที่รัฐบาลมีนโยบายในการพัฒนาพื้นที่เกาะช้างให้เป็นพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนแห่งแรกของประเทศไทย โดยทุ่มงบประมาณจำนวนมากกว่าพื้นที่อื่น ในการพัฒนาเกาะช้างเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวระดับชาติ มีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานอย่างเร่งด่วน ซึ่งมองด้านแนวคิด นับว่าเป็นแนวคิดที่ดี เพราะเป็นการนำรายได้เข้าสู่ประเทศ และเป็น การกระจายรายได้ให้กับประชาชนในท้องถิ่น โดยแนวคิดเป็นการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เป็นการพัฒนาเพื่อสร้างความสมดุล ระหว่างเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกิดความยั่งยืนของพื้นที่ที่ต้องการพัฒนา แต่ในทางปฏิบัติ ไม่สามารถดำเนินการตามแนวคิดได้ ทั้งนี้ด้วยความเร่งรีบในการดำเนินการ ไม่ค่อยเป็นค่อยไป ทำให้ขาดการเตรียมความพร้อมในประเด็นต่าง ๆ โดยเฉพาะเป็นการพัฒนาที่ขาดการมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งเมื่อวิเคราะห์องค์ประกอบทุก ๆ ด้าน ได้แก่ องค์ประกอบด้านพื้นที่ องค์ประกอบ ด้านกิจกรรมและกระบวนการ องค์ประกอบด้านการจัดการ และองค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วม เพื่อดูถึงประโยชน์ที่จะได้รับนั้นคุ้มค่าหรือไม่ พบว่า ไม่คุ้มค่า เพราะเป็นการพัฒนาโดยขาดผังเมืองและกฎหมายบังคับตั้งแต่ต้น ส่งผลกระทบลบทางกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม ของชุมชนอย่างมาก ปัจจุบันมีนักลงทุนจำนวนมากที่มาย้ายทรัพยากรธรรมชาติ ไม่มีการจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยว เกาะช้างมีการพัฒนาเร็วเกินไป โดยเฉพาะพัฒนา ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ในขณะที่ชาวบ้านยังปรับตัวไม่ทัน กฎหมายยังขาดความเหมาะสม มีการทำงานคาบเกี่ยวกันระหว่างหน่วยงานราชการ ข้าราชการไม่นำงบประมาณมาใช้ในเรื่อง

สิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสม มีเรื่องผลประโยชน์และอิทธิพลมากมาย และประการสำคัญเป็นการพัฒนาที่กระทบกับวิถีชีวิต ความสูญเสียด้านเอกลักษณ์และภูมิปัญญาของชุมชน ซึ่งผู้ศึกษาได้รวบรวมข้อมูล พัฒนาการท่องเที่ยวบนเกาะช้างและพื้นที่เชื่อมโยง ดังนี้

1. ด้านการจัดการ

1.1 พิจารณาแนวทางการพัฒนาหมู่เกาะช้างและพื้นที่เชื่อมโยง ซึ่งมีองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) ทำหน้าที่บริหารการพัฒนา แต่หากพิจารณาในแง่กฎหมาย องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) ไม่มีอำนาจ ขาดกฎหมายในการควบคุมกำกับ ทั้งนี้เพราะการออกกฎหมายสำหรับพื้นที่เป็นอำนาจขององค์การบริหารส่วนตำบล

1.2 ควรมีผังเมือง และปรับปรุงการทำงานของหน่วยงานราชการและท้องถิ่นให้เข้มงวดมากขึ้น

1.3 ควรจำกัดนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวเกาะช้าง โดยปัจจุบัน มีจำนวนมากไป ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อด้านลบกับเกาะช้าง

1.4 ความเจริญที่เข้ามาอย่างรวดเร็ว เป็นสาเหตุที่ก่อให้เกิดปัญหาตามมาอย่างมากมาย ซึ่งต้องมีมาตรการในการแก้ไขปัญหอย่างเป็นรูปธรรม เช่น มาตรการด้านการควบคุมอาคารและสิ่งปลูกสร้าง มาตรการด้านการจัดการ ขยะมูลฝอยและการจัดการน้ำเสีย มาตรการด้านการจัดการระบบประปา มาตรการด้านการอนุรักษ์และฟื้นฟูแนวปะการัง มาตรการด้านการจัดกรรมสิทธิ์ที่ดิน มาตรการด้านบริการของอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะช้าง และมาตรการด้านการจัดระบบขนส่งมวลชน

1.5 อุทยานแห่งชาติไม่จำเป็นต้องสร้างบ้านพักหรืออาคารต่าง ๆ เพิ่มเติมเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว แต่ควรให้การสนับสนุนชาวบ้านในบริเวณใกล้เคียงกับอุทยานแห่งชาติ ทำโฮมสเตย์ โดยการประสานงานเป็นเครือข่าย เพื่อให้เกิดความรู้ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและอาจให้การช่วยเหลือด้านงบประมาณบางส่วน มิฉะนั้นอุทยานแห่งชาติอาจจัดเตรียมสถานที่ไว้สำหรับนักท่องเที่ยวที่นิยมการพักแบบกางเต้นท์ โดยอาจมีเต้นท์ไว้สำหรับให้นักท่องเที่ยวเช่า ซึ่งจะเป็นการแบ่งเบาภาระของอุทยานที่จะต้องนำงบประมาณในการลงทุนก่อสร้าง นอกจากจะเป็นการประหยัดงบประมาณแล้ว การที่ส่งเสริมให้ชาวบ้านทำโฮมสเตย์ชาวบ้านจะเป็นผู้ช่วยสอดส่องดูแลและแนะนำนักท่องเที่ยวในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอีกด้วย

1.6 ควรเพิ่มศักยภาพชุมชนในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวและอนุรักษ์วิถีชีวิตวัฒนธรรมและเอกลักษณ์ของ

1.7 ควรมีการพัฒนาบุคลากรภาครัฐในพื้นที่ให้เข้าใจแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนอย่างแท้จริง

2. ด้านสิ่งแวดล้อม

2.1 ควรมีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รักษาสภาพแวดล้อม รักษาสภาพแวดล้อมให้คงความเป็นธรรมชาติ ควรให้ความรู้และสร้างจิตสำนึกของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียบนเกาะช้างให้อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและดูแลสุขภาพสะอาด

2.2 มีระบบกำจัดขยะที่ดี ควรปรับปรุงการกำจัดขยะตามเกาะต่าง ๆ ดูแลและป้องกันปัญหาที่นักท่องเที่ยวทิ้งขยะไว้ตามเกาะต่าง ๆ การกำจัดขยะและสิ่งปฏิกูลต่าง ๆ ให้เป็นระบบ ถูกหลักการของการทำลายขยะ และการคัดแยกประเภทขยะ

2.3 ควรมีการสร้างระบบบำบัดน้ำเสีย เพื่อรองรับจำนวนน้ำเสียจากนักท่องเที่ยวในปัจจุบันและอนาคต

2.4 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ธรรมชาติควรควบคุมเจ้าของกิจการในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างเข้มงวด เพื่อคงความงดงามของเกาะช้าง ควรให้เป็นธรรมชาติ อนุรักษ์ของเดิมไว้ เพื่อให้เห็นวิถีชีวิตจริง ๆ ของชาวเกาะ เช่น ควบคุมการก่อสร้างเพื่อมิให้ป่าชายเลนหายไป

ข้อเสนอแนวทางการพัฒนาทุนทางสังคมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

ภายใต้ขอบเขตการดำเนินงานและกรอบแนวคิดเบื้องต้นการกำหนดยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาทุนทางสังคมจะต้องมีความหลากหลายเหมาะสมกับแต่ละพื้นที่ โดยมีตัวอย่างแนวทางการพัฒนา ดังนี้

1. สร้างสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนให้ชุมชนมีโอกาสและพื้นที่ในการแสดงบทบาทการมีส่วนร่วม เป็นหุ้นส่วนการพัฒนา กับภาครัฐได้อย่างเต็มที่ โดยการกระจายอำนาจสู่ชุมชน โดยการกระจายอำนาจสู่ชุมชนอย่างจริงจัง การปรับกระบวนการทางนโยบาย ระบบงบประมาณ กติกากฎหมายและบทบาทของระบบราชการจากการสั่งการมาเป็นการสนับสนุนและอำนวยความสะดวก รวมทั้งสร้างเครือข่ายกับภาคีต่าง ๆ เพื่อให้ชุมชนสามารถเสริมสร้างและใช้ประโยชน์จากทุนทางสังคมที่มีอยู่ของตนได้เต็มสมรรถนะ

2. จัดทำแผนศักยภาพของทุนทางสังคม (Social Capital Mapping) ของประเทศไทย ที่มีการรวบรวมข้อมูลศักยภาพของทุนทางสังคมทั่วประเทศและเผยแพร่เพื่อให้เป็นที่รับรู้และใช้ประโยชน์ร่วมกัน ควบคู่กับการสนับสนุนให้เกิดความเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายภาคีการพัฒนาทุนทางสังคม เพื่อให้เกิดความร่วมมือและเป็นการเรียนรู้ร่วมกัน

3. เร่งฟื้นฟูวัฒนธรรมที่ดีงาม เช่น ความเมตตา กรุณา เอื้ออาทร ความกตัญญูรู้คุณ การอ่อนน้อมถ่อมตน ฯลฯ เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งและความอบอุ่นแก่ครอบครัว ชุมชน รวมทั้งการฟื้นฟูวัฒนธรรมท้องถิ่นทั้งด้านชีวิตวัฒนธรรมและศิลปวัฒนธรรมโดยผสมผสานกับ เทคโนโลยีสมัยใหม่ที่เหมาะสม

4. สร้างกระแสการลดพฤติกรรมที่สร้างต้นทุนแก่สังคม เช่น ความไร้ระเบียบวินัย การไม่คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวม ควบคู่ไปกับการสร้างค่านิยมในการปกป้อง คุ้มครองและ เชิดชูยกย่องคนดี มีคุณธรรม มีจิตสำนึกสาธารณะ

5. ปรับกระบวนการเรียนรู้ให้คนไทยโดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กและเยาวชน มีทักษะในการคิดวิเคราะห์ห้บนหลักของเหตุผลทั้งในส่วนที่เป็นของไทยและความรู้สากล โดยการผสมผสาน สอดแทรกกิจกรรมการเรียนรู้ในทุกระดับการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ควบคู่ไปกับการส่งเสริมบทบาท สื่อมวลชนให้เกิดสังคมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในวงกว้าง

6. สนับสนุนบทบาทของสถาบันทางสังคมที่มีอยู่ เช่น โรงพยาบาล วัด มหาวิทยาลัย ฯลฯ ในการเป็นทุนทางสังคม โดยปรับลดกฎหมายระเบียบข้อปฏิบัติที่เป็นอุปสรรค สร้าง มาตรการจูงใจ สร้างและขยายเครือข่ายความร่วมมือ (Networking) ในลักษณะพหุภาคีในทุกระดับ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากผลการวิจัยบทบาทของอพท. ในการพัฒนาเขตพื้นที่พิเศษหมู่เกาะช้างและพื้นที่ เชื่อมโยงเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนผู้วิจัยมีแนวคิดที่จะเสนอแนะดังนี้

1. การกำหนดนโยบายจากส่วนกลางซึ่งมองในเชิงมหภาค ส่งผลทำให้ไม่ได้รับความ ร่วมมือจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในชุมชน/ท้องถิ่น ไม่ก่อประ โยชน์ต่อท้องถิ่น ดังนั้นเมื่อส่วนกลาง จัดทำแผน อพท. ควรประสานงานในระดับภูมิภาคและท้องถิ่น และอุดหนุนงบประมาณให้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบริหารแผนงานและ โครงการเพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการ เพื่อให้ชุมชนท้องถิ่นดูแลรักษาโครงการ ทำให้เกิดความ ภาคภูมิใจจึงจะเกิดความยั่งยืนอย่างแท้จริง

2. ควรเตรียมความพร้อมชุมชน การให้ความรู้ประชาชนในชุมชนให้มีทักษะการรองรับ นักท่องเที่ยว เช่น แหล่งท่องเที่ยว ความแตกต่างของนักท่องเที่ยวในและต่างประเทศ การจัดการ ธุรกิจขนาดย่อม การเป็นมัคคุเทศก์ การสาธารณสุขและความปลอดภัย และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรวิจัย ติดตามการเปลี่ยนแปลงของชุมชนและการเพิ่มความเข้มแข็งของชุมชน เกาะช้างและพื้นที่เชื่อมโยงอย่างต่อเนื่อง
2. ควรศึกษาการทำงานขององค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) ว่าดำเนินการแล้วประสบปัญหาอุปสรรคใดบ้าง ควรปรับปรุงแนวทางอย่างไร เพื่อสามารถดำเนินการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนบนเกาะช้างให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้
3. ควรศึกษาวิจัยเพื่อเพิ่มองค์ความรู้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เกาะช้างและพื้นที่เชื่อมโยงโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างแท้จริง

บรรณานุกรม

- กรมการพัฒนาชุมชน กองวิจัยและประเมินผล. (2528). การประเมินผลการฝึกอบรมคณะทำงาน สนับสนุนการปฏิบัติการพัฒนาชนบทระดับตำบล (คปต.). กรุงเทพฯ: กรมการพัฒนาชุมชน.
- โครงการจัดทำแผนแม่บทการพัฒนา และจัดการเชิงพื้นที่ เกาะข้างและพื้นที่ใกล้เคียง. (2548). รายงานฉบับสุดท้าย เล่มที่ 1 รายงานแผนแม่บทการพัฒนา (รายงานหลัก). กรุงเทพฯ: เอเชียนเอ็นจิเนียริง คอนซัลแตนท์.
- งามพิศ สัตย์สงวน. (2547). สถาบันครอบครัวของกลุ่มชาติพันธุ์ในกรุงเทพมหานคร: กรณีศึกษา ครอบครัว ญวน. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จุฬาวดี จันทร์เทวลิขิต. (2547). การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนบนเกาะช้าง: กรณีศึกษาความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ หมู่ 2 บ้านสลักเพชร กิ่งอำเภอเกาะช้างได้ จังหวัดตราด. ภาคนิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการพัฒนาลิ่งแวดล้อม, โครงการบัณฑิตศึกษา การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ถิรัชสุตา พิพัฒน์รัตนากร. (2541). บทบาทของเจ้าหน้าที่แผนงาน โรงเรียนมัธยมศึกษากับความคาดหวังของครู อาจารย์ และผู้บริหาร โรงเรียน: ศึกษากรณี โรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดนนทบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขา นโยบายและการวางแผนสังคม, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเกริก.
- ทัศนาศ นุญทอง. (2525). ทฤษฎีบทบาท: แนวคิดและการนำไปใช้ในวิชาชีพพยาบาล. วารสารพยาบาล, 31, 93-102.
- ธนาพร คล้ายกัน. (2541). บทบาทคณะกรรมการพัฒนาสตรีตำบลกับการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมชุมชน. กรุงเทพฯ: ศูนย์ช่วยเหลือทางวิชาการพัฒนาชุมชนเขตที่ 1.
- ประภาส ศิลปรัศมี. (2529). บทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่เป็นจริงของ คปต. ในทรรศนะของ กสต. ใน 4 จังหวัดภาคใต้. กรุงเทพฯ: กรมการพัฒนาชุมชน.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). (2541). การศึกษากับการบูรณาการ. กรุงเทพฯ: พิมพ์ไทย.
- พัทยา สายหู. (2529). กลไกของสังคม. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไพบุลย์ ช่างเรียน. (2521). สารานุกรมศัพท์ทางสังคมวิทยา. กรุงเทพฯ: แพรววิทยา.
- ภัชรา คติกุล. (2537). รายงานการวิจัยเรื่องบทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่เป็นจริงในการปฏิบัติงานของผู้นำอาสาสมัครพัฒนาชุมชนดีเด่น กรุงเทพฯ: กรมการพัฒนาชุมชน
- ภิญโญ สาธร. (2521). หลักบริหารการศึกษา กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (2523). *หลักการบริหาร*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
ราชบัณฑิตสถาน. (2532). *พจนานุกรมศัพท์ทางสังคมวิทยา*. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป.

วิมลชัย คำปู้ย และทัศนาว ลออโรจน์วงศ์. (2536). *บทบาทของผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนในทัศนะของ
ข้าราชการในระดับตำบล*. กรุงเทพฯ: กรมการพัฒนาชุมชน.

สงวน สุทธิเลิศอรุณ. (2522). *จิตวิทยาสังคม*. กรุงเทพฯ: ชัยศิริการพิมพ์.

สมใจ ห่วงมิตร. (2532). *ปัจจัยในเรื่องรายได้ระดับการศึกษาและตำแหน่งหน้าที่ของ กสศ. และ
คปค.* ม.ป.ท.

สมชาย เดชะพรหมพันธุ์ และคณะ. (2548). *ชุมชนเกาะช้าง*. ชลบุรี: คณะมนุษยศาสตร์และ
สังคมศาสตร์.

สรวงทิพย์ ภู่อุณา. (2542). *การรับรู้บทบาทที่กำหนด บทบาทที่คาดหวัง และบทบาทที่ปฏิบัติ
จริงของพยาบาลที่ปฏิบัติงานในสถานอนามัยเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. วิทยานิพนธ์ปริญญา
พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการพยาบาลชุมชน, บัณฑิตวิทยาลัย,
มหาวิทยาลัยบูรพา.

สำนักนายกรัฐมนตรี. (2539). *ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการบริหารการพัฒนาเพื่อ
กระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาคและท้องถิ่น พ.ศ. 2539*. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.

สำราญ ต้นเรืองศรี. (2530). *บทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังของสมาชิกกองอาสารักษาคินแดน
และกำนันผู้ใหญ่บ้านในจังหวัดปราจีนบุรี*. ภาคนิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต,
สาขาการพัฒนาสังแวดล้อม, โครงการบัณฑิตศึกษา การพัฒนาศาสตร์พยาบาลมนุษย, สถาบัน
บัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

สุชา จันท์เอม และ สุรางค์ จันท์เอม. (2521). *จิตวิทยาในห้องเรียน*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

เสน่ห์ พุ่มชะอุ่ม. (2541). *บทบาทของตำรวจกับคนเร่ร่อนจากชนบท ศึกษาเปรียบเทียบระหว่าง
บทบาทในอุดมคติกับบทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่ถูกละเลยในมุมมองของคน
เร่ร่อนที่อยู่ในสถานการณีสงเคราะห์ของกรุงเทพมหานคร*. ภาคนิพนธ์ปริญญาวิทยาศา
ศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการพัฒนาสังแวดล้อม, โครงการบัณฑิตศึกษา การพัฒนา
ศาสตร์พยาบาลมนุษย, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษ. (2547). *นโยบายและแผนยุทธศาสตร์การบริหารการพัฒนา
การพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน พ.ศ.2547-2548*. กรุงเทพฯ:
องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษ.

อานนท์ อาภาภิรม. (2516). *สังคมวิทยา*. กรุงเทพฯ: แพรววิทยา.

Broom, L., & Selznick, P. (1976). *Sociology*. New York: Plenum Press.

Levinson, D. J. (1964). *Role personality and social structure*. New York: The Macmillan.

World Commission on Environment and Development. (2526). *Our common future*. Stockholm,

SW: World Commission on Environment and Development.

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University

มหาวิทยาลัยบูรพา

ภาคผนวก

Burapha University

ภาคผนวก ก

พระราชกฤษฎีกา จัดตั้งองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
(องค์การมหาชน) พ.ศ. 2546 มาตราที่ 1-51

**พระราชกฤษฎีกา จัดตั้งองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
(องค์การมหาชน) พ.ศ. 2546 มาตราที่ 1-51**

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร. ให้ไว้ ณ วันที่ 24 พฤษภาคม พ.ศ. 2546 เป็นปีที่ 58 ในรัชกาลปัจจุบัน
พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ
ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรจัดตั้งองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษ เพื่อการท่องเที่ยวอย่าง
ยั่งยืนขึ้นเป็นองค์การมหาชน ตามกฎหมายว่าด้วยองค์การมหาชนอาศัยอำนาจตามความใน
มาตรา 221 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และ มาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติ องค์การ
มหาชน พ.ศ. 2542 จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชกฤษฎีกาขึ้นไว้ ดังต่อไปนี้

มาตรา 1 พระราชกฤษฎีกานี้เรียกว่า "พระราชกฤษฎีกา จัดตั้งองค์การบริหารการพัฒนา
พื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) พ.ศ. 2546"

มาตรา 2[1] พระราชกฤษฎีกานี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุ
เบกษา เป็นต้นไป

มาตรา 3 ในพระราชกฤษฎีกานี้

"การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน" หมายความว่า การจัดการรูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อตอบสนอง
ความจำเป็นทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสุนทรียภาพ โดยคำนึงถึงการใช้ทรัพยากรที่มี
คุณค่าอย่างสมเหตุสมผล และสามารถรักษาเอกลักษณ์ของธรรมชาติ วัฒนธรรม เพื่อการใช้
ประโยชน์อย่างยั่งยืน

"แหล่งท่องเที่ยว" หมายความว่า แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวทาง
โบราณสถาน แหล่งท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรม และแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น

"ชุมชนท้องถิ่น" หมายความว่า กลุ่มคนที่อยู่ร่วมกัน โดย ได้ตั้งถิ่นฐานและสืบทอด
วัฒนธรรมร่วมกันมาอย่างต่อเนื่อง เป็นระบบ และมีแบบแผนแน่นอนในท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่ง

"การบริหารการพัฒนา" หมายความว่า การกำหนดนโยบายและแผนยุทธศาสตร์
การดำเนินการ การประสานงาน การกำกับดูแล และการติดตามประเมินผลให้เป็นไปตาม
วัตถุประสงค์ขององค์การ

"พื้นที่พิเศษ" หมายความว่า พื้นที่ เขต หรือแหล่งท่องเที่ยวที่คณะกรรมการกำหนดและ
ประกาศให้เป็นพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

"สำนักงานพื้นที่พิเศษ" หมายความว่า สำนักงานบริหารการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่าง
ยั่งยืนในพื้นที่พิเศษ

"องค์การ" หมายความว่า องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

"คณะกรรมการ" หมายความว่า คณะกรรมการบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

"ผู้อำนวยการ" หมายความว่า ผู้อำนวยการองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

"เจ้าหน้าที่" หมายความว่า เจ้าหน้าที่องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

"ลูกจ้าง" หมายความว่า ลูกจ้างองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

"รัฐมนตรี" หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชกฤษฎีกานี้ มาตรา 4 ให้นายกรัฐมนตรีรักษาการตามพระราชกฤษฎีกานี้

หมวด 1 การจัดตั้ง วัตถุประสงค์ และอำนาจหน้าที่

มาตรา 5 ให้จัดตั้งองค์การมหาชนขึ้น เรียกว่า "องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน)" เรียกโดยย่อว่า "อพท."

มาตรา 6 ให้องค์การมีสำนักงานแห่งใหญ่ตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานครหรือจังหวัดอื่นตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด

มาตรา 7 ให้องค์การมีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

- (1) ประสานงานการบริหารจัดการการท่องเที่ยวระหว่างส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือหน่วยงานอื่นของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่หรือได้รับมอบหมายให้บริหารจัดการการท่องเที่ยวไม่ว่าในระดับชาติ ระดับภูมิภาค หรือระดับท้องถิ่น
- (2) ประสานงานการใช้อำนาจหน้าที่ของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือหน่วยงานอื่นของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม ชุมชน ผังเมือง สิ่งแวดล้อม การท่องเที่ยว หรือการรักษาความสงบเรียบร้อย เพื่อบูรณาการการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
- (3) ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการพัฒนา และรักษาสิ่งแวดล้อมเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
- (4) ส่งเสริมการใช้ศักยภาพของหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนในการพัฒนาตลาดการท่องเที่ยว

(5) ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ชุมชนท้องถิ่นของตน

(6) ส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และชุมชนท้องถิ่นจัดให้มีการบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่น

(7) ส่งเสริมการจัดทำข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับการท่องเที่ยว

(8) ส่งเสริมการพัฒนาพื้นที่ที่มีศักยภาพในด้านการท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดการจ้างงานและยกระดับคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่แห่งท้องถิ่นให้ดีขึ้น

มาตรา 8 เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตาม มาตรา 7 ให้องค์การมีอำนาจกระทำกิจการต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ด้วย

(1) ถือกรรมสิทธิ์ มีสิทธิครอบครอง และมีทรัพย์สินต่าง ๆ

(2) ก่อตั้งสิทธิหรือทำนิติกรรมใด ๆ เกี่ยวกับทรัพย์สิน

(3) ให้กู้ยืมเงินหรือกู้ยืมเงินเพื่อประโยชน์ในการดำเนินงาน ตามวัตถุประสงค์ของ

องค์การ

(4) เข้าร่วมทุนกับบุคคลหรือนิติบุคคลอื่น ในกิจการที่เกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของ

องค์การ

(5) เป็นตัวแทนหรือนายหน้า หรือมอบหมาย หรือว่าจ้างให้บุคคลหรือนิติบุคคลอื่น ประกอบกิจการต่าง ๆ ตามวัตถุประสงค์ขององค์การ

(6) เรียกเก็บค่าธรรมเนียม ค่าบำรุง ค่าตอบแทน หรือค่าบริการในการดำเนินกิจการ

(7) กระทำการอื่นใดที่จำเป็นและต่อเนื่องเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การ

การกู้ยืมเงินตาม (3) และการเข้าร่วมทุนกับบุคคลหรือนิติบุคคลอื่นตาม (4) ให้เป็นไป ตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการกำหนด

หมวด 2 ทุน รายได้ และทรัพย์สิน

มาตรา 9 ทุนและทรัพย์สินในการดำเนินกิจการขององค์การ ประกอบด้วย

(1) เงินที่รัฐบาลจ่ายให้เป็นทุนประเดิม

(2) เงินอุดหนุนทั่วไปที่รัฐบาลจัดสรรให้ตามความเหมาะสมเป็นรายปี

(3) เงินอุดหนุนจากภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือองค์กรอื่น และเงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้อุทิศให้

(4) ค่าธรรมเนียม ค่าบำรุง ค่าตอบแทน ค่าบริการ หรือรายได้จากการดำเนินกิจการ

(5) ดอกผลของเงินหรือรายได้จากทรัพย์สินขององค์การ

(6) เงินรายได้ที่สำนักงานพื้นที่พิเศษแบ่งให้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ คณะกรรมการกำหนด

มาตรา 10 ในกรณีที่องค์การจัดให้มีบริการใดอันอยู่ในวัตถุประสงค์ และอำนาจหน้าที่ ขององค์การให้องค์การมีอำนาจเรียกเก็บค่าธรรมเนียม ค่าบำรุง ค่าตอบแทน หรือค่าบริการจาก กิจการนั้น ได้ตามอัตราที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา 11 บรรดารายได้ขององค์การ ไม่เป็นรายได้ที่ต้องนำส่งกระทรวงการคลังตาม กฎหมายว่าด้วยเงินคงคลัง และกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณ

มาตรา 12 ให้อสังหาริมทรัพย์ซึ่งองค์การ ได้มาจากการให้หรือซื้อด้วยเงินรายได้ของ องค์การเป็นกรรมสิทธิ์ขององค์การให้องค์การมีอำนาจในการปกครอง ดูแล บำรุงรักษา ใช้ จำ หน่าย และจัดหาประโยชน์จากทรัพย์สินขององค์การ

มาตรา 13 การใช้จ่ายเงินขององค์การ ให้ใช้จ่ายไปเพื่อกิจการขององค์การ โดยเฉพาะการ เก็บรักษาและเบิกจ่ายเงินขององค์การ ให้เป็นไปตามข้อบังคับที่คณะกรรมการกำหนด

หมวด 3 การบริหารและการดำเนินกิจการ

มาตรา 14 ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่ง เรียกว่า "คณะกรรมการบริหารการพัฒนาพื้นที่ พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน" เรียกโดยย่อว่า "กพท." ประกอบด้วย

(1) ประธานกรรมการ ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งจากผู้ซึ่งมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และ ประสบการณ์สูงทางด้านการบริหารการพัฒนาพื้นที่การท่องเที่ยว ด้านทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม หรือด้านการปกครอง

(2) กรรมการโดยตำแหน่ง จำนวนสี่คน ได้แก่ ปลัดกระทรวงมหาดไทย อธิบดีกรม อุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช อธิบดีกรมโยธาธิการและผังเมือง และผู้ว่าการการท่องเที่ยว แห่งประเทศไทย

(3) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวนห้าคน ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งจากผู้ซึ่งมีความรู้ ความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ทางด้านการบริหาร กฎหมาย การท่องเที่ยว สิ่งแวดล้อม การผัง เมือง หรือการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยในจำนวนนี้จะต้องเป็นผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งมิใช่ ข้าราชการหรือผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานของรัฐร่วมอยู่ด้วยให้ผู้อำนวยการเป็นกรรมการและ เลขานุการ โดยตำแหน่ง และให้ผู้อำนวยการแต่งตั้งเจ้าหน้าที่เป็นผู้ช่วยเลขานุการตามความจำเป็น

มาตรา 15 ประธานกรรมการและกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิต้องมีคุณสมบัติและ ไม่มีลักษณะ ต้องห้าม ดังต่อไปนี้

- (1) มีสัญชาติไทย
- (2) มีอายุไม่ต่ำกว่าสามสิบห้าปีบริบูรณ์ และไม่เกินเจ็ดสิบปีบริบูรณ์
- (3) ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย คนไร้ความสามารถ หรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
- (4) ไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ
- (5) ไม่เป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น กรรมการหรือผู้ดำรงตำแหน่งซึ่งรับผิดชอบการบริหารพรรคการเมือง ที่ปรึกษาพรรคการเมือง หรือเจ้าหน้าที่พรรคการเมือง
- (6) ไม่เป็นเจ้าหน้าที่หรือลูกจ้างขององค์การ ที่ปรึกษา อนุกรรมการ หรือผู้เชี่ยวชาญที่มีสัญญาจ้างกับองค์การ

มาตรา 16 ประธานกรรมการและกรรมการขององค์การจะต้องไม่เป็นผู้มีส่วนได้เสียในกิจการที่กระทำกับองค์การ หรือในกิจการที่ขัดหรือแย้งกับวัตถุประสงค์ขององค์การ ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม เว้นแต่เป็นกิจการสาธารณประโยชน์และมีได้แสวงหากำไร

มาตรา 17 ประธานกรรมการและกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละสี่ปีเมื่อครบกำหนดคราวในวาระหนึ่ง หากยังมีได้มีการแต่งตั้งประธานกรรมการ หรือกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิขึ้นใหม่ ให้ประธานกรรมการหรือกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระนั้นอยู่ในตำแหน่งเพื่อดำเนินงานต่อไป จนกว่าประธานกรรมการหรือกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้รับแต่งตั้งใหม่เข้ารับหน้าที่ประธานกรรมการหรือกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระ อาจได้รับแต่งตั้งอีกได้แต่จะดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกินสองวาระไม่ได้

มาตรา 18 นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ ประธานกรรมการและกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่ง เมื่อ

- (1) ตาย
- (2) ลาออก
- (3) คณะรัฐมนตรีให้ออก เพราะบกพร่องต่อหน้าที่ มีความประพฤติเสื่อมเสีย หรือหย่อนความสามารถ
- (4) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามอย่างหนึ่งอย่างใดตาม มาตรา 15 หรือกระทำการอันเป็นการต้องห้ามตาม มาตรา 16

มาตรา 19 ในกรณีที่ประธานกรรมการ หรือกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระให้คณะรัฐมนตรีแต่งตั้งผู้อื่นดำรงตำแหน่งแทน เว้นแต่วาระเหลืออยู่ไม่ถึงเก้าสิบวันจะไม่ต้องแต่งตั้งประธานกรรมการหรือกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิแทนก็ได้ และให้ผู้ได้รับแต่งตั้งแทนตำแหน่งที่

ว่างนั้นอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของประธานกรรมการ หรือกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งคนแทนในกรณีที่ประธานกรรมการ หรือกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระ ให้คณะกรรมการประกอบด้วยกรรมการ ทั้งหมดเท่าที่มีอยู่จนกว่าจะมีการแต่งตั้งประธานกรรมการ หรือกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิแทนตำแหน่งที่ว่างตามวรรคหนึ่ง และในกรณีที่ประธานกรรมการพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระ ให้กรรมการเท่าที่มีอยู่นั้นเลือกกรรมการคนหนึ่งทำหน้าที่ประธานกรรมการเป็นการชั่วคราว

มาตรา 20 คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

- (1) จัดทำและเสนอ นโยบายและแผนยุทธศาสตร์ การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนต่อคณะรัฐมนตรี
- (2) กำหนดแผนปฏิบัติการเพื่อให้ นโยบายและแผนยุทธศาสตร์บรรลุผล
- (3) ให้คำแนะนำ เสนอแนะ และร่วมแก้ไขปัญหาหรืออุปสรรคในการบริหารจัดการ การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ในพื้นที่พิเศษแต่ละแห่ง
- (4) ติดตามและประเมินผลการบริหาร จัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในพื้นที่พิเศษแต่ละแห่ง
- (5) เสนอต่อคณะรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาสั่งการ ในกรณีมีปัญหาอุปสรรคเกี่ยวกับการประสานงานการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในพื้นที่พิเศษ
- (6) เสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาอนุมัติ หรือจัดสรรงบประมาณสำหรับการบริหารและการพัฒนาการท่องเที่ยว
- (7) อนุมัติแผนการลงทุนและแผนการเงินขององค์การ
- (8) ประกาศกำหนดพื้นที่พิเศษด้วยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี และเสนอรัฐมนตรีแต่งตั้งคณะที่ปรึกษาในพื้นที่พิเศษ ดังกล่าว
- (9) ควบคุมดูแลการดำเนินงานและการบริหารงานทั่วไปขององค์การ ตลอดจนออกระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ หรือข้อกำหนดที่เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล ทรัพย์สินขององค์การ และสวัสดิการหรือสิทธิประโยชน์อื่นของผู้ปฏิบัติงานในองค์การ
- (10) กระทำการอื่นใดที่จำเป็นหรือต่อเนื่องเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การ

มาตรา 21 การจัดทำ นโยบายและแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนตาม มาตรา 20 (1) จะต้องคำนึงถึงหลักการผังเมืองและสิ่งแวดล้อม โดยอย่างน้อยจะต้องมีรายละเอียดในเรื่อง ดังต่อไปนี้

- (1) การจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ที่ดิน การควบคุมการก่อสร้างให้กลมกลืนกับสภาพแวดล้อม การวางแผนผังเมือง การจัดทำพิมพ์เขียว และการบำรุงรักษาพื้นที่สีเขียวในเขตการ

ใช้ประโยชน์ที่ดิน

(2) การอนุรักษ์ การฟื้นฟู และการใช้ประโยชน์จากสิ่งแวดล้อมในลักษณะสมดุล มีการกำหนดตัวชี้วัดด้านสิ่งแวดล้อม สมรรถนะในการรองรับนักท่องเที่ยวไม่ให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและมีการประเมินผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และจัดทำรายงานสถานการณ์ทุก ๆ ปี

(3) การสนับสนุนอุตสาหกรรมในครัวเรือน โดยใช้วัสดุท้องถิ่น พัฒนาสินค้า หัตถกรรมและช่วยเหลือชุมชนท้องถิ่นในการออกแบบผลิตภัณฑ์ รวมทั้งการสร้างตลาดและอุปสงค์ของผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นด้วย

(4) การมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชน มาตรการควบคุมความแออัดของประชากรในเขตพื้นที่พิเศษ และมาตรการด้านสุขอนามัย ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านการควบคุมมลภาวะ และด้านการกำจัดของเสีย

(5) การพัฒนาโครงข่ายของ โครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว ได้แก่ การคมนาคม การขนส่ง สิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานสำหรับการท่องเที่ยว การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว กิจกรรม สินค้า บริการและบุคลากรการท่องเที่ยว

(6) การส่งเสริมการท่องเที่ยวและตลาดการท่องเที่ยวอย่างครบวงจร

มาตรา 22 การประชุมคณะกรรมการต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุมในการประชุมคณะกรรมการ ถ้าประธานกรรมการไม่มาประชุม หรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ให้ที่ประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุมในการปฏิบัติหน้าที่ ประธานกรรมการหรือกรรมการผู้ใดมีส่วนได้เสียโดยตรง หรือโดยอ้อมในเรื่องที่คณะกรรมการพิจารณา ให้ประธานกรรมการหรือกรรมการผู้นั้นแจ้งให้ที่ประชุมทราบ และให้ที่ประชุมพิจารณาว่าประธานกรรมการหรือกรรมการผู้นั้นสมควรจะอยู่ในที่ประชุม หรือจะมีมติในการประชุมเรื่องนั้นได้หรือไม่ ทั้งนี้ ตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนดการวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

มาตรา 23 คณะกรรมการมีอำนาจแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งมีความเชี่ยวชาญให้เป็นที่ปรึกษาของคณะกรรมการ และมีอำนาจแต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อพิจารณาหรือปฏิบัติการอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่คณะกรรมการมอบหมายได้การแต่งตั้งที่ปรึกษาหรือคณะอนุกรรมการตามวรรคหนึ่ง อาจแต่งตั้งจากผู้แทนองค์กรเอกชน ผู้แทนชุมชนท้องถิ่นหรือเครือข่ายชุมชนท้องถิ่น หรือผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่พิเศษก็ได้ที่ปรึกษาและอนุกรรมการต้องไม่มีส่วนได้เสียในกิจการที่กระทำกับองค์การ หรือในกิจการที่ขัดหรือแย้งกับวัตถุประสงค์ขององค์การ ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม เว้นแต่เป็นกิจการสาธารณประโยชน์และมีได้แสวงหากำไร

การประชุมคณะอนุกรรมการ ให้นำ มาตรา 22 มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา 24 ให้ประธานกรรมการ กรรมการ ที่ปรึกษา และอนุกรรมการ ได้รับเบี้ยประชุม หรือประโยชน์ตอบแทนอื่นตามหลักเกณฑ์ที่คณะรัฐมนตรีกำหนด

มาตรา 25 ให้องค์การมีผู้อำนวยการคนหนึ่ง

คณะกรรมการเป็นผู้มีอำนาจสรรหา แต่งตั้ง และถอดถอนผู้อำนวยการหลักเกณฑ์และวิธีการสรรหาผู้อำนวยการ ให้เป็นไปตามประกาศของคณะกรรมการ

มาตรา 26 ผู้อำนวยการต้องเป็นผู้สามารถทำงานให้แก่องค์การ ได้เต็มเวลา และต้องเป็นผู้ซึ่งมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้

(1) มีสัญชาติไทย

(2) มีอายุไม่เกินหกสิบห้าปีบริบูรณ์ในวันที่ได้รับการแต่งตั้ง

(3) เป็นผู้ซึ่งมีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์เหมาะสมกับกิจการขององค์การ โดยมีประวัติการทำงานที่สามารถแสดงให้เห็นถึงประสบการณ์ของผู้นั้น ว่าได้วางรากฐานขององค์การและทำให้เกิดผลสำเร็จขององค์การมาแล้วเป็นอย่างดี

(4) ไม่มีลักษณะต้องห้ามอย่างหนึ่งอย่างใดตาม มาตรา 15 (3) (4) หรือ (5)

มาตรา 27 ผู้อำนวยการจะต้องไม่เป็นผู้มีส่วนได้เสียในกิจการที่กระทำกับองค์การ หรือในกิจการที่ขัดหรือแย้งกับวัตถุประสงค์ขององค์การ ไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อม เว้นแต่เป็นกิจการสาธารณประโยชน์และมีได้แสวงหากำไร

มาตรา 28 ผู้อำนวยการมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสี่ปี และอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้ แต่ไม่เกินสองวาระติดต่อกัน

มาตรา 29 นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ ผู้อำนวยการพ้นจากตำแหน่ง เมื่อ

(1) ตาย

(2) ลาออก

(3) ออกตามกรณีที่กำหนดไว้ในข้อตกลงระหว่างคณะกรรมการกับผู้อำนวยการ

(4) คณะกรรมการให้ออก เพราะบกพร่องต่อหน้าที่ มีความประพฤติเสื่อมเสีย หรือ

หย่อนความสามารถ

(5) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามอย่างหนึ่งอย่างใดตาม มาตรา 26 หรือกระทำการอันเป็นการต้องห้ามตาม มาตรา 27 มติของคณะกรรมการให้ผู้อำนวยการออกจากตำแหน่งตาม (4) ต้องประกอบด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสาม ของจำนวนกรรมการเท่าที่มีอยู่โดยไม่นับรวมผู้อำนวยการ

มาตรา 30 ผู้อำนวยการมีหน้าที่บริหารกิจการขององค์การให้เป็นไปตามกฎหมาย

วัตถุประสงค์ขององค์การ ระเบียบ ข้อบังคับ ข้อกำหนด ประกาศ นโยบาย และมติของ คณะกรรมการ และเป็นผู้บังคับบัญชาเจ้าหน้าที่และลูกจ้างทุกตำแหน่ง เว้นแต่ผู้ดำรงตำแหน่งผู้ ตรวจสอบภายในตาม มาตรา 45 วรรคสอง รวมทั้งให้มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

(1) เสนอเป้าหมาย แผนงาน และโครงการ ต่อคณะกรรมการ เพื่อให้การดำเนินงาน ขององค์การบรรลุวัตถุประสงค์

(2) เสนอรายงานประจำปีเกี่ยวกับผลการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ขององค์การ รวมทั้ง รายงานการเงินและบัญชี ตลอดจนเสนอแผนการเงิน และงบประมาณของปีต่อไปต่อคณะกรรมการ เพื่อพิจารณา

(3) เสนอความเห็นเกี่ยวกับการปรับปรุงกิจการ และการดำเนินงานขององค์การให้มี ประสิทธิภาพ และเป็นไปตามวัตถุประสงค์ต่อคณะกรรมการ

ผู้อำนวยการต้องรับผิดชอบต่อคณะกรรมการ ในการบริหารกิจการขององค์การ

มาตรา 31 ผู้อำนวยการมีอำนาจ

(1) บรรจุ แต่งตั้ง เลื่อน สด คัดเงินเดือนหรือค่าจ้าง ลงโทษทางวินัยเจ้าหน้าที่และ ลูกจ้าง ตลอดจนให้เจ้าหน้าที่และลูกจ้างออกจากตำแหน่งตามข้อบังคับที่คณะกรรมการกำหนด

(2) วางระเบียบเกี่ยวกับการดำเนินงานขององค์การ โดยไม่ขัดหรือแย้งกับระเบียบ ข้อบังคับ ข้อกำหนด ประกาศ นโยบาย หรือมติที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา 32 ในกิจการที่เกี่ยวกับบุคคลภายนอก ให้ผู้อำนวยการเป็นผู้แทนขององค์การ เพื่อการนี้ผู้อำนวยการจะมอบอำนาจให้บุคคลใดปฏิบัติงานเฉพาะอย่างแทนก็ได้ แต่ต้องเป็นไป ตามข้อบังคับที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา 33 ให้คณะกรรมการเป็นผู้กำหนดอัตราเงินเดือน หรือประโยชน์ตอบแทนอื่น ของผู้อำนวยการตามหลักเกณฑ์ที่คณะรัฐมนตรีกำหนด

หมวด 4 การประสานการบริหารการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

มาตรา 34 เพื่อประโยชน์ในการบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และมีบูรณาการ ให้คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ประสานการปฏิบัติการกับส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ เพื่อให้หน่วยงานดังกล่าวใช้ ทรัพยากรบุคคล งบประมาณ และอำนาจหน้าที่ของตน ไม่ว่าในด้านการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม การผังเมือง การควบคุม อาคาร การรักษาสาธารณสุขสมบัติของแผ่นดิน การสาธารณสุข การรักษาความสะอาด การรักษาความสงบเรียบร้อย หรือในด้านอื่นใด แล้วแต่กรณี ให้มีผลสำเร็จ ตามแผนยุทธศาสตร์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ที่คณะรัฐมนตรี

ให้ความเห็นชอบแล้ว หรือตามแผนปฏิบัติการในการบริหารจัดการหรือพัฒนาพื้นที่พิเศษและ
สิ่งแวดล้อม รวมทั้งปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ของชุมชนท้องถิ่นที่อยู่ในพื้นที่เช่นนั้น

การประสานการปฏิบัติการตามวรรคหนึ่ง องค์กร โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ
มีอำนาจจัดทำบันทึกข้อตกลงฉบับหนึ่งหรือหลายฉบับระหว่างองค์กรกับส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ เพื่อกำหนดวิธีการ เงื่อนไข การใช้อำนาจ
หน้าที่และความรับผิดชอบของหน่วยงานนั้นได้ตามที่เห็นสมควร รวมทั้งการมอบอำนาจของส่วน
ราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ ให้องค์กรดำเนินการใด
ๆ แทนด้วย ทั้งนี้ ภายใต้กฎหมายว่าด้วยการนั้นและตามความเหมาะสม

ในกรณีที่ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือหน่วยงานอื่นใดของรัฐ
ตามวรรคหนึ่ง ไม่ยินยอมทำบันทึกข้อตกลงหรือไม่ปฏิบัติตามบันทึกข้อตกลง โดยไม่มีเหตุอัน
สมควร ให้คณะกรรมการรายงานต่อรัฐมนตรีหรือผู้มีอำนาจบังคับบัญชา หรือกำกับดูแลหน่วยงาน
นั้นเพื่อพิจารณาสั่งการ หรือเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อวินิจฉัยชี้ขาดและให้มีการดำเนินการตาม
มาตรา 8 แห่งพระราชบัญญัติ องค์กรมหาชน พ.ศ. 2542

หมวด 5 การบริหารการพัฒนาในพื้นที่พิเศษ

มาตรา 35 เพื่อประโยชน์ในการบริหารการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ในพื้นที่พิเศษ
คณะกรรมการมีอำนาจประกาศให้พื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งเป็นพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
โดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี

ประกาศตามวรรคหนึ่ง ให้กำหนดแนวเขตของพื้นที่พิเศษไว้ด้วย

มาตรา 36 ในพื้นที่พิเศษแต่ละแห่งให้มีคณะที่ปรึกษา ประกอบด้วยผู้แทนจากภาครัฐ
ภาคเอกชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้แทนชุมชนท้องถิ่น ที่คณะกรรมการเสนอ
รัฐมนตรีแต่งตั้งจากหน่วยงานหรือบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องหรือสัมพันธ์กับพื้นที่พิเศษนั้น

หลักเกณฑ์และวิธีการคัดเลือก คุณสมบัติ อำนาจหน้าที่ วาระการดำรงตำแหน่ง และการ
ปฏิบัติหน้าที่ของคณะที่ปรึกษาดังวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามข้อบังคับที่คณะกรรมการกำหนดให้
นำความใน มาตรา 22 และ มาตรา 24 มาใช้บังคับกับการประชุมและระเบียบประชุมของคณะที่ปรึกษา
ด้วยโดยอนุโลม

มาตรา 37 ในพื้นที่พิเศษแต่ละแห่งให้องค์กรจัดตั้งสำนักงานพื้นที่พิเศษเป็นหน่วย
บริหารการพัฒนาในพื้นที่พิเศษนั้น เพื่อดำเนินงานพัฒนาการท่องเที่ยวให้บรรลุวัตถุประสงค์และ
เป้าหมายที่กำหนดไว้ สำนักงานพื้นที่พิเศษมีอำนาจหน้าที่บริหารจัดการการท่องเที่ยว ในพื้นที่พิเศษ
นั้นตามนโยบายยุทธศาสตร์ และแผนปฏิบัติการตาม มาตรา 20 หรือโดยคำแนะนำของ

คณะที่ปรึกษา และมีหน้าที่เสนอแนะหรือให้ข้อมูลแก่คณะกรรมการเพื่อประโยชน์ในการดำเนินการตาม มาตรา 20 และ มาตรา 21 รวมทั้งดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การตาม มาตรา 7 ให้มีผู้จัดการสำนักงานพื้นที่พิเศษคนหนึ่งโดยคณะกรรมการเป็นผู้แต่งตั้งให้คณะกรรมการสนับสนุนงบประมาณแก่สำนักงานพื้นที่พิเศษในกรณีที่มีปัญหาอุปสรรคในการบริหารจัดการ ให้สำนักงานพื้นที่พิเศษรายงานต่อองค์การเพื่อเสนอต่อคณะกรรมการพิจารณาให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน แก้ไขปัญหา หรือดำเนินการอื่นใด

มาตรา 38 ในกรณีที่สำนักงานพื้นที่พิเศษมีความจำเป็นต้องปรับปรุงพื้นที่ หรือจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการท่องเที่ยวเพิ่มเติมจากที่ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือหน่วยงานอื่นของรัฐ ได้จัดทำไว้ ตามอำนาจหน้าที่ปกติและมีค่าใช้จ่ายจากการลงทุนหรือค่าใช้จ่ายในการบำรุงรักษา ให้สำนักงานพื้นที่พิเศษ โดยความเห็นชอบของคณะที่ปรึกษา รายงานต่อองค์การเพื่อเรียกเก็บค่าธรรมเนียม ค่าบำรุง หรือค่าตอบแทนเพื่อเป็นรายได้ของสำนักงานพื้นที่พิเศษนั้น ได้การเรียกเก็บค่าธรรมเนียม ค่าบำรุง หรือค่าตอบแทนในการดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ให้กระทำได้เฉพาะเท่าที่จำเป็นและเมื่อได้มีการรับฟังความคิดเห็นของชุมชน และผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องแล้วโดยสำนักงานพื้นที่พิเศษต้องประกาศอัตราให้ทราบเป็นการทั่วไป

มาตรา 39 ในกรณีที่พื้นที่พิเศษแห่งใดมีความจำเป็นต้องมีการประสานงาน หรือประสานความร่วมมือระหว่างส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ ในการใช้อำนาจหน้าที่เพื่อประโยชน์แก่การบริหารจัดการการท่องเที่ยวให้บรรลุเป้าหมาย คณะกรรมการอาจมอบหมายให้สำนักงานพื้นที่พิเศษเป็นผู้จัดทำบันทึกข้อตกลงกับหน่วยงานของรัฐนั้น ๆ ได้ เพื่อการนี้ให้นำความใน มาตรา 34 มาใช้บังคับโดยอนุโลม

หมวด 6 ผู้ปฏิบัติงานขององค์การ

มาตรา 40 ผู้ปฏิบัติงานขององค์การมีสามประเภท คือ

- (1) เจ้าหน้าที่หรือลูกจ้าง
- (2) ที่ปรึกษาหรือผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งองค์การจ้างให้ปฏิบัติงานเป็นที่ปรึกษาหรือ

ผู้เชี่ยวชาญโดยมีสัญญาจ้าง

- (3) เจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งมาปฏิบัติงานเป็นเจ้าหน้าที่ขององค์การเป็นการชั่วคราวตาม

มาตรา 44

มาตรา 41 เจ้าหน้าที่ต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้

- (1) มีสัญชาติไทย
- (2) มีอายุ ไม่น้อยกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์ และไม่เกินหกสิบปีบริบูรณ์

(3) สามารถทำงานให้แก่องค์กรได้เต็มเวลา

(4) มีคุณวุฒิหรือประสบการณ์เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ และอำนาจหน้าที่ของ
องค์กร

(5) ไม่เป็นข้าราชการหรือลูกจ้างของส่วนราชการ พนักงานหรือลูกจ้างของ
รัฐวิสาหกิจหรือหน่วยงานอื่นของรัฐ หรือพนักงานหรือลูกจ้างของราชการส่วนท้องถิ่น

(6) ไม่มีลักษณะต้องห้ามอย่างหนึ่งอย่างใดตาม มาตรา 15 (3) (4) หรือ (5)

มาตรา 42 เจ้าหน้าที่จะต้องไม่เป็นผู้มีส่วนได้เสียในกิจการที่กระทำกับองค์กร หรือใน
กิจการที่ขัดหรือแย้งกับวัตถุประสงค์ขององค์กร ไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อม เว้นแต่เป็นกิจการ
สาธารณประโยชน์และมีได้แสวงหากำไร

มาตรา 43 เจ้าหน้าที่พ้นจากตำแหน่ง เมื่อ

(1) ตาย

(2) ลาออก

(3) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามอย่างหนึ่งอย่างใดตาม มาตรา 41 หรือ
กระทำการอันเป็นการต้องห้ามตาม มาตรา 42

(4) ถูกให้ออกหรือปลดออก เพราะไม่ผ่านการประเมินผลงาน หรือผิดวินัยตาม
หลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนดไว้ในข้อบังคับ

มาตรา 44 เพื่อประโยชน์ในการบริหารงานขององค์กร รัฐมนตรีอาจขอให้ข้าราชการ
พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือผู้ปฏิบัติงานอื่นใดในกระทรวง ทบวง กรม ราชการส่วนภูมิภาค ราชการ
ส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐมาปฏิบัติงานเป็นเจ้าหน้าที่ขององค์กรเป็นการ
ชั่วคราวได้ ทั้งนี้เมื่อได้รับอนุมัติจากผู้บังคับบัญชาหรือนายจ้างของผู้นั้น และมีข้อตกลงที่ทำไว้ใน
การอนุมัติข้าราชการ พนักงาน เจ้าหน้าที่ หรือผู้ปฏิบัติงานอื่นใดซึ่งได้รับอนุมัติให้มาปฏิบัติงาน
เป็นเจ้าหน้าที่ขององค์กรเป็นการชั่วคราวตามวรรคหนึ่ง ให้ถือว่าเป็นการได้รับอนุญาตให้ออกจาก
ราชการหรือออกจากงานไปปฏิบัติงานใด ๆ และให้นับเวลาระหว่างที่มาปฏิบัติงานในองค์กร
สำหรับการคำนวณบำเหน็จบำนาญ หรือประโยชน์ตอบแทนอื่นทำนองเดียวกันเสมือนอยู่ปฏิบัติ
ราชการหรือปฏิบัติงานเต็มเวลาดังกล่าว แล้วแต่กรณีเมื่อสิ้นสุดระยะเวลาที่ได้รับอนุมัติให้มา
ปฏิบัติงานในองค์กร ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐตามวรรคหนึ่งมีสิทธิได้รับการบรรจุและแต่งตั้ง ให้ดำรง
ตำแหน่งและรับเงินเดือนไม่ต่ำกว่าตำแหน่งและเงินเดือนเดิมตามข้อตกลงที่ทำไว้ในการอนุมัติ

หมวด 7 การบัญชี การตรวจสอบ และการประเมินผลงานขององค์การ

มาตรา 45 การบัญชีขององค์การ ให้จัดทำตามหลักสากล ความแบบและหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการกำหนด และต้องจัดให้มีการตรวจสอบภายในเกี่ยวกับการเงิน การบัญชี และการพัสดุขององค์การ ตลอดจนรายงานผลการตรวจสอบให้คณะกรรมการทราบอย่างน้อยปีละครั้งในการตรวจสอบภายใน ให้มีผู้ปฏิบัติงานขององค์การทำหน้าที่เป็นผู้ตรวจสอบภายใน โดยเฉพาะ และให้รับผิดชอบขึ้นตรงต่อคณะกรรมการตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา 46 ให้องค์การจัดทำงบดุล งบการเงิน และบัญชีทำการส่งผู้สอบบัญชีภายในเก้าสิบวันนับแต่วันสิ้นปีบัญชีทุกปีในทุกรอบปี ให้สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินหรือบุคคลภายนอกตามที่คณะกรรมการแต่งตั้งด้วยความเห็นชอบของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน เป็นผู้สอบบัญชีและประเมินผลการใช้จ่ายเงินและทรัพย์สินขององค์การ โดยให้แสดงความคิดเห็นเป็นข้อวิเคราะห้ว่าการใช้จ่ายดังกล่าวเป็นไปตามวัตถุประสงค์ ประหยัด และได้ผลตามเป้าหมายเพียงใด แล้วทำบันทึกรายงานผลการสอบบัญชีเสนอต่อคณะกรรมการ เพื่อการนี้ ให้ผู้สอบบัญชีมีอำนาจตรวจสอบสรรพสมุดบัญชีและเอกสารหลักฐานต่าง ๆ ขององค์การ สอบถามผู้อำนวยการ ผู้ตรวจสอบภายใน เจ้าหน้าที่และลูกจ้าง หรือบุคคลอื่นและเรียกให้ส่งสรรพสมุดบัญชีและเอกสารหลักฐานต่าง ๆ ของสำนักงานเป็นการเพิ่มเติมได้ตามความจำเป็น

มาตรา 47 ให้องค์การทำรายงานประจำปีเสนอรัฐมนตรี รายงานนี้ให้กล่าวถึงผลงานของสำนักงานในปีที่ล่วงมาแล้ว บัญชีทำการ พร้อมทั้งรายงานของผู้สอบบัญชี รวมทั้งคำชี้แจงเกี่ยวกับนโยบายของคณะกรรมการ โครงการ และแผนงานที่จะจัดทำในภายหน้า

มาตรา 48 เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมประสิทธิภาพและการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การ ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ โครงการ และแผนงานที่ได้จัดทำไว้ ให้สำนักงานจัดให้มีการประเมินผล การดำเนินงานขององค์การตามระยะเวลาที่คณะกรรมการกำหนด แต่ต้องไม่น้อยกว่าสามปี การประเมินผลการดำเนินงานตามวรรคหนึ่ง ให้จัดทำโดยหน่วยงานหรือองค์กรที่เป็นกลางและมีความเชี่ยวชาญในด้านการประเมินผลการดำเนินงาน โดยมีการคัดเลือกตามวิธีการที่คณะกรรมการกำหนดการประเมินผลการดำเนินงานขององค์การจะต้องแสดงข้อเท็จจริงให้ปรากฏทั้งในด้านประสิทธิผล ในด้านประสิทธิภาพ และในด้านการพัฒนาองค์การ และในรายละเอียดอื่นตามที่คณะกรรมการจะได้กำหนดเพิ่มเติมขึ้นในกรณีที่มีเหตุผลจำเป็นเป็นการเฉพาะกาล จะจัดให้มีการประเมินผลเป็นครั้งคราวตามมาตรานี้ด้วยก็ได้

มาตรา 49 ในกรณีที่มีการปฏิบัติการร่วมกันระหว่างหน่วยงานของรัฐตาม มาตรา 34 หรือ มาตรา 39 เป็นผลสำเร็จคล่องตามเป้าหมายได้อย่างดีเยี่ยม คณะกรรมการอาจเสนอให้มีการให้รางวัลหรือประโยชน์ตอบแทนแก่ข้าราชการ พนักงาน หรือเจ้าหน้าที่ซึ่งได้ร่วมมือปฏิบัติการนั้น ทั้งนี้ ตามระเบียบที่คณะรัฐมนตรีกำหนด

หมวด 8 การกำกับดูแล

มาตรา 50 ให้รัฐมนตรีมีอำนาจหน้าที่กำกับดูแลการดำเนินกิจการขององค์การให้เป็นไปตามกฎหมาย และให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งองค์การ นโยบายของรัฐบาล และมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวกับองค์การ เพื่อการนี้ ให้รัฐมนตรีมีอำนาจสั่งให้องค์การชี้แจงแสดงความคิดเห็น ทำรายงานหรือยับยั้งการกระทำขององค์การที่ขัดต่อวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งองค์การ นโยบายของรัฐบาลหรือมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวกับองค์การ ตลอดจนสั่งสอบสวนข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการดำเนินการขององค์การได้

หมวด 9 บทเฉพาะกาล

มาตรา 51 ในวาระเริ่มแรก แต่ไม่เกินสี่ปีนับแต่วันที่พระราชกฤษฎีกานี้ มีผลใช้บังคับให้คณะกรรมการบริหารจัดการพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 389/2545 เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารจัดการพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ลงวันที่ 29 พฤศจิกายน พ.ศ. 2545 ทำหน้าที่เป็นคณะกรรมการตามพระราชกฤษฎีกาลงฉบับนี้ จนกว่าคณะกรรมการบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนซึ่งได้รับแต่งตั้ง ตามพระราชกฤษฎีกานี้เข้ารับหน้าที่ ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชกฤษฎีกาลงฉบับนี้ คือ โดยที่รัฐบาลมีนโยบายที่จะพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มรายได้และกระจายรายได้ไปสู่ชุมชนท้องถิ่น โดยให้มีการบริหารและพัฒนาพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวในเชิงบูรณาการ มีองค์การกลางทำหน้าที่กำหนดนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ และประสานงานกับท้องถิ่นหรือพื้นที่ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวหรือส่งเสริมและพัฒนาพื้นที่ที่มีศักยภาพในการท่องเที่ยวให้มีการบริหารจัดการพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยว ในเชิงคุณภาพรวมทั้งสามารถระดมบุคลากร งบประมาณ และเครื่องมือเครื่องใช้มาใช้ในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างมีเอกภาพและแก้ไขปัญหาโดยรวดเร็ว ตลอดจนส่งเสริมให้มีการนำความรู้ด้านการบริหารจัดการสมัยใหม่มาใช้เพื่อให้บรรลุผลตามเป้าหมายที่วางไว้ สมควรจัดตั้งองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนขึ้นเป็นองค์การมหาชนตามกฎหมาย ว่าด้วยองค์การมหาชนเพื่อปฏิบัติหน้าที่และจัดทำภารกิจดังกล่าว จึงจำเป็นต้องตราพระราชกฤษฎีกานี้

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University

ภาคผนวก ข
ร่างข้อกำหนด
ผังเมืองรวมจังหวัดตราด

ร่างข้อกำหนด
ผังเมืองรวมจังหวัดตราด

ข้อ ๑ ให้ใช้บังคับผังเมืองรวมในท้องที่จังหวัดตราดภายในแนวเขตตามแผนที่แสดงพร้อมข้อกำหนดนี้

ข้อ ๒ การวางและจัดทำผังเมืองรวมจังหวัดตราดนี้ มีวัตถุประสงค์

(๑) เพื่อกำหนดบทบาทเมืองในจังหวัดตราดตามศักยภาพในด้านต่างๆ ได้แก่ ด้านการค้าและบริการ การเกษตร และการท่องเที่ยว

(๒) เพื่อชี้นำแนวทางการพัฒนาและลงทุนด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการที่เอื้อต่อการพัฒนาให้เป็นไปตาม

วิสัยทัศน์ของการพัฒนา

(๓) เพื่อกำหนดกรอบการพัฒนาตามขีดความสามารถในการรองรับการขยายตัวด้านต่างๆ ในช่วงต้นของการพัฒนาในบริเวณแนวเขตตามข้อ ๑ ให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของจังหวัดตราด กลุ่มจังหวัด ภาค และประเทศ

ข้อ ๓ ผังเมืองรวมจังหวัดตราดนี้ มีนโยบายและมาตรการเพื่อจัดระบบชุมชนการใช้ประโยชน์ที่ดิน โครงสร้างพื้นฐานเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาให้มีประสิทธิภาพ รวมทั้งกำหนดมาตรการและวิธีดำเนินการ เพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนงาน โครงการการพัฒนาพื้นที่และบริการสาธารณะต่างๆ ให้บรรลุวัตถุประสงค์ของผังเมืองรวมจังหวัดตราด โดยมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

(๑) จัดสร้างตลาดกลางสินค้าทางการเกษตรระดับต่างๆ เชื่อมโยงจากศูนย์กลางด้านการเกษตรสู่ตลาดสินค้าเกษตรใน

ระดับจังหวัด กลุ่มจังหวัด และประเทศ (ตลาดการค้าชายแดน)

(๒) ลงทุนจัดสร้างสาธารณูปโภคและสาธารณูปการที่เอื้ออำนวยให้ศูนย์กลางด้านต่างๆ ดำเนินการ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

(๓) ส่งเสริมการลงทุนของอุตสาหกรรมแปรรูปทางการเกษตรที่ใช้วัตถุดิบจากในจังหวัดใกล้ศูนย์กลางด้านเกษตรกรรมของจังหวัดตราด

(๔) ปรับปรุงพัฒนาการขนส่งสาธารณะเชื่อมโยงระหว่างศูนย์กลางด้านการค้าและบริการ ศูนย์กลางด้านการท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ

(๕) ส่งเสริมการดำเนินการจัดตั้งสถาบันที่ให้ทางเลือกและการบริการทางวิชาการ และวิชาชีพเพื่อการเกษตร การท่องเที่ยวและการค้าการบริการในศูนย์กลางด้านต่างๆของจังหวัด ตราด

ข้อ ๔ การใช้ประโยชน์ที่ดินภายในเขตผังเมืองรวม จังหวัดตราด ให้เป็นไปตามแผนผัง กำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินตามที่ได้จำแนกประเภท พร้อมข้อกำหนดนี้

ข้อ ๕ การใช้ประโยชน์ที่ดินตามแผนผังกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินตามที่ได้จำแนก ประเภทท้ายข้อกำหนดนี้ ให้เป็นไปดังต่อไปนี้

(๑) ที่ดินในบริเวณหมายเลข ๑.๑ ถึงหมายเลข ๑.๕ ที่กำหนดไว้เป็นสีเขียวให้ เป็นที่ดินประเภทชุมชน

(๒) ที่ดินในบริเวณหมายเลข ๒.๑ ถึงหมายเลข ๒.๕ ที่กำหนดไว้เป็นสีเขียวอ่อน และเส้นทแยงสีขาว ให้เป็นที่ดินประเภทอนุรักษ์ป่าไม้

(๓) ที่ดินในบริเวณหมายเลข ๓.๑ ถึงหมายเลข ๓.๑๑ ที่กำหนดไว้เป็นสีเขียวให้ เป็นที่ดินประเภทชนบทและเกษตรกรรม

(๔) ที่ดินในบริเวณหมายเลข ๔.๑ ถึงหมายเลข ๔.๘ ที่กำหนดไว้เป็นสีเขียว อ่อนให้เป็นที่ดินประเภทที่โล่งเพื่อนันทนาการและรักษาคุณภาพและการประมง

(๕) ที่ดินในบริเวณหมายเลข ๕.๑ ถึงหมายเลข ๕.๓ ที่กำหนดไว้เป็นสีฟ้าให้เป็นที่ ดินประเภทที่โล่งเพื่อการส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมและการประมง

(๖) ที่ดินในบริเวณหมายเลข ๖ ที่กำหนดไว้เป็นสีเขียวมีกรอบและเส้นทแยงสีขาว ให้เป็นที่ดินประเภทอนุรักษ์สภาพแวดล้อมเพื่อการท่องเที่ยว

ข้อ ๖ ที่ดินประเภทชุมชน ให้ใช้ประโยชน์ที่ดิน ดังต่อไปนี้

(๖.๑) ที่ดินหมายเลข ๑.๔ การใช้ประโยชน์ที่ดินให้เป็นไปตามกฎกระทรวงผัง เมืองรวมชุมชนเมืองตราด จังหวัดตราด

(๖.๒) ที่ดินบริเวณอื่นนอกจากบริเวณหมายเลข (๑.๔) หมายเลขที่ดินที่กำหนดไว้ใน (๖.๑) ให้ใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการอยู่อาศัย พาณิชยกรรม สถาบันราชการ สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา การสาธารณูปโภคและสาธารณูปการสำหรับการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อกิจการอื่น นอกจากที่กำหนดตามวรรคแรกให้เป็นไปตามที่กำหนด ดังต่อไปนี้

๑) การใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อก่อสร้างอาคารให้มีความสูงไม่เกิน ๑๕.๐๐ เมตร การวัดความสูงของอาคาร ให้วัดจากระดับพื้นดินที่ก่อสร้างถึงพื้นคาบฟ้า สำหรับอาคารทรงจั่ว หรือปั้นหยาให้วัดจากระดับพื้นที่ดินที่ก่อสร้างถึงยอดผนังชั้นสูงสุด

๒) การใช้ประโยชน์ที่ดินที่ว่างไม่น้อยกว่าร้อยละ ๑๕ ของแปลงที่ดินที่ยื่นขออนุญาตที่ดินประเภทนี้ห้ามใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อกิจการตามที่กำหนด ดังต่อไปนี้

(๓) โรงงานทุกจำพวกตามกฎหมายว่าด้วยโรงงาน เว้นแต่โรงงานตามประเภทชนิดและจำพวกให้ดำเนินการได้ตามบัญชีท้ายข้อกำหนดนี้ และ โรงงานบำบัดน้ำเสียรวมของชุมชน

(๕) สุสานและฌาปนสถานตามกฎหมายว่าด้วยวัดถุอันตรา

(๖) จัดสรรที่ดินเพื่อประกอบอุตสาหกรรม

(๗) เลี้ยงม้า โค กระบือ สุกร แพะ แกะ ห่าน เป็ด ไก่ กู จระเข้ หรือสัตว์ป่า ตามกฎหมายว่าด้วยการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า เพื่อการค้า

(๘) ไซโลเก็บผลิตผลทางการเกษตร

(๙) กำจัดมูลฝอย

(๑๐) ซื่อขายเศษวัสดุ

(๑๑) โรงฆ่าสัตว์

การใช้ที่ดินริมทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๓๑๘ ๓๑๔๘ ๓๑๕๕ ๓๑๕๖ ๓๑๕๗ ๓๑๕๘ ๓๑๕๙ และ ๓๑๖๕ ให้มีที่ว่างตามแนวนานริมทางหลวง ไม่น้อยกว่า ๖.๐๐ เมตร

การใช้ประโยชน์ที่ดินริมฝั่งแม่น้ำ คลอง หรือแหล่งน้ำสาธารณะไม่น้อยกว่า ๖.๐๐ เมตร ก่อสร้างเพื่อการคมนาคมทางน้ำหรือการสาธารณูปโภค

(๖.๓) กฎกระทรวงผังเมืองรวมชุมชนเมืองตราด จังหวัดตราด เมื่อสิ้นสุดระยะเวลาการใช้บังคับแล้วการใช้ประโยชน์ที่ดินให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ใน (๖.๒)

ข้อ ๗ ที่ดินประเภทอนุรักษ์ป่าไม้ให้ใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการสงวนและคุ้มครองดูแลรักษาหรือ บำรุงป่าไม้ สัตว์ป่า ดินน้ำถาวร และธรรมชาติอื่นๆ ไว้เพื่อความสมดุลของระบบนิเวศและสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติตามมติคณะรัฐมนตรีและกฎหมายที่เกี่ยวกับการป่าไม้การสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า และการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมและกฎหมายที่เกี่ยวกับการป่าไม้

ที่ดินประเภทนี้ซึ่งเอกชนเป็นเจ้าของหรือมีสิทธิครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมาย ให้ใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการเกษตรกรรม หรือการอยู่อาศัยประเภทบ้านเดี่ยวที่มีโครงการจัดสรรที่ดินที่มีความสูงของอาคารไม่เกิน ๑๒ เมตร ขนาดพื้นที่อาคารไม่เกิน ๒๐๐ ตารางเมตรเท่านั้น การวัดความสูงของอาคารให้วัดจากระดับพื้นดินที่ก่อสร้างถึงพื้นคาบฟ้า สำหรับอาคารทรงจั่วหรือปั้นหยาให้วัดจากระดับพื้นดินที่ก่อสร้างถึงยอดผนังชั้นสูงสุดการใช้ประโยชน์ที่ดินริมฝั่งแม่น้ำคลองหรือแหล่งน้ำสาธารณะ ให้มีที่ว่างตามแนวนานริมฝั่งแม่น้ำ คลอง หรือแหล่งน้ำสาธารณะไม่น้อย

กว่า ๖.๐๐ เมตร เว้นแต่เป็นการก่อสร้างเพื่อการคมนาคมทางน้ำหรือการสาธารณสุขปก

ข้อ ๘ ที่ดินประเภทชนบทและเกษตรกรรม ให้ใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมหรือเกี่ยวข้องกับเกษตรกรรม สถาบันราชการ สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา การสาธารณสุขปกและสาธารณสุขการสำหรับการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อกิจการอื่นนอกจากที่กำหนดตามวรรคแรกให้เป็นไปตามที่กำหนด ดังต่อไปนี้

๑) การใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อก่อสร้างอาคาร ให้มีความสูงไม่เกิน ๑๒ เมตร การวัดความสูงของอาคาร ให้วัดจากระดับพื้นดินที่ก่อสร้างถึงพื้นลาดฟ้า สำหรับอาคารทรงจั่วหรือปั้นหยาให้วัดจากระดับพื้นดินที่ก่อสร้างถึงยอดผนังชั้นสูงสุด

๒) การใช้ประโยชน์ที่ดินให้มีที่ว่างไม่น้อยกว่าร้อยละ ๗๐ ของแปลงที่ดินที่ขึ้นขออนุญาตที่ดินประเภทนี้ ห้ามใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อกิจการตามที่กำหนด ดังต่อไปนี้

(๑) โรงงานทุกจำพวกตามกฎหมายว่าด้วยโรงงาน เว้นแต่โรงงานตามประเภทชนิด และจำพวกให้ดำเนินการได้ตามบัญชีท้ายข้อกำหนดนี้ และ โรงงานบำบัดน้ำเสียรวมของชุมชน

(๒) สถานที่บรรจุก๊าซ สถานที่เก็บก๊าซ และห้องบรรจุก๊าซ ตามกฎหมายว่าด้วยการบรรจุก๊าซปิโตรเลียมเหลว แต่ไม่หมายความรวมถึงสถานีบริการ ร้านจำหน่ายก๊าซ สถานที่ใช้ก๊าซ และสถานที่จำหน่ายอาหารที่ใช้ก๊าซ

๓) สถานที่ที่ใช้ในการเก็บน้ำมันเชื้อเพลิงเพื่อจำหน่ายที่ต้องขออนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมน้ำมันเชื้อเพลิง เว้นแต่เป็นสถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิง

(๔) จัดสรรที่ดินเพื่อการอยู่อาศัย ประกอบพาณิชย์กรรมหรืออุตสาหกรรม

(๕) การอยู่อาศัยหรือประกอบพาณิชย์กรรมประเภทอาคารขนาดใหญ่ที่ดินประเภทนี้ ซึ่งเป็นที่ดินประเภทปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ให้ใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

ตามกฎหมายว่าด้วยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม การสาธารณสุขปกและสาธารณสุขประโยชน์เท่านั้น

การใช้ที่ดินริมทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๓๑๘ ๓๑๔๘ ๓๑๕๕ ๓๑๕๖ ๓๑๕๗ ๓๑๕๘ ๓๑๕๙ และ ๓๒๑๑ ให้มีที่ว่าง ตาม แนวขนานริมทางหลวง ไม่น้อยกว่า ๖.๐๐ เมตร

การใช้ประโยชน์ที่ดินริมแม่น้ำ คลอง หรือแหล่งน้ำสาธารณะ ให้มีที่ว่างตามแนวขนานริมฝั่ง แม่น้ำ คลอง หรือแหล่งน้ำ สาธารณะไม่น้อยกว่า ๖.๐๐ เมตร เว้นแต่เป็นการก่อสร้างเพื่อการคมนาคมทางน้ำ หรือการสาธารณสุขปก

ข้อ ๘ ที่ดินประเภทที่โล่งเพื่อนันทนาการและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ให้ใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการสรงน้ำเพื่อรักษาสภาพป่า ชายเลนและป่าชุมชน เพื่อความสมดุลของระบบนิเวศและสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติ หรือการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมทางทะเล หรือ สาธารณประโยชน์เท่านั้น

ที่ดินประเภทนี้ซึ่งเอกชนเป็นเจ้าของหรือผู้ครอบครองโดยชอบกฎหมาย ให้ใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อนันทนาการ การรักษาคุณภาพ สิ่งแวดล้อม เกษตรกรรมหรือเกี่ยวข้องกับเกษตรกรรม การอยู่อาศัยซึ่งมิใช่การจัดสรรที่ดินที่มีความสูงของอาคาร ไม่เกิน ๑๒ เมตร การ สาธารณูปโภค และสาธารณูปการเท่านั้น การวัดความสูงของอาคารให้วัดจากระดับพื้นดินที่ก่อสร้างถึงพื้นคาบฟ้า สำหรับอาคารทรงจั่วหรือ ปันหยาให้วัดจากระดับพื้นดินที่ก่อสร้างถึงยอดผนังชั้นสูงสุด

ข้อ ๑๑ ที่ดินประเภทที่โล่งเพื่อการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมและการประมง ให้ใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมหรือเกี่ยวข้องกับการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม การประมง การท่องเที่ยว หรือสาธารณประโยชน์ เท่านั้น ในด้านการทำประมงให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติการประมง พ.ศ. ๒๔๕๐ เท่านั้นสำหรับการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อกิจการอื่นนอกจากที่กำหนดตามวรรคแรกให้เป็นไปตามกำหนด ดังต่อไปนี้

๑) การใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อก่อสร้างอาคารให้มีความสูงไม่เกิน ๑๒.๐๐ เมตร การวัดความสูงของอาคาร ให้วัดจากระดับพื้นดินที่ก่อสร้างถึงพื้นคาบฟ้า สำหรับอาคารทรงจั่วหรือปันหยาให้วัดจากระดับพื้นดินที่ก่อสร้างถึงยอดผนังชั้นสูงสุด

๒) การใช้ประโยชน์ที่ดินให้มีที่ว่าง ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๗๐ ของแปลงที่ดินที่ยื่นขออนุญาตที่ดินประเภทนี้ ห้ามใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อกิจการตามที่กำหนด ดังต่อไปนี้

(๑) โรงงานทุกจำพวกตามกฎหมายว่าด้วยโรงงาน เว้นแต่โรงงานบำบัดน้ำเสียรวมของชุมชน

(๒) สถานที่บรรจุก๊าซ สถานที่เก็บก๊าซ และห้องบรรจุก๊าซ ตามกฎหมายว่าด้วยการบรรจุก๊าซปิโตรเลียมเหลว แต่ไม่หมายความรวมถึงสถานีบริการ ร้านจำหน่ายก๊าซ สถานที่ใช้ก๊าซ และสถานที่จำหน่ายอาหารที่ใช้ก๊าซ

(๓) สถานที่ที่ใช้ในการเก็บน้ำมันเชื้อเพลิงเพื่อจำหน่ายที่ต้องขออนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมน้ำมันเชื้อเพลิงเว้นแต่เป็นสถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิง

ภาคผนวก ค

หลักการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ของโครงการ (ใหม่)

หลักการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ของโครงการ(ใหม่)

การวิเคราะห์การลงทุน หมู่เกาะช้างและพื้นที่ใกล้เคียง

ปี	การลงทุนระยะ เร่งด่วน 49-50 ปานกลาง 51-55	การลงทุนระยะ รวม	รายได้ที่ท่องเที่ยว		รวมรายได้ การท่องเที่ยว	รายได้ก่อน การลงทุน	รายได้เกิดจาก การลงทุน	กระแสรายได้ สุทธิการลงทุน	หน่วย ล้านบาท	NPV at 7%	IRR
			ชาวไทย	ต่างประเทศ							
2548											
2549	3946.05	3946.05	3117.32	2544.40	5661.72	4500.00	1161.72	-2784.33		-2602.18	
2550	1691.17	1691.17	3380.11	3665.40	7045.51	4500.00	2545.51	854.34		746.21	
2551		4169.65	3570.91	4607.00	8177.91	4500.00	3677.91	-491.74		-401.41	
2552		494.96	3765.10	5830.70	9595.80	4500.00	5095.80	4600.84		3509.96	
2553		494.96	3962.10	6672.87	10634.98	4500.00	6134.98	5640.02		4021.25	
2554		494.96	4162.67	7598.95	11761.62	4500.00	7261.62	6766.66		4508.91	
2555		494.96	4366.15	8616.50	12982.65	4500.00	8482.65	7987.69		4974.33	
2556			4570.33	9730.66	14300.99	4500.00	9800.99	9800.99		5704.26	
2557			4775.76	10951.79	15727.55	4500.00	11227.55	11227.55		6107.04	
2558			4981.46	12285.93	17267.38	4500.00	12767.38	12767.38		6490.29	
2559			5186.33	12541.85	17728.18	4500.00	13228.18	13228.18		6284.61	
2560			5387.63	15330.10	20717.73	4500.00	16217.73	16217.73		7200.87	
2561			5532.48	16891.62	22424.10	4500.00	17924.10	17924.10		7437.86	
2562			5671.27	18573.43	24244.70	4500.00	19744.70	19744.70		7657.33	
2563			6045.89	19604.34	25650.23	4500.00	21150.23	21150.23		7665.82	
2564			6443.23	20687.51	27130.73	4500.00	22630.73	22630.73		7665.81	
2565			6864.45	21824.92	28689.37	4500.00	24189.37	24189.37		7657.74	
ยอดรวม	5035.50	6599.50	81783.17	197957.98	279741.15	76500.00	203241.15	191454.43		84628.72	

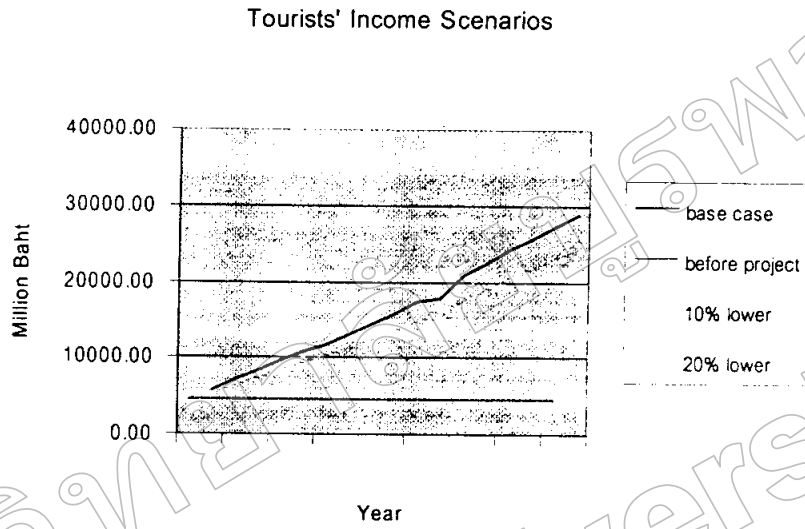
- หมายเหตุ: 1) การลงทุนระยะเร่งด่วน ปี 2549-2550 กระจ่ายการลงทุนในปี 2549 ร้อยละ 70 และ ในปี 2550 ร้อยละ 30
 2) การลงทุนระยะปานกลาง ปี 2551-2555 กระจ่ายการลงทุนในปี 2551 ร้อยละ 70 และ ร้อยละ 30 กระจ่ายการลงทุนเท่า ๆ กันในแต่ละปีจนถึงปี 2555
 3) ประมาณการรายได้ที่ท่องเที่ยวมาจากการประมาณการในปี 2548 และไม่ได้มาจากรายได้ทางอื่นมารวมเป็นรายได้ที่เกิดจากการลงทุน
 4) รายได้ที่ท่องเที่ยวที่บวกก่อนการลงทุน ประมาณการจากในปี 2548 และมีมูลค่า 4,500 ล้านบาท และให้คงที่ตลอดอายุโครงการ
 5) อายุโครงการให้เริ่มต้นในปี 2548 และสิ้นสุดในปี 2565 จำนวน 18 ปี
 6) คิดอัตราส่วนลด 7% ในการคำนวณหามูลค่าปัจจุบันสุทธิในปี 2548 ที่เกิดจากการลงทุน คิดเป็นมูลค่าเท่ากับ 84,628 ล้านบาท
 7) อัตราผลตอบแทนภายในจากโครงการลงทุนปีค่าเท่ากับ 78.22%

รายได้ภาษี
(ล้านบาท)

ปี อัตราภาษี 15% อัตราภาษี 10% อัตราภาษี 7%

2546	642.93	428.62	300.04
2547	840.66	560.44	392.31
2548	1112.23	741.48	519.04
2549	1333.48	888.99	622.29
2550	1669.88	1113.25	779.28
2551	1945.67	1297.11	907.98
2552	2291.93	1527.95	1069.57
2553	2544.55	1696.37	1187.46
2554	2818.72	1879.14	1315.40
2555	3116.14	2077.43	1454.20
2556	3437.59	2291.73	1604.21
2557	3785.76	2523.84	1766.69
2558	4161.90	2774.60	1942.22
2559	4271.46	2847.64	1993.35
2560	5005.90	3337.26	2336.08
2561	5424.47	3616.31	2531.42
2562	5871.39	3914.26	2739.98
2563	6210.81	4140.54	2898.38
2564	6568.28	4378.85	3065.20
2565	6944.55	4629.70	3240.79
	69998.29	46665.53	32665.87

หลักการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ของโครงการ(ของเดิม)

การวิเคราะห์การลงทุน หมู่เกาะช้างและพื้นที่ใกล้เคียง

ปี	การลงทุน ช่วงต้น 49-50 ต่อเนื่อง 49-55	การลงทุน ต่อเนื่อง 49-55	รวม การลงทุน	รายได้ที่มีทั้งหมด		รวมรายได้		รายได้ก่อน		NPV at 7%	IRR
				ชาวไทย	ต่างประเทศ	การท่องเที่ยว	การขนส่ง	การท่องเที่ยว	การขนส่ง		
2548											
2549	3,946.05	3,502.31	7,448.36	3117.32	2544.40	5661.72	4500.00	1161.72	-6286.64	-5875.37	57.44%
2550	1,691.17	1,000.66	2,691.83	3380.11	3665.40	7045.51	4500.00	2545.51	-146.32	-127.80	
2551		100.066	100.07	3570.91	4607.00	8177.91	4500.00	3677.91	3577.84	2920.59	
2552		100.066	100.07	3765.10	5830.70	9595.80	4500.00	5095.80	4995.74	3811.22	
2553		100.066	100.07	3962.10	6672.87	10634.98	4500.00	6134.98	6034.91	4302.81	
2554		100.066	100.07	4162.67	7598.95	11761.62	4500.00	7261.62	7161.55	4772.05	
2555		100.066	100.07	4366.15	8616.50	12982.65	4500.00	8482.65	8382.58	5220.25	
2556				4570.33	9730.66	14300.99	4500.00	9800.99	9800.99	5704.26	
2557				4775.76	10951.79	15727.55	4500.00	11227.55	11227.55	6107.04	
2558				4981.46	12285.93	17267.38	4500.00	12767.38	12767.38	6490.29	
2559				5186.33	12541.85	17728.18	4500.00	13228.18	13228.18	6284.61	
2560				5387.63	15330.10	20717.73	4500.00	16217.73	16217.73	7200.87	
2561				5532.48	16891.62	22424.10	4500.00	17924.10	17924.10	7437.86	
2562				5671.27	18573.43	24244.70	4500.00	19744.70	19744.70	7857.33	
2563				6045.89	19604.34	25650.23	4500.00	21150.23	21150.23	7665.82	
2564				6443.23	20687.51	27130.73	4500.00	22630.73	22630.73	7665.81	
2565				6864.45	21824.92	28689.37	4500.00	24189.37	24189.37	7657.74	
ยอดรวม	5,637.22	5,003.30	10,640.52	81783.17	197957.98	279741.15	76500.00	203241.15	192600.63	84895.39	

หน่วย: ล้านบาท

หมายเหตุ: 1) การลงทุนช่วงต้น ปี 2549-2550 กระจ่ายการลงทุนในปี 2549 ครอบคลุม 70 และ ในปี 2550 ครอบคลุม 30

2) การลงทุนต่อเนื่อง ปี 2549-2555 กระจ่ายการลงทุนในปี 2549 ครอบคลุม 70 ในปี 2550 ครอบคลุม 20 และในอีก 5 ปีที่เหลือ กระจ่ายการลงทุนร้อยละ 2

3) ประมาณการรายได้มีทั้งหมดที่มาจากปริมาณการบริการในแผนที่ 2 และไม่ได้มาจากรายได้ทางอื่นส่วนมารวมเป็นรายได้ที่เกิดจากการลงทุน

4) รายได้มีทั้งหมดแยกการลงทุน ปริมาณการบริการในปี 2548 มีมูลค่า 4,500 ล้านบาท และให้คงที่ตลอดอายุโครงการ

5) สาขาโครงการใหม่เริ่มต้นในปี 2548 และสิ้นสุดในปี 2565 จำนวน 18 ปี

6) คัดสรรส่วนลด 7% ในการคำนวณหามูลค่าปัจจุบันสุทธิในปี 2548 ที่เกิดจากการลงทุน คิดเป็นมูลค่าเท่ากับ 84,895 ล้านบาท

7) อัตราผลตอบแทนภายในจากการลงทุนมีค่าเท่ากับ 57.44%

การวิเคราะห์การลงทุน หมู่เกาะช้างและพื้นที่ใกล้เคียง

ปี	การลงทุน		รายได้ปกติของเที่ยว		รวมรายได้		รายได้ก่อน		รายได้เกิดจาการ		NPV	
	จำนวน	การลงทุน	ชาวไทย	ต่างประเทศ	การท่องเที่ยว	การท่องเที่ยว	การลงทุน	การลงทุน	การลงทุน	การลงทุน	สุทธิการลงทุน	at 7%
2548												
2549	3,946.05	3,502.31	3117.32	2289.96	5407.28	4500.00	4500.00	907.28	-6541.08	-6113.16	51.37%	
2550	1,691.17	1,000.66	3380.14	3298.86	6678.97	4500.00	4500.00	2178.97	-512.86	-447.95		
2551		100.066	3570.91	4146.30	7717.21	4500.00	4500.00	3217.21	3117.14	2544.52		
2552		100.066	3765.10	5247.63	9012.73	4500.00	4500.00	4512.73	4412.67	3366.40		
2553		100.066	3962.10	6005.59	9967.69	4500.00	4500.00	5467.69	5367.63	3827.04		
2554		100.066	4162.67	6839.05	11001.73	4500.00	4500.00	6501.73	6401.66	4265.70		
2555		100.066	4366.15	7754.85	12121.00	4500.00	4500.00	7621.00	7520.93	4683.66		
2556			4570.33	8757.59	13327.92	4500.00	4500.00	8827.92	8827.92	5137.93		
2557			4775.76	9856.61	14632.37	4500.00	4500.00	10132.37	10132.37	5511.34		
2558			4981.46	11057.33	16038.79	4500.00	4500.00	11538.79	11538.79	5865.74		
2559			5186.33	11287.67	16474.00	4500.00	4500.00	11974.00	11974.00	5688.76		
2560			5387.63	13797.09	19184.72	4500.00	4500.00	14684.72	14684.72	6520.19		
2561			5532.48	15202.45	20734.93	4500.00	4500.00	16234.93	16234.93	6736.92		
2562			5671.27	16716.09	22387.35	4500.00	4500.00	17887.35	17887.35	6937.02		
2563			6045.89	17643.91	23689.80	4500.00	4500.00	19189.80	19189.80	6955.27		
2564			6443.23	18618.76	25061.98	4500.00	4500.00	20561.98	20561.98	6965.06		
2565			6864.45	19642.43	26506.88	4500.00	4500.00	22006.88	22006.88	6966.81		
ยอดรวม	5,637.22	5,003.30	81783.17	178162.18	259945.36	76500.00	76500.00	183445.36	172804.84	75411.24		

หมายเหตุ: 1) การลงทุนเร่งด่วน ปี 2549-2550 กระทั่งการลงทุนในปี 2549 ร้อยละ 70 และ ในปี 2550 ร้อยละ 30

2) การลงทุนต่อเนื่อง ปี 2549-2555 กระทั่งการลงทุนในปี 2549 ร้อยละ 70 ในปี 2550 ร้อยละ 20 และในปี 5 ปีที่เหลือ กระทั่งการลงทุนร้อยละ 2

3) ประมาณการรายได้ปกติของเที่ยวมาจากการประมาณการในมทที่ 2 และไม่ได้เอารายได้ทางอื่นเข้ามารวมเป็นรายได้ที่เกิดจากการลงทุน

4) รายได้ปกติของเที่ยวก่อนการลงทุน ประมาณการจากในปี 2548 มีมูลค่า 4,500 ล้านบาท และไม่ต้องตัดลดอายุโครงการ

5) อายุโครงการให้เริ่มต้นในปี 2548 และสิ้นสุดในปี 2565 จำนวน 18 ปี

6) คัดสรรส่วนลด 7% ในการคำนวณหามูลค่าปัจจุบันสุทธิในปี 2548 ที่เกิดจากโครงการลงทุน คิดเป็นมูลค่าเท่ากับ 75,411 ล้านบาท

7) อัตราผลตอบแทนภายในจากโครงการลงทุนมีค่าเท่ากับ 51.37%

การวิเคราะห์การลงทุน หมู่เกาะช้างและพื้นที่ใกล้เคียง

ปี	การลงทุน วงเงิน 49-50 ต่อเนื่อง	การลงทุน 49-56	รวม การลงทุน	รายได้ที่ลงทุนเพิ่ม		รวมรายได้ การลงทุนเพิ่ม	รายได้ก่อน การลงทุน	รายได้ที่เกิดจาก การลงทุน	กระแสรายได้ สุทธิการลงทุน	NPV at 7%	IRR
				รายใหม่	ต่างประเทศ						
2548	3,946.05	3,502.31	7,448.36	3117.32	2035.52	5152.84	4500.00	652.84	-6795.52	-6350.96	45.66%
2549	1,891.17	1,000.66	2,691.83	3380.11	2932.32	6312.43	4500.00	1812.43	-879.40	-768.10	
2551		100.066	100.07	3570.91	3685.60	7256.51	4500.00	2766.51	2656.44	2168.45	
2552		100.066	100.07	3765.10	4664.56	8429.66	4500.00	3929.66	3829.60	2921.58	
2553		100.066	100.07	3962.10	5338.30	9300.40	4500.00	4800.40	4700.34	3351.28	
2554		100.066	100.07	4162.67	6079.16	10241.83	4500.00	5741.83	5641.76	3759.35	
2555		100.066	100.07	4366.15	6893.20	11259.35	4500.00	6759.35	6659.28	4147.07	
2556				4570.33	7784.53	12354.86	4500.00	7854.86	7854.86	4571.60	
2557				4775.76	8761.43	13537.19	4500.00	9037.19	9037.19	4915.63	
2558				4981.46	9828.74	14810.20	4500.00	10310.20	10310.20	5241.18	
2559				5186.33	10033.48	15219.81	4500.00	10719.81	10719.81	5092.91	
2560				5387.63	12264.08	17651.71	4500.00	13151.71	13151.71	5839.52	
2561				5532.48	13513.29	19045.77	4500.00	14545.77	14545.77	6036.98	
2562				5671.27	14858.74	20530.01	4500.00	16030.01	16030.01	6216.71	
2563				6045.89	15683.48	21729.36	4500.00	17229.36	17229.36	6244.71	
2564				6443.23	16550.01	22993.23	4500.00	18493.23	18493.23	6264.30	
2565				6864.45	17459.94	24324.39	4500.00	19824.39	19824.39	6276.89	
ยอดรวม	6,637.22	5,003.30	10,640.52	81783.17	156366.39	240149.56	76500.00	163649.56	153009.04	65927.10	

หมายเหตุ: 1) การลงทุนวงเงินปี 2549-2550 กระจ่ายการลงทุนในปี 2549 ครอบคลุม 70 และ ในปี 2550 ครอบคลุม 30

2) การลงทุนต่อเนื่อง ปี 2549-2555 กระจ่ายการลงทุนในปี 2549 ครอบคลุม 70 ในปี 2550 ครอบคลุม 20 และในปี 6 ปีที่เหลือ กระจ่ายการลงทุนร้อยละ 2

3) ประมาณการรายได้ที่ลงทุนเพิ่มมาจากประมาณการในบทที่ 2 และไม่ได้นำเอารายได้ที่ลงทุนเพิ่มมารวมเป็นรายได้ที่เกิดจากการลงทุน

4) รายได้ที่ลงทุนเพิ่มก่อนการลงทุน ประมาณการจากในปี 2548 มีมูลค่า 4,500 ล้านบาท และใช้คงที่ตลอดอายุโครงการ

5) อายุโครงการให้เริ่มต้นในปี 2548 และสิ้นสุดในปี 2565 จำนวน 18 ปี

6) คิดอัตราส่วนลด 7% ในการคำนวณหามูลค่าปัจจุบันสุทธิในปี 2548 ที่เกิดจากโครงการลงทุน คิดเป็นมูลค่าเท่ากับ 75,411 ล้านบาท

7) อัตราผลตอบแทนภายในจากโครงการลงทุนมีค่าเท่ากับ 51.37%

สรุปผลตอบแทนการลงทุน (2548-2565)

(ล้านบาท)

รายได้รวม	เงินลงทุน	มูลค่าปัจจุบันสุทธิ	อัตราผลตอบแทน
1. กรณีฐาน	279,741.15	10,640.52	84,895.39 57.44%
2. ลดลง 10%	259,945.36	10,640.52	75,411.24 51.37%
3. ลดลง 20%	240,149.56	10,640.52	65,927.10 45.65%

รายได้ภาษี
(ล้านบาท)

ปี	อัตราภาษี 15%	อัตราภาษี 10%	อัตราภาษี 7%
2546	642.93	428.62	300.04
2547	840.66	560.44	392.31
2548	1112.23	741.48	519.04
2549	1333.48	888.99	622.29
2550	1669.88	1113.25	779.28
2551	1945.67	1297.11	907.98
2552	2291.93	1527.95	1069.57
2553	2544.55	1696.37	1187.46
2554	2818.72	1879.14	1315.40
2555	3116.14	2077.43	1454.20
2556	3437.59	2291.73	1604.21
2557	3785.76	2523.84	1766.69
2558	4161.90	2774.60	1942.22
2559	4271.46	2847.64	1993.35
2560	5005.90	3337.26	2336.08
2561	5424.47	3616.31	2531.42
2562	5871.39	3914.26	2739.98
2563	6210.81	4140.54	2898.38
2564	6568.28	4378.85	3065.20
2565	6944.55	4629.70	3240.79
	69998.29	46665.53	32665.87

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ - สกุล	นางทศิศา ชันตะบุษย์
วัน เดือน ปี เกิด	1 เดือนกรกฎาคม พุทธศักราช 2513
สถานที่เกิด	อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะช้างใต้ กิ่งอำเภอเกาะช้าง จ.ตราด
ตำแหน่งและประวัติการทำงาน	
พ.ศ.2543 - 2545	หัวหน้าสำนักปลัด องค์การบริหารส่วนตำบลหนองปรือ อำเภอบางละมุง จ.ชลบุรี
พ.ศ.2545 - 2547	ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จ.ตราด
พ.ศ.2547 - 2548	ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนตำบลราพัน อำเภอท่าใหม่ จ.จันทบุรี
พ.ศ.2548 - 2549	ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะกูด กิ่งอำเภอเกาะกูด จ.ตราด
พ.ศ.2549 - ปัจจุบัน	ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะช้างใต้ กิ่งอำเภอเกาะช้าง จ.ตราด
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ.2532	รัฐศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง
พ.ศ.2549	รัฐศาสตรมหาบัณฑิต (เศรษฐศาสตร์การเมือง และการบริหารจัดการ) มหาวิทยาลัยบูรพา